

Sosialstatistikkens historie
i Norge gjennom 100 år
(1850 - 1950)

*The History of Social Statistics in Norway
during 100 years (1850 - 1950)*

UTGITT AV
STATISTISK SENTRALBYRÅ

OSLO
I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.
1952

76567

Forsvarets trykningsentral, Oslo.

F O R O R D.

Byrået offentliggjør her en historisk oversikt over norsk sosialstatistikk siden 1850 utarbeidd av byråsjef Signy Arctander.

Arbeidet utgjør et ledd i en rekke oversikter som Byrået etter hvert søker å få utarbeidd for de forskjellige områder av norsk statistikk. Tidligere er det utarbeidd to historiske oversikter om den norske befolkningsstatistikk av byråsjef dr. Julie E. Backer og byråsjef Kaare Ofstad - offentliggjort i Statistiske Meddelelser 1947 og 1948.

Denne oversikten er også ment som en oppslagsbok for dem som søker materiale til kunnskap om sosiale spørsmål i de siste hundre år. På et så allsidig område som sosialstatistikken har en hittil savnet en generell veiledning.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo 19. november, 1952.

P e t t e r J a k o b B j e r v e.

Signy Arctander.

I N N H O L D.

	Side
Forord	3
Avgrensning av området, kilder, historisk oppdeling	7
Tiden før 1850	10
1850 - 1876	11
1876 - 1890	12
1890 - 1901	14
1901 - 1914	16
1914 - 1920	23
1920 - 1940	26
1940 - 1945	35
1945 - 1951	39
 Bibliografi.	
Generell innledning	48
1850 - 1876	49
1876 - 1890	50
1890 - 1901	52
1901 - 1914	53
1. Erverv og livsstilling s. 53. 2. Arbeidsmarkedet s. 54. 3. Arbeidsvilkår s. 54. 5. Inntekt og lønninger s. 55. 6. Boligforhold s. 56. 7. Forbruk og priser s. 56. 8. Sosiale misforhold s. 57. 9. Sosiale organer. Sosiale utgifter s. 58. 10. Alder. Uførhet s. 58. 12. Utvandring s. 58.	
1914 - 1920	59
1. Erverv og livsstilling s. 59. 2. Arbeidsmarkedet s. 59. 3. Arbeidsvilkår s. 59. 4. Arbeidsvilkår i jordbruket s. 60. 5. Inntekt og lønninger s. 60. 6. Boligforhold s. 61. 7. Forbruk og priser s. 61. 8. Sosiale misforhold s. 62. 9. Sosiale organer. Sosiale utgifter s. 62. 10. Alder. Uførhet s. 63.	
1920 - 1940	63
1. Erverv og livsstilling s. 63. 2. Arbeidsmarkedet s. 64. 4. Arbeidsvilkår i jordbruket s. 65. 5. Inntekt og lønninger s. 65. 6. Boligforhold s. 66. 7. Forbruk og priser s. 68. 8. Sosiale misforhold s. 68. 9. Sosiale organer. Sosiale utgifter s. 70. 10. Alder. Uførhet s. 70. 12. Utvandring s. 71. 13. Diverse sosialstatistikk s. 71.	
1940 - 1945	72
2. Arbeidsmarkedet s. 72. 5. Inntekt og lønninger s. 72. 6. Boligforhold s. 73. 7. Forbruk og priser s. 73. 8. Sosiale misforhold s. 73. 9. Sosiale organer. Sosiale utgifter s. 74.	
1945 - 1951	74
1. Erverv og livsstilling s. 74. 2. Arbeidsmarkedet s. 74. 3. Arbeidsvilkår s. 75. 4. Arbeidsvilkår i jordbruket s. 76. 5. Inntekt og lønninger s. 77. 6. Boligforhold s. 78. 7. Forbruk og priser s. 79. 8. Sosiale misforhold s. 80. 9. Sosiale organer. Sosiale utgifter s. 80. 10. Alder. Uførhet s. 81. 11. Sosiale problemer etter okkupasjonen s. 82. 12. Utvandring s. 83. 13. Diverse sosialstatistikk s. 83.	

SOSIALSTATISTIKKENS HISTORIE I NORGE.

For dem som arbeider med sosialstatistikk kan det ofte være vanskelig å følge spørsmålene i historisk sammenheng. Forskjellige emner griper inn i hverandre, undersøkelsesmetodene og problemstillingen skifter og i lengre tidsrom blir tidens samfunnssyn for en stor del avgjørende for hvilke saker som overhode blir undersøkt. Når det gjelder sosiale spørsmål er det heller ikke nok å studere de publikasjoner som hører inn under den offisielle statistikk, da det finnes atskillige sosialstatistiske utredninger utenfor disse.

Fra flere hold har det vært uttalt ønske om å få en samlet oversikt over norsk sosialstatistikk. Vår tids store interesse for samfunnsspørsmål og for en saklig tilrettelegging av dem gjør at det er stort behov for en slik oversikt.

Det var planen å få den utarbeidd sommeren 1951, sammen med de publikasjoner som ble utgitt til Statistisk Sentralbyrås 75 års jubileum. Andre oppgaver gjorde imidlertid at dette arbeid måtte utsettes og først kunne avsluttes i 1952. Allerede før 75 års jubileet var det skrevet historiske oversikter over befolkningsstatistikken i Norge - over ekteskap, fødsler og dødsfall, utvandring og innvandring, helse- og medisinalforhold, rekrutteringsstatistikk og over folketellingene i Norge.

Å utarbeide en oversikt over norsk sosialstatistikk byr på atskillige vansker først og fremst fordi det område en skal skildre ikke er klart avgrenset. Mange vil under dette tamed all samfunnsstatistikk. Vår store foregangsman i sosial forskning, Eilert Sundt, så alle sine arbeider som et ledd i en stor helhet som han kalte vitenskapen om folket. Professor Morgenstjerne tar i sin "Socialstatistik" med all samfunnsstatistikk, mens andre vesentlig til sosialstatistikken regner "arbeiderforhold". Her er fulgt de linjer Odd Aukrust har trukket opp i sine forelesninger over sosialstatistikk med noen utvidelser og forandringer. Oversikten vil da omfatte:

1. Erverv og livsstilling, sosial lagdeling og spesielle spørsmål under dette.
2. Generelle arbeidsmarkedsspørsmål, sysselsetting, arbeidsløshet, arbeidsformidling, arbeidskonflikter.
3. Arbeidsvilkårene, generelt eller særskilt i industrien - arbeidstiden, arbeidervern, arbeidsulykker, sykdom, hjemmeindustri, barnearbeid, kvinnearbeid, sykefravær, skoft, arbeidsveksling, ferie.

4. Arbeidsvilkår og arbeidsmarkedsproblemer i jord- og skogbruk, herunder husmannsvesen, småbrukernes kår, bureising, arbeidstid, gjeldsforhold o.fl.
5. Inntekter og lønninger.
6. Boligforhold.
7. Forbruk og priser.
8. Sosiale vansker som nødvendiggjør offentlig inngrep, (fattigdom, alkoholisme, kriminalitet) sosiale miljøstudier.
9. Sosiale organer og sosiale utgifter.
10. Alder og uførhet.
11. Sosiale problemer etter okkupasjonen.
12. Utvandring.
13. Diverse.

Punktene 10 og 12 ligger på grensen av det som går inn under sosialstatistikken. Utvandring hører under befolkningsstatistikken og er gjort rede for i den historiske oversikt over denne. Men på grunn av utvandringens mange utpregede sosiale sider er den også tatt med her. De gamle og uføre som befolkningsgrupper samfunnet må sørge for, har vært tatt opp til undersøkelse i såpass stor utstrekning i de senere år at de er satt opp som et eget punkt. Under punkt 9 kunne det også vært tatt med statistikk over arbeidslivets organisasjoner og over samvirke, men disse områder er så spesielle at de i tilfelle bør studeres særskilt.

Av kilder som er gått igjennom foruten den offentlige statistikk er statistikk fra kommunale statistiske kontorer - særlig (Oslo -), fra forskjellige organisasjoner - vesentlig fagforbund og arbeidsgiverforeninger -, statistikk og foredrag utarbeidd til statistiske møter, statistikk offentliggjort i Stortingsdokumenter og innstillinger fra offentlige kommisjoner og komitéer og i kommunale aktstykker, avhandlinger, foredrag og artikler i faglige, økonomiske og sosiale tidsskrifter, dessuten statistikk i årsberetninger, jubileumsverker o.l. Det har ikke vært mulig å etterspore alt av sosialstatistikk under kilder som de nevnte, særlig når det gjelder Stortingsdokumenter og andre offentlige dokumenter. Da måtte det ha vært samlet inn fullstendige opplysninger fra de forskjellige institusjoner. Komplette kan oversikten derfor bare bli for den offentlige statistikk, Statistisk Sentralbyrås månedsskrifter, publikasjoner fra Oslo Kommunes Statistiske Kontor hvor det finnes utarbeidd fortegnelser og Arbeidsdirektoratets månedsskrift Arbeidsmarkedet. Av tidsskrifter og publikasjoner ellers refereres det hovedsakelig til Statsøkonomisk Tidsskrift, Sosiale Meddelelser, Sosialt Arbeid og Sosial Håndbok. Når det gjelder Stortingsdokumenter, komitéinnstillinger o.l. har det ikke vært mulig å bringe på det rene hvor meget hver enkelt inneholder av originalt statistisk stoff, spesielt utarbeidd for dette formål og hvor meget som er anvendt statistikk. Derfor har det ikke vært til å unngå at en del dobbeltopplysninger er kommet med. Dertil kommer at det ikke kan trekkes et klart skille mellom sosialstatistisk opplysningsmateriale, sosial historie og sosialpolitiske redegjørelser. Egentlig skulle

bare det første komme med her, men verdifullt statistisk materiale finnes også i de andre slags utredninger. Heller ikke er det mulig å skjelne mellom sosialstatistikk og sosial forskning, det blir et skjønn og vil vesentlig avhenge av hvor dyptgående undersøkelsene er om en skal regne dem til siste kategori. Av siste slags arbeider blir det også et skjønn hva som skal regnes til sosiologi. Da denne oversikten skal tjene som et oppslagsskrift er grensene satt svært vide og her er derfor tatt med atskillige utredninger vesentlig av sosialpolitisk natur.

De arbeider som er gjennomgått eller referert til er satt opp i en bibliografi som er ordnet systematisk etter tidsperioder og fra 1900 etter emner. I de senere tidsperioder kan da samme emne bli gjentatt. I bibliografien er publikasjonene ordnet etter hvorvidt de tilhører offisiell statistikk, Stortingsdokumenter etc. - eller andre publikasjoner.

Under de forskjellige emner vil det bli gjort rede for når spørsmålene først ble tatt opp. Det er naturlig å se spørsmålene og deres tilrettelegging i relasjon til de forskjellige tidsperioder. Statistikk som skal skildre de sosiale forhold må bli preget av tidens samfunnssyn og det alminnelige økonomiske og sosiale utviklingstrinn. Spesielle spørsmål vil også høre hjemme i særskilte tidsavsnitt og forsvinne med dem, men de kan ha satt dype spor i samfunnsforholdene da og også virket inn på senere tiders forhold. Med den nyere tids økonomiske utvikling er behovet for den organiserte iakttagelse gjennom statistikken økt sterkt. Dessuten reiser samfunnsutviklingen stadig nye oppgaver for statistikken. Spørsmålet om hvorvidt det er enkelte foregangsmenn på sosialstatistikks område som har satt sitt preg på sosialstatistikken eller det er samfunnsutviklingen som har ført til at interessen for klarleggingen av spørsmålene er våknet, har vakt ganske ivrige diskusjoner. Men det er ikke her et enten-eller, men et både-og. Vel er det så at de enkelte forskere ofte er gått i spissen. De har følt behovene først, har til dels vært forut for sin tid og har - ofte under motstand - brakt spørsmålene fram. Til forskjellige tider har også støtten fra det offentlige til utredning av de sosiale spørsmål vært skiftende og det synes ikke alltid som det har vært sakens samfunnsmessige betydning som har vært det avgjørende. Men når det gjelder utviklingen på lengre sikt er det utvilsomt så at forandringer i samfunnssynet har ført til at de sosiale mangler og oppgaver er trådt mer bevisst fram og er tatt opp til utredning. Det er knapt noe område av statistikken som er så "konjunktur"preget som dette, samtidig som statistikkens historie i store trekk følger den sosialpolitiske utvikling, men med de avbrytelser og særtrekk som de store etterkrigsperioder har ført med seg. Likevel er det naturlig å skildre sosialstatistikken periodevis. Som en skjematisk bakgrunn kan en da se de tre stadier i den økonomiske politiske tenkning, den liberalistiske da oppfatningen var at staten helst ikke skulle gripe inn i de økonomiske og sosiale forhold, mellomperioden da staten skulle hindre opplagte overgrep overfor de svake og hjelpe dem som var i nød og den siste perioden "velferdsstaten" hvor oppfatningen er at sosial politikk skal gi uttrykk for dens ansvar overfor alle samfun-

nets medlemmer. I den siste periode trenger staten i særlig grad statistikk for å klarlegge forholdene, vise hvilke tiltak det kan være tale om å sette i verk og ha en veiledning når tiltakene skal settes ut i livet, og siden ha materiale som kan vise hvilken virkning de har hatt.

Det lar seg ikke gjøre i et samarbeid som dette for hvert enkelt emne i detaljer å gå inn på statistikkens art, problemstillingen og metodene og det mer eller mindre tilfredsstillende materiale som foreligger. Heller ikke skjemaene og deres form, statistikkens omfang, oppgavegiverne, statistikkens lovmessige grunnlag og liknende spørsmål. I de historiske oversikter over befolkningsstatistikken er det verdifulle opplysninger av denne art, men her har en systematisk gjennomgåelse av metoder og begreper og en kritisk vurdering av de forskjellige undersøkelser ikke vært mulig. Men på de områder hvor utviklingen har ført til at statistikken har forandret karakter vil det være naturlig å komme inn på enkelte av disse spørsmål.

De perioder oversikten er delt opp i er følgende:¹

- I. 1850-1876. Eilert Sundts virke og den offentlige statistikk før Statistisk Sentralbyrå.
- II. 1876-1890. Statistisk Sentralbyrås første tid.
- III. 1890-1901. En periode med megen sosialstatistisk virksomhet og store nyskapingner.
- IV. 1901-1914. En periode sterkt preget av den sosialpolitiske utvikling.
- V. 1914-1920. Tiden under og like etter første verdenskrig.
- VI. 1920-1940. Mellomkrigsperioden, en økonomisk meget variabel periode.
- VII. 1940-1945. Okkupasjonstiden.
- VIII. 1945-1951. Etterkrigstiden.

I de første perioder faller det ikke naturlig med en oppdeling etter emner da det bare er spesielle spørsmål, men etter hvert stadig flere, som blir tatt opp. I dette århundre er det gjort rede for statistikken i hver periode oppdelt på emner, selv om dette undertiden kan virke kunstig. Men de karakteristiske trekk i perioden kommer på denne måten tydeligere fram. I dette århundre må en også være merksam på at det er tre slag av statistiske undersøkelser, de store tellinger - f.eks. folketellingene - som for øvrig forekommer i alle perioder - jordbruksstillingene o.l., engangsundersøkelser som bygger på behovet for å undersøke et bestemt område og regelmessig løpende statistikk, årlig, kvartalsvis eller månedvis.

Tiden før 1850.

I tiden før 1850 er det ingen sosialstatistikk i egentlig forstand, selv om det i Folketellingene, statistikken over folkemengdens bevegelse og Amtmennes 5-årsberetninger er materiale av stor sosialstatistisk interesse. Det for landbefolkningen så viktige sosiale spørsmål, husmennes levekår,

¹ Oppdelingen har tildels også vært bestemt av 'Statistisk Sentralbyrå's historie.

ble allerede undersøkt før 1850. Misnøyen med husmennenes lønns- og arbeidsvilkår var meget stor på denne tiden. Det var husmenn, gårdsarbeidere og dagarbeidere som vesentlig sluttet seg til Marcus Thranes foreninger. Utvandringen til oversjøiske land begynte allerede før 1850. Den første offisielle statistikk over utvandringen finnes i Amtmennenes 5-årsberetninger for 1841-45. En kan også finne studier om de økonomiske og sosiale forhold før 1850 i innledningene til flere av de store jubileumsskrifter (se bibliografien), og spesielt for Oslo i skrifter fra Oslo kommunale statistiske kontor om den industrielle utvikling i Oslo i det nittende århundre, og om boligforhold og boligpolitikk i Oslo 1820-1940.

1850-1876.

I den største del av perioden 1850-1876 er det Eilert Sundts virke som preger den sosialstatistiske forskning, selv om hans arbeider har vakt mer oppmerksomhet i senere tider enn i hans samtid. Sundts forskning falt sammen med et omslag i samfunnsynet, det skyldtes ikke hans virke, men han ble en tolk for det nye syn. Arbeidsforholdene var under forandring. Thraniterbevegelsen hadde også den virkning at det ble vist arbeiderstanden større interesse. Men Eilert Sundts undersøkelser var ikke begrenset til noen bestemt klasse. Han tok opp en rekke problemer til undersøkelse, og det var hans mål at alle hans arbeider skulle gå inn i et samlet verk om folkelivet i Norge. Fra først av lå den statistiske metode ham fjernt, han spurte seg for direkte hos folk som skulle kjenne forholdene og trakk sine slutninger etter de svar han fikk. Forsåvidt kan en også si han var en forløper for den moderne intervjumetode. Men Eilert Sundt kom snart til at det var vanskelig å finne enkeltpersoner som kunne ha full oversikt over forholdene og han fant derfor at tallene på mange måter ga det beste svar. Han studerte de forskjellige sider av folkelivet, først og fremst befolkningsforholdene, men også de hygieniske forhold, de moralske og de økonomiske. De av hans arbeider som kommer inn under den egentlige sosialstatistikk er hans studier over boligforholdene, hans sosiale miljøstudier, hans undersøkelser om fattigdommen og om alkoholisme. Foruten kulturhistorisk er hans arbeider av meget stor verdi også statistisk fordi han på mange måter var forut for sin tid også når det gjaldt statistiske metoder. De fleste som arbeider med statistikk vil derfor søke tilbake til Eilert Sundt både etter opplysninger og inspirasjon. Det som førte Eilert Sundt inn på den sosiale forskings vei var hans studier av fante- og landstrykerfolket, den første i 1850. I denne er det også et kapittel om de lavere klassers forhold med tallmessige oppgaver. På svært mange områder av sosialstatistikken er det Eilert Sundt som først har tatt spørsmålene opp. Om tjenernes arbeidsforhold og boligforhold på landet er det opplysninger i en av bøkene om sedelighetstilstanden i Norge. Den første statistikk om fattigvesenet ble utarbeidd av Eilert Sundt for 1866 med oppgaver tilbake til 1851. I boken om edruelighetstilstanden samlet Sundt inn direkte opplysninger, på landet gjennom skolelærerne, i byene gjennom fattig-

forstanderne. Om barn født utenfor ekteskap finnes det meget utførlige statistiske oppgaver i boken om sedelighetstilstanden. I Eilert Sundts reiseberetning om "Røros og omegn" finnes det endog forløpere for nyere lønnsstatistikk bygd på regnskapene, om lønssystemene, f.eks. om akkordprinsippets betydning for arbeidseffektiviteten. I 1869 ble det imidlertid slutt på Eilert Sundts sosiale forskning, da Stortinget ikke lenger ville yte ham økonomisk støtte til tross for professor Aschehougs innlegg hvor han pekte på hvor sårt en savnet opplysninger om samfunnsforholdene fra tiden omkring 1800, og hvor han uttalte at ettertiden ville bebreide Stortinget om det stanset Sundts virksomhet. Sundt var forut for sin tid, og den interesse for arbeidernes sak omkring midten av århundret som fra først av skapte forståelse for hans virke, holdt seg ikke.

Statistisk Sentralbyrås forgjenger, Tabellkontoret¹, som før 1850 hadde en meget begrenset virksomhet, begynte i løpet av 1860-årene å få større betydning, men flere statistiske arbeider ble i denne tid utgitt av departementene, f.eks. fattigstatistikken av Kirkedepartementet fra 1866 og Kriminalstatistikken av Justisdepartementet fra 1860. - De internasjonale statistiske kongresser begynte i 1853 og ga også impulser til norsk statistikk. I 1861 ble A.N. Kiær ansatt i Tabellkontoret og i 1867 ble han byråsjef. Med ham kom det et annet preg over institusjonen, den ble ikke lenger et "tabellkontor", men etter hvert et virkelig forskningsinstitutt hvor tallene ikke bare ble stilt sammen, men analysert og kommentert. - Av sosialstatistisk interesse er en undersøkelse om "Indtægter i norske byer efter skatteligningen for 1859" i Stat. Medd. 1892 og oppgavene over utvandringen som allerede fra 1856 var tatt med i statistikken om folkemengdens bevegelse, men fra 1866 ble oppgavene mer fullstendige og inneholder også fordeling av de utvandrede etter alder og kjønn og fra 1868 for mennene også etter yrke. Utvandringen som sosialt problem var av stor betydning i disse år, i 1864 har A.N. Kiær en artikkelserie i Aftenbladet om Den norske utvandring til Amerika. I Ingrid Semmingsens avhandling om Utvandringen til Amerika 1866-73 i Historisk Tidsskrift 1938 finnes atskillig statistikk omkring problemet.

Fra 1840-årene vokser det fram en moderne industri i Norge, men først fra 1860-årene begynner industrien å bli av større betydning, og i 1870 blir spørsmålet om en fabrikklov tatt opp. Det var i Norge som i flere andre land, barnearbeidet som først førte til sosialpolitiske tiltak. Den mann som i 1875 fikk i oppdrag å utrede saken, var Jacob Neumann Mohn. Hans forarbeider til vår første fabrikktilsynslovgivning har gitt ham navnet vår "Arbeidslovgivnings far".

1876-1890.

Sekretær Mohns virke kom til å bety meget for det statistiske arbeid i Norge på flere områder. Han ble sekretær i det statistiske kontor under

¹ Fra 1843 det statistiske kontor, først under Finansdepartementet, fra 1846 under Indredepartementet.

Indredepartementet i 1870, fortsatte i det statistiske sentralbyrå da det ble opprettet i 1876 og arbeiddé der til sin død i 1882. Han var en utmerket statistiker, hadde nøye kjennskap til landets næringsliv og var sterkt sosialt interessert. De av hans arbeider som særlig gjelder sosialstatistikk er hans studier over inntekts- og formuesforhold, hans undersøkelser over Norges industrielle forhold i 1870-74, hans statistiske opplysninger om husmennenes økonomiske stilling i 1880 og over barns og kvinners arbeid i fabrikkene i 1874 og hans lovutkast med motiver angående barns og unge menneskers anvendelse til arbeid utenfor hjemmet i 1878. Mohns undersøkelser om barnearbeidet ga oppsiktsvekkende resultater. Tallet på barn i norsk industri var i 1875 meget stort - forholdsvis like stort, om ikke større enn i andre land. Mohns lovutkast dannet grunnlaget for Ot. prp. nr. 15 1883 om begrensning av barnearbeidet. Denne kom imidlertid ikke til behandling av Stortinget, men saken ble tatt opp på ny av Arbeiderkommissionen av 1885.

Etter at det statistiske kontor var utskilt av departementet for det indre i 1876 og omdannet til en selvstendig institusjon under navn av "Det Statistiske Centralbureau" med A.N. Kiær som den første direktør, ble de fleste offentlige statistiske arbeider etter hvert samlet der. Fattigstatistikken ble overført i 1882, Kriminalstatistikken i 1883. En samlet oversikt over den siste for årene 1846-85 ble publisert i 1888. I 1882 begynte Statistiske Meddelelser å komme med de nyeste statistiske oppgaver og spesielle artikler og avhandlinger. Første bind av "Arbeidslønninger" på grunnlag av oppgavene i Amtmennenes 5-årsberetninger kom i 1888 for årene 1875, 1880 og 1885 og med en del oppgaver tilbake til 1850. Av artikler i Statistiske Meddelelser i disse år vesentlig av sosialstatistisk interesse er A.N. Kiærs om sekretær J.N. Mohns statistiske virksomhet (Stat. Medd. 1882-83) og i samme nummer Boye Strøms om den oversjøiske utvandring. I 1883-84 en oversikt over daglønninger i Kristiania 1855-82.

I 1889 begynte, på initiativ av Byråets direktør, de nordiske statistiske sjefsmøter med det formål å få større ensartethet i de nordiske lands offisielle statistikk. Disse møtene har fortsatt gjennom alle år. Forhandlingene er trykt og inneholder en rikdom av opplysninger om statistikken i de nordiske land, og de statistiske metoder er av stor verdi når en skal legge opp spesielle statistiske undersøkelser. Gunnar Jahn har gitt en samlet oversikt over disse møtene fram til 1939 (Stat. Medd. 1939).

Årene omkring 1880 er karakteristiske for et begynnende omslag i samfunnssynet. Da spørsmålet om barnearbeidet ble tatt opp, dreiet debatten seg for det første om hvorvidt en lovmessig regulering av forholdet var påkrevet eller ikke, for det annet om i hvilken utstrekning det skulle være tillatt for barn å arbeide i industrien. Det var ingen som tenkte på helt å forby barnearbeid. 10 år senere var det ingen tvil om at lovgivningen måtte gripe inn. Spørsmålet var da om barnearbeidet skulle forbys helt eller ikke. Det første utkast til arbeidervernlov (Mohns) var preget av det syn at staten skulle beskytte de forsvarsløse, barna og de unge. I 80-årene kom Arbeiderbevegelsen til som en ny samfunnsfaktor. Arbeiderne ville ikke nøye seg med

en lov om regulering av barns og ungdoms arbeid, de ville også ha lovfor-
skrifter til vern om de voksnes arbeid.

Det som ellers setter sitt preg på denne periode er Arbeiderkommissionen av 1885 (den Sverdrupske arbeiderkommission). Den fikk i oppdrag å legge fram forslag blant annet om en fabrikklov. I dens innstillinger finnes en rekke sosialstatistiske utredninger. Innen Arbeiderkommissionen gjorde sosiale motsetninger seg sterkt gjeldende, men det var enighet om at en arbeidervernlov for alle industriens arbeidere var nødvendig. Fra arbeiderbevegelsen kom også krav om en regulering av arbeidstiden - dette spørsmål ble derfor også undersøkt av kommisjonen - men spørsmålet om normal arbeidsdag ble ikke tatt med i den første fabrikktilsynslov av 1892. Med Arbeiderkommissionens innstilling I - Forslag til lov om tilsyn med arbeid i fabrikker m.v. - fulgte følgende sosialstatistiske utredninger:

1. Oppgaver over arbeiderantall fordelt etter alder og kjønn ved 1 799 fabrikker etc.
2. Den sedvanlige daglige arbeidstid.
3. Bruken av overtidsarbeid og betalingen for det.
4. Bruken av nattarbeid.

Det var også samlet inn opplysninger om arbeidsrommenes oppvarming, bruken av beskyttelsesinnretninger av forskjellig slag til vern mot ulykker, om helseskadelig innflytelse av støv, giftige gasser og liknende og over foranstaltninger til vern mot disse.

Som bilag til innstilling II - Forslag til lov om arbeideres sykeforsikring - fulgte en oversikt over norske syke- og begravelsekassers virksomhet i 1885 av kopist Zak. Hermansen i Det Statistiske Sentralbyrå og som bilag til innstilling III - Forslag til lov om ulykkesforsikring - en statistisk undersøkelse om ulykkestilfelle under arbeidet, utarbeidd av kommisjonens sekretær A. Hazeland.

Arbeiderkommissionens utredninger er den første store samling av sosialstatistiske undersøkelser som er utarbeidd i Norge. - Husmennenes og sjømennenes arbeidsvilkår ble ikke tatt med i forslagene til den nye arbeiderlovgivning. I 1884 ble det for Stortinget framsatt forslag til ny Lov om Husmandsvæsenet som imidlertid ikke ble vedtatt. I premissene til dette forslag er det en framstilling av husmannsvæsenet på den tid. Landbruksdirektør J. Smitt har skrevet flere avhandlinger om Arbeiderforholdene i landbruket, bl.a. i Statsøkonomisk Tidsskrift 1894. Der har han også behandlet husmannsspørsmålet.

1890-1901.

Tiden 1890-1901 viser stor utvikling av den sosialstatistiske forskning både i omfang og metoder. Særlig er A.N. Kiørs spesialundersøkelser om inntekts- og lønningsforhold av stor betydning. Perioden er også som den foregående preget at et spesielt sosialpolitisk utredningsarbeid etter oppdrag av den første parlamentariske arbeiderkomisjon av 1894. Denne ble oppnevnt av Stortinget for å utrede spørsmålet om uførhets- og alderstrygd. Forslag om

alderspensjonering var allerede framlagt flere ganger, det første var amtmann Aalls i 1844. Så tok Thranes Arbeiderforeninger i 1850 og 1851 spørsmålet opp. I 1880-årene var det kommet flere henvendelser til Stortinget om en eller annen form for folkepensjonering. A.N. Kiær fikk den oppgave å lede Den parlamentariske Arbeiderkommissions utredningsarbeid sammen med Eugen Hansen. Kiær brukte her for første gang den representative metode bygd på et systematisk og bevisst utvalg. I 1897 har han gjort rede for metoden i et av videnskapsselskapets skrifter og også lagt den fram til drøfting på det nordiske statistiske møte i Stockholm samme år. Den parlamentariske arbeiderkommissjons utredningsarbeid omfattet alder, inntekt, invaliditet, sykdom og arbeidsledighet for personer i forskjellig livsstilling i rikets byer og bygder, samt tilsvarende oppgaver spesielt for arbeiderbefolkningen. Dessuten spesialoppgaver om driftsutgifter, avkastning, husmanns- og tjenerforhold i jordbruket.

I den offisielle statistikk ble det i disse årene publisert en rekke sosialstatistiske spesialundersøkelser om inntekts-, formues-, arbeids- og lønningsforhold, og med innføringen av ulykkesforsikringsloven for industriarbeidere 1894 følger også den første sosiale forsikringsstatistikk.

Folketellingen 1/1 1891 er mer inngående bearbeidd enn de foregående tellinger bl.a. når det gjelder livsstillingsstatistikken. Om boligforhold ble det i denne telling i byene tatt med oppgaver over leiligheter og for hver leilighet antall værelser og kjøkken. (Se Den norske befolkningsstatistikk. Folketellingene. Stat. Medd. 1948). En undersøkelse over inntekts- og formuesforhold 1891 ble publisert i den offisielle statistikk, Socialstatistikk II, og for 1894 i den parlamentariske arbeiderkommissjons statistiske utredninger, Socialstatistikk II. Nyere undersøkelser om inntekts- og formuesforhold i Norge finnes i en avhandling av A.N. Kiær i Statsøkonomisk Tidsskrift 1897. Arbeidslønninger - de femårige publikasjoner bygd på Amtmennes 5-årsberetninger fortsetter å utkomme. Av spesialundersøkelser utarbeidd av Statistisk Sentralbyrå er det to om arbeids- og lønningsforhold i skogdrift og tømmerfløting (Socialstatistikk I) og ved tresliperier og cellulosefabrikker (Socialstatistikk III).

På det fjerde nordiske statistiske møte i Kristiania 1894 la Kiær fram til diskusjon: Sosialstatistikk særlig forsåvidt angår arbeidslønninger samt andre lønnings- og inntektsforhold i Norge. Da Kiærs synspunkter dengang er av stor interesse for lønnsstatistikken begreper og metoder også idag, skal en kort referere dem: Kiær tok sitt utgangspunkt i femårslønningene som han stort sett fant mindre tilfredsstillende fordi "den sedvanlige lønn" er et svevende og lite avgrenset begrep. Og selv om den kunne bestemmes nøyaktig er det viktig å finne uttrykk for den forskjell det ofte er i inntektsforholdene innenfor samme arbeidsbransje. Kiær viser til de spesialstudier som dengang var begynt i Ryrådet og til de skjemaer en brukte. Møtets vedtak gikk stort sett ut på: Undersøkelsene bør ikke innskrenke seg til å konstatere de sedvanlige lønninger eller gjennomsnittslønninger, men også vise hvordan lønningene varierer med arbeidets eller stillingens art. Som program bør en

prøve å skaffe opplysninger om inntektsforholdene i *alle* de viktigste ervervs- og samfunnsgrupper og om inntektens variasjon med alderen. Men samtidig må en kunne følge arbeidslønnens bevegelse fra år til år. Det vil antakelig være mest hensiktsmessig å kombinere den individuelle metode og den generelle - altså statistikk med oppgaver for hver arbeider og statistikk med oppgaver over summen av arbeidstimer og lønninger.

De spesielle undersøkelser som ble gjort i disse årene var resultater av Kiærns lønnsstatistiske program, likeså studiene over inntekts- og formuesforholdene. Ellers er flere av de krav Kiær stilte til en tilfredsstillende lønnsstatistikk først i de seneste år blitt til virkelighet.

Om boligforholdene har det helt tilbake til 1865 vært innhentet oppgaver over bebodde hus og andre boligforhold i Norge, men de var ikke særlig uttømmende og ble ikke inngående bearbeidd. I 1890-årene utarbeidde Axel Holst sin studie "Undersøgelse og forslag angående Arbeiderstandens boliger i Christiania", som både hva allsidige opplysninger og metoder angår er meget verdifull. For Oslo foreligger det boligstatistikk langt tilbake - til dels til midten av forrige århundre - og delvis boligtetthetsoppgaver fra 1888. I den før nevnte utredning om boligforhold og boligpolitikk i Kristiania fra 1820 til 1890-årene er det samlet de opplysningene som foreligger om boligtetthet, overbefolkning, husleie, lønninger og losjerende, og om sanitære forhold fra 1850 til 1890-årene. Professor Aschehoug har i Statsøkonomisk Tidsskrift 1895 en artikkel "Til orientering i spørsmålet om arbeiderboliger" med mange opplysninger om boligforhold i Kristiania 1887-93.

Opplysninger om edruelighetsforholdene i Norge finnes i en artikkel i Statistiske Meddelelser 1898 og i forskjellige årganger oppgaver over produksjon og forbruk av brennevin, vin og øl. - Fattigstatistikken og kriminalstatistikken utarbeides av Statistisk Sentralbyrå årlig eller hvert annet år som særskilte publikasjoner. For kriminalstatistikken er det laget en hovedoversikt for 1886-1904. - Den første ulykkesforsikringslov "Lov om ulykkesforsikring for arbeidere i fabrikker m.v." er av 23/7 1894 og trådte i kraft i 1895. Med denne fulgte da forsikringsstatistikk for industriarbeidere, den første publikasjon er for årene 1895-99. Den utgis av Riksforsikringsanstalten (Rikstrygdeverket).

1901-1914.

"De første 25 år av dette århundre betegner på mange måter en nyskapingstid på statistikkens område" skriver Gunnar Jahn i sin beretning om Statistisk Sentralbyrå 1876-1926. (Se 75-årsberetningen). "Tidsrummet faller på et vis i 3 naturlige perioder, tiden inntil verdenskrigen, tiden under denne og etter denne". - Om sosialstatistikken skriver Gunnar Jahn videre: "I det første tidsrum grunnlegges en regelmessig sosialstatistikk. Allerede før 1900 - i 1892 - hadde Byrådet begynt med sosialstatistiske undersøkelser, men dette var spesialundersøkelser som behandlet de forskjelligste emner. Først den store arbeidsledighet etter krisen i 1900 ga støtet til opprettelse av en sosialstatistisk avdeling i Byrådet. Hovedvekten ble fra først av lagt på

arbeidsledighetsstatistikken som er det vesentligste innhold i tidsskriftet "Arbeidsmarkedet" som begynner i 1903, men ved siden herav søkte en å skaffe en konfliktstatistikk.

Fra 1911 av utvides virksomheten til flere felter, det viktigste er at en fra dette år begynner regelmessig innsamling av detaljprisoppgaver. Ved siden herav fortsetter Byrået de sosialstatistiske spesialundersøkelser, dels som selvstendige undersøkelser, dels i forbindelse med de store ervervstillinger 1909 og 1910. I nær forbindelse med sosialstatistikken står alkoholstatistikken som grunnlegges i 1910".

Til slutt peker Gunnar Jahn på sammenhengen mellom samfunnsforholdene og statistikken - det at "nye samfunnsforhold skaper ny statistikk". Det var således arbeidsledigheten i begynnelsen av århundret som skapte sosialstatistikken. Det var da alkoholspørsmålet ble aktuelt at alkoholstatistikken ble skapt.

Også i denne periode er det av stor betydning at en rekke offentlige kommisjoner og komitéer var i virksomhet og foretok utredningsarbeider som skulle skaffe grunnlag for den nye sosiallovgivning.

Den annen parlamentariske arbeiderkommisjon av 1900 ble nedsatt av Stortinget for å gi utredning av lovregler om sykeforsikring og for å revidere loven om ulykkesforsikring. I 1901 ble det nedsatt en departemental komité for å greie ut spørsmålet om arbeidsanvisning (Oslo Arbeidskontor begynte sin virksomhet 1. januar 1898 - se Oslo Arbeidskontor 50 år). Komitéen ga sin innstilling i 1903. I denne ble betydningen av pålitelig statistikk som kunne gi oversikt over arbeidsmarkedet sterkt fremhevet. Innstillingen førte til loven om offentlig arbeidsformidling av 1906. I 1904 ble det nedsatt en departemental komité som skulle utrede spørsmålet om arbeidsledighetsstrygd og andre tiltak for å motvirke arbeidsledigheten. Resultatet av komitéens arbeid var loven om stats- og kommunebidrag til norske arbeidsledighetskasser av 1906. Den departementale sykeforsikringskomité av 1907 ga i 1908 sin innstilling til lov om sykeforsikring som ble vedtatt i 1909, 19 år etter at den første innstilling om sykeforsikring ble gitt av Arbeiderkommissionen av 1885.

Spørsmålet om folkepensjonering var oppdraget for den første parlamentariske arbeiderkommisjon, men dens utredninger førte ikke til praktiske tiltak. I 1907 ble det nedsatt en spesiell folkeforsikringskomité som skulle arbeide videre med saken.

Som sosialstatistiske kilder er disse forskjellige utredninger meget verdifulle. I den annen parlamentariske arbeiderkommisjons utredning finnes statistiske oppgaver over sykdomsforholdene i Norge, i den departementale komité om arbeidsledigheten finnes den første statistikk over arbeidsledigheten og over de norske arbeidsledighetskasser og deres virksomhet utarbeidd av M. Ormestad, likeså en oversikt over arbeidsledighetsforsikringen i Norge ved Fredrik Voss. For Folkeforsikringskomitéen av 1907 utarbeidde A.N. Kiar sin store utredning om Indtægts- og Formuesforhold i Norge 1907-11 med statistiske opplysninger også om tidligere år, og N. Rygg sine undersøkelser

angående fattigbyrder. Den offentlige alkoholkommissjonen av 1910 har en rekke bilag med statistiske undersøkelser over forskjellige samfunnsskadelige sider av alkoholmisbruk som en siden skal gjøre rede for.

Denne periode før den første verdenskrig viser også en stadig vekst og bedring i den offisielle statistikk, og i denne tiden begynner også organisasjonenes - særlig fagforbundenes - statistikk.

Om arbeidsledighets- og arbeidsformidlingsstatistikk er det som nevnt utførlige opplysninger i Byråets tidsskrift "Arbeidsmarkedet" 1903-10 og i fortsettelsen av dette "Månedsskrift for Socialstatistikk" 1911-12. I 1902 og 1903 var det i Oslo arbeidsledighetstillinger i sammenheng med de kommunale folketellinger. Mer omfattende arbeidsledighetstillinger ble holdt i 1905 og 1906 (Socialstatistikk VI). En fullstendig oversikt over allt materiale om disse spørsmål - Arbeidsledighet og Arbeidsledighetskasser - ble publisert i 1915. Den inneholder også opplysninger om arbeidsledigheten etter folketellingen 1910 som ikke ellers er offentliggjort. En rekke fagforbund og fagforeninger opprettet arbeidsledighetskasser, og de begynner etterhånd å offentliggjøre sin arbeidsledighetsstatistikk. Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund begynner f. eks. med sin ledighetsstatistikk i 1903.

Om arbeidskonflikter ble den første statistikk en artikkel av A. Th. Kiær trykt i Arbeidsmarkedet 1906 - årlig statistikk foreligger for 1903-13. Men en kan ikke slutte av dette at arbeidskonflikten var uten betydning i slutten av forrige århundre. I de fleste år var de få, men en hadde også de store konfliktsårene 1872 og 1889. I Landsorganisasjonens årsberetninger er det helt fra 1903 statistiske opplysninger om lønnsbevegelser og konflikter med og uten arbeidsstans, for en del år også med oppgaver over konfliktenes årsaker, karakter og resultater og over den utbetalte understøttelse.

I perioden før første verdenskrig foretar Statistisk Sentralbyrå som nevnt de første fullstendige ervervstillinger, Jordbrukstillingen 1907, Håndverkstillingen 1910 og Fabrikktellingen 1909.

I Håndverks- og Fabrikktellingene ble arbeidstiden særskilt undersøkt. Dette spørsmål ble allerede undersøkt av Arbeiderkommissionen av 1885, og før den tid i en mindre undersøkelse av J. N. Mohn 1877. Kravet om regulering av arbeidstiden er meget gammelt, det kom her i landet først offentlig fram gjennom Thraniterbevegelsen.

I 1907 hadde en komité nedsatt av A. F. L. sent forslag til Stortingets sosialkomité om å ta inn i Fabrikktilsynsloven lovfestet 8 timersdag. Men dette ble ikke akseptert av Stortinget. I årene framover er arbeidstidsspørsmålet sterkt framme. For Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon foretok Sverre Iversen i 1912 en utredning "Arbeidstidens lengde i håndverk og industri". Samtidig foretok Norsk Arbeidsgiverforening en utredning. Så kom en offisiell utredning "Arbeidstiden i industrien september 1913". Ved reformen av fabrikktilsynsloven 1915 ble 9 timersdag innført med 8 timer for bergverksindustri, de typografiske fag og bakeriene¹.

¹ Se N. Rygg: *Arbeidstiden i kontinuerlige bedrifter*, *Statsok. Tidsskrift* 1912.

I den offentlige statistikk utarbeides det i disse år flere sosialstatistiske spesialundersøkelser. Socialstatistikk IV er N. Ryggs undersøkelse "Arbeids- og lønningsforhold for syersker i Kristiania tilligemed opplysninger om andre kvindelige erhverv i Norge".¹ Undersøkelsen var foreslått av kvinneorganisasjonene. Den er et banebrytende arbeid for studiet av kvinnenes arbeids- og lønningsforhold. Denne og de senere undersøkelser over hjemmeindustrien kom til å gi grunnlag for loven om industrielt hjemmearbeid av 1918.

Som et bilag til Socialstatistikk IV foreligger en undersøkelse over "Arbeidende kvinner og prostitusjonen", bygd på materiale fra Kristiania Tvangsarbeidsanstalt 1899-1904, et av de få bidrag til studiet av prostitusjonen her i landet.²

I forbindelse med undersøkelsen over kvinnenes arbeidsforhold var interessen for hjemmeindustri vakt. En hadde fått klarhet over at det ved denne arbeidsordning var liten eller ingen beskyttelse av de arbeidende og meget dårlige arbeids- og lønningsforhold. N. Rygg undersøkte arbeidsforholdene i hjemmeindustrien i 1911. Resultatene er utgitt i et skrift av Norsk Forening for Socialt Arbeid som også fikk i stand Hjemmearbeidsutstillingen 1911. Denne vakte stor oppmerksomhet og førte også til en adresse til Statsmaktene om å vedta lovregler med sikte på å fjerne de misbruk som forekommer i hjemmeindustrien.

Barnearbeid var som før nevnt den første side av arbeidsforholdene som vakte oppmerksomhet når det gjaldt spørsmålet om arbeidervern. Også i denne periode ble barnearbeidet undersøkt, denne gang under synspunktet den uheldige kombinasjon av skolearbeid og regelmessig ervervsarbeid. Kristiania skolestyre lot i 1912 foreta en undersøkelse av dette forhold. Materialet er bearbeidd av Oslo Kommunes Statistiske Kontor og publisert i 1913.

Når det gjelder *sosiale vansker* for kvinner og barn er N. Ryggs undersøkelse, *Om Børn født utenfor Ekteskab*, Socialstatistik V, av stor betydning både som opplysnings-skrift og som grunnlag for det videre lovgivningsarbeid på dette område.³

For sosialstatistikken er det særlig statistikken over inntekter og lønninger som i denne periode blir utviklet og utdypet.

Ved Folketellingen 1910 fikk A. N. Kiær gjennomført en plan om å få inntektsoppgaver påført folketellingskjemaene. Oppgavene ble bearbeidd etter alder, livsstilling m.v. Undersøkelsen var representativ. I 1913 ble det også opptatt en inntektsstatistikk på grunnlag av likningsoppgavene i sam-

¹ Forut for denne var det i Kristiania Sundhedskommisjons årsberetning 1898, trykt en undersøkelse om syersker i Kristiania 1897-98, deres arbeids- og livsvilkår og de hygieniske forhold de arbeide under.

² For et historisk studium vises til Sundhedskommisjonens årsberetning 1880. - Historiske opplysninger om prostitusjonsvæsenet i Chr. a.

³ Kri. a. Sundhedskommisjons årsberetninger 1912 og 13 har bearbeidd opplysninger om barn født utenfor ekteskap og deres foreldre.

arbeid med Riksskattestyret. Flere av disse undersøkelser ble utarbeidd til bruk for Folkeforsikringskomitéen. Av spesialartikler kan nevnes: A.N. Kiær om Indtægtsforholdene i Norge og andre land, Statsøk. Tidsskrift 1908. I denne periode legger Kiær også grunnlaget til Nasjonalinntektsberegningene.

For *arbeidslønningenes* vedkommende fortsetter 5-årslønningene 1900-1910. Årlig har en fra 1895 Riksforsikringsanstaltens industristatistikk med oppgaver over den gjennomsnittlige daglønn i de forskjellige industrier, summariske oppgaver, men av stor interesse for lønnsbevegelsen. For de første år ble det også foretatt en del spesialbearbeidelser, se f.eks. en artikkel i Norsk Tidsskrift for Håndverk og Industri 1898 om bygningsarbeidernes daglige arbeidsfortjeneste 1896. For daglønninger ved Kristiania brand- og ingeniørvesens arbeidsavdelinger finnes i Kommunens Statistiske Årbøker oppgaver tilbake til 1855 i årbøkene fra 1887 og fra 1900 årlige. Socialstatistikk VII er en undersøkelse over arbeids- og lønningsforhold ved sagbruk og høvlerier. Fabrikktellingen 1909 hefte 2 og Håndverkstellingen 1910 hefte 4 gir et meget fullstendig materiale over lønningsforholdene i håndverk og industri.

Fabrikktellingens lønnsundersøkelser ligger på et høyt plan og tar opp til detaljstudium lønnings- og fortjenesteforholdene etter industrigrupper og fagstillinger, lønnsvariasjonen etter ansettelsens varighet, og alder, og etter bedriftenes størrelse, fortjenesten for gifte og ugifte, akkordarbeidet og akkordlønnens størrelse etc. Metodene og statistikkens oppbygning er av stor interesse og spørsmålene er behandlet slik at det er av verdi å trekke paralleller også med de senere års detaljerte lønnstillinger. Også Håndverkstellingens lønnsundersøkelser er av stor interesse, men behandler spørsmålene mer ut fra de spesielle forhold som er karakteristiske for håndverksnæringen.

Fagforbundene begynner i denne periode å utarbeide og offentliggjøre sin lønnsstatistikk. Allerede på Arbeidernes Faglige Landsorganisasjons konstituerende kongress i 1899 holdt C. Jeppesen foredrag om "Arbeiderstatistikken og dens betydning for arbeidersakens fremme", og på Landsorganisasjonens tredje kongress i 1903 holdt N. Rygg foredrag om arbeidsledighetsstatistikken. I 1905 la Landsorganisasjonens formann fram en fyldig statistikk om Landsorganisasjonens og forbundenes virksomhet. For lønnsstatistikken er det Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund som har gått i spissen. Det la på kongressen i 1907 fram forslag om at Landsorganisasjonen skulle ta opp både lønnsstatistikk og statistikk over priser på livsforbrødenheter. Forbundet hadde så tidlig som i 1901 tatt opp sin første lønnsstatistikk bygd på oppgaver fra medlemmene, det har altså nå hatt lønnsstatistikk i 50 år. Statistikken ligger på et høyt nivå, og har i årenes løp tatt opp forskjellige sider av lønningsforholdene til detaljert studium. På grunn av lønningsforholdene og lønssystemenes utvikling gjennom denne lange periode har selvsagt statistikken også måttet forandres. Fra 1901 har en tall for den gjennomsnittlige ansatte timelønn for de forskjellige faggrupper, - spesialarbeidere ble først utskilt for seg i 1913, - fra 1913 og regelmessig fra 1917 er det også oppgaver over *timefortjenesten* i tellingsuken. I Meddelelsesbladet for Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon finnes flere opplysninger om lønns-

statistikken. I 1910 finnes en samlet oversikt over fagforbundenes daværende statistikk. Centralforeningen for Boktrykkere har statistikk fra 1902, Trearbeider- og Skotøyarbeiderforbundet fra 1908.

Norsk Arbeidsgiverforening har lønnsstatistikk fra 1910, men for de første år er kvaliteten mindre tilfredsstillende. Før 1910 er det bare systematiske lønnsoppgaver for spredte fag. Kristiania Arbeidskontor begynte fra sitt første arbeidsår - 1898 - å samle inn statistikk over arbeidslømminger. Mekaniske Verksteders Landsforening har lønnsstatistikk fra 1910 basert på eksakte detaljoppgaver fra et stort antall bedrifter. Den første tid har en bare oppgaver over den avtalte timelønn og en får derfor ikke noe uttrykk for arbeidsfortjenesten. Først fra 1920 er det oppgaver over den gjennomsnittlige fortjeneste. (Beregnete totaltall fra 1910).

Den første funksjonærlønnsundersøkelse er for handelsfunksjonærer i 1909. Ingeniørforeningen undersøkte i 1910 Norske ingeniørers lønnings- og pensjonsforhold. Hartvig Nissen har i Statsøk. Tidsskrift 1908 en avhandling om statens tjenestemenn med høyere utdanning, alders- og lønnsforhold.

Av *boligstatistikk* er det lite nytt i denne periode. I Statistiske Meddelelser 1913 er det en artikkel om Beboelsesforholdene i Norge 1876-1910. Ved Folketellingen 1910 ble spørsmålet om boligforholdene utvidd, bl.a. ble det i byene innhentet opplysninger om husleien. Om beboelsesforholdene i Kristiania har G. Amneus en artikkel i Statsøkonomisk Tidsskrift 1904 og Sundhedskommissionens boligkontor i Kristiania fortsetter sine årlige undersøkelser om boligens rominnhold og hygieniske forhold.

Som nevnt begynte den regelmessige innsamling av detaljpriser i Byrådet i 1911. For Oslo er det prismateriale fra 1901 og leveomkostningsberegninger bygd på tall fra Oslo er ført tilbake til 1901, veid etter husholdningsundersøkelsen 1912/13.

Som nevnt hadde også Landsorganisasjonen i disse år innsamling av prisstatistikk blant sine arbeidsplaner. Det var M. Ormestad som var drivkraften når det gjaldt arbeiderorganisasjonenes lønns- og prisstatistikk m.m. Han har også utarbeidd en utredning om priser på livsfornödenheter i 1910. Men det viste seg vanskelig for organisasjonene å få i stand en pålitelig vareprisindeks. Derfor sendte Landsorganisasjonens sekretariat i 1910 en lengre framstilling til Stortinget om å ta opp dette som et ledd i Det Statistiske Centralbyrås arbeid. Det heter i henvendelsen bl.a.: "Den etter vår mening viktigste side av sosialstatistikken er etter vår oppfatning helt forsømt hos oss, nemlig undersøkelser over hva det koster å leve. Dette forhold danner ennå det viktigste grunnlag for lønnsbevegelsen. Også på dette område har hittil begge parter i arbeidsforholdet vært henvist til å dømme etter et mer eller mindre begrunnet skjønn og inntrykk". Henvendelsen ble også støttet fra annet hold og førte til at denne siden av sosialstatistikken fra statens side ble ofret mer oppmerksomhet enn før. Statistisk Sentralbyrå begynte sine undersøkelser over prisene og Oslo Kommune tok fra 1912 opp husholdningsstatistikk.

Byrådet hadde for øvrig en del år tidligere begynt med *husholdningsregnskapsundersøkelser*, nemlig i 1906-07 for 12 arbeiderfamilier. Oslo Kommunes

Statistiske Kontors undersøkelser i 1912/13 omfatter 171 arbeider- og funksjonærfamilier i Oslo, Bergen, Trondheim, Drammen, Kristiansand og Hamar. Ryrået har også en undersøkelse for handelsfunksjonærer (20 familier) utgitt i 1915 og for 16 gårdbrukere i 1913/14 trykt i Jordbruk og Pædrift 1901-15.

Under de tidligere behandlede spørsmål er også nevnt noen undersøkelser som kommer inn under begrepet *sosiale vansker* eller sykdomsfenomener, men det foreligger i denne periode atskillig flere. N. Ryggs undersøkelser over fattigbyrder (Folkeforsikringskomitéens innstilling) gir en fullstendig oversikt både over utviklingen av *fattigvesenet* i de siste slektsledd og også opplysninger om understøttelsen størrelse på undersøkelsestidspunktet til belysning av eksistensminimum. Dessuten ble prøvd å finne hvor stor del av fattigunderstøttelsen skyldtes alder og uførhet. Rygg har også en artikkel, Om fattigdomsspørsmålet i Statsok. Tidsskrift 1911. Av interesse er også Eugène Harissens opplysninger om fattigunderstøttede familier i Kristiania observert i 1910, hvor bl.a. spørsmålet om drikk som årsak er undersøkt.

Etterat loven om *forsømte barn* - vergerådsloven - var vedtatt i 1896, kom fra 1900 statistikken over forsømte barn hvert år eller med noe lengre mellomrom inntil 1925/26. (Senere forkortet i Stat. Medd.). Den ble utarbeidd av Kirkedepartementet og ble først fra 1918 overtatt av Ryrået. Av etterundersøkelser som skulle vise verdien av at samfunnet fjernet disse barn og unge fra deres opprinnelige omgivelser og satte dem i skolehjem - eller andre anstalter eller fosterhjem - er det i denne periode to. Den første er om skolehjemsbarn og er utarbeidd av daværende direktør ved Botsfengslet Anders Daa og gjelder gutter utskrevet av skolehjem 1901-07. Den annen om verge-rådsbarn i alt er utarbeidd av Hartvig Nissen og offentliggjort i "Forsømte og forbryterske barn i Norge", en mer fullstendig utredning enn de vanlige utarbeidd etter oppdrag av barnevernskomitéen av 1915. Boken inneholder også oppgaver over domfelte barn og over ungdomskriminaliteten og dens bevegelse gjennom en årrekke. Virkningen av de korte frihetsstraffer er også undersøkt. Dette var også før gjort rede for av Hartvig Nissen i en studie i Nordisk Tidsskrift for fengselsvesen i 1909.

Som nevnt var det i denne tid stor interesse for kampen mot drukkenskapen og den første offentlige *alkohol*kommisjon ble nedsatt i 1910. Men også før den ga sin innstilling har vi flere bidrag til studiet av disse spørsmål, A.N. Kiær: Statistikkens betydning for edruelighetssaken, 1905, og A.Th. Kiær: Statistiske undersøkelser vedkommende edruelighetsforholdene og forbruk av alkoholholdige drikke i Kri.a. 1900, utarbeidd etter foranstaltning av en privat komité, (1909). Som bilag til Alkoholkomisjonens innstilling følger en rekke undersøkelser lagt opp av N. Rygg, under fellestittelen: Undersøkelser angående drikkfeldigheten og dens sosiale følger i Norge.

Her finnes også særundersøkelser om forsømte barn og drikkfeldige for-sørgere, om drikk ved forbrytelser og om tallet på drikkfeldige personer etc. Som særskilt bilag er trykt bylæge Figenschous - Om alkoholen som årsak til fattigdom.

Alkoholkomisjonens innstilling er både ved sin allsidige behandling av saken og sine metoder et uvurderlig kildeskrift for alle som vil drive forskning på dette område. Rygg har også sammenfattet resultatene i et mindre skrift "Drikkens sosiale skade" i 1915.

Den offentlige alkoholstatistikken ble grunnlagt i 1909 og kommer siden årlig, eller med 2-3 års mellomrom til 1928/29, deretter i Statistiske Meddelelser. Alkoholstatistikken inneholder oppgaver om forbruk av brennevin, vin og øl i Norge 1814-1909, II oppgaver for 1908-1911 og III oppgaver over drukkenskapsarrestasjoner i Norge 1896-1912.

Kriminalstatistikken ble etter den nye straffelov som trådte i kraft i 1902 omlagt i forskjellige retninger. Fra 1905 gir den oppgaver også over betinget straffelte. Det omfang statistikken fikk ved omleggingen i 1902 og utvidelsen i 1905 beholdt den inntil 1923.

De nye sosiale forsikringsordninger som etter hvert ble innført, førte til nye statistiske oppgaver. Store grupper av befolkningen - fiskere og sjøfolk - ble opprinnelig unntatt både fra ulykkes- og sykeforsikringen. I 1908 ble det imidlertid vedtatt en lov om ulykkestrygd for fiskere og i 1911 for sjøfolk i innen- og utenriksfart. Statistikk over Fiskerstrygd har vi fra 1909, over Sjømannstrygd fra 1913.

I den krisetid som preget de første år av det 20. århundre spilte utvandringen en stor rolle. I Statistiske Meddelelser i disse år er det flere artikler om utvandringen. Fra 1905 er det statistiske oppgaver over årsakene til utvandringen bygd på utvandreernes egne uttalelser. Arne Skaug har behandlet utvandringen etter 1900 i en avhandling i 1937.

1914-1920.

Gunnar Jahn skriver i 1926 om den offentlige statistikk under første verdenskrig: - Under verdenskrigen ble Byråets evner til å føre arbeidet videre sterkt hemmet, dels fordi det måtte påta seg mange oppgaver for å tilfredsstille dagens behov, dels fordi bevilgningene i de første krigsår gikk ned. Likevel kan det pekes på atskillig nytt. De sosialstatistiske undersøkelser fortsetter og alkoholstatistikken får en bredere plass enn før.

Administrasjonsmessig skjedde den forandring at det meste av sosialstatistikken i 1913 ble overført til det nyopprettede Sosialdepartement. Men allerede i 1919 ble den løpende sosialstatistikk ført tilbake til Byrådet og i 1924 resten av sosialstatistikken. -

Av offentlige kommisjoner arbeidet i denne periode "Arbeiderkomisjonen av 1918" som ga en hovedinnstilling om arbeidstakeres medvirken i bedriftsledelsen. En finner imidlertid ikke dens publikasjoner av særlig interesse for sosialstatistikken.

Selv om årene under første verdenskrig var en tid som hemmet statistikkens utvikling, er det altså på enkelte områder vekst og framgang. Dette gjelder særlig sosialstatistikken, og da vesentlig lønns-, pris- og boligstatistikk.

Om *ervert* og *livsstilling* gir perioden lite nytt, men det arbeides med

spørsmålene. En viser til Gunnar Jahns artikkel i Statsøk. Tidsskrift 1915 - Noen bemerkninger om alder, livsstilling og inntekt.

Om *arbeidskonflikter* fortsetter hovedorganisasjonene Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon og Norsk Arbeidsgiverforening sin statistikk, men den offisielle konfliktstatistikk slutter med 1912, og blir først tatt opp igjen etter krigen.

Om *arbeidstiden* er det flere undersøkelser før 8-timersdagen ble vedtatt og lovfestet i 1919. Sosialdepartementet utarbeidde to - om arbeidstiden i anleggs- og byggevirksomhet i 1916, og i handels- og kontorvirksomhet i 1918. Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon har både i 1916 og 1918 tellinger over arbeidsukens lengde, og i årsberetningene er det gjennomgående statistikk over arbeidstidens forkortelse fra år til år inntil 1920.

Om *barnearbeid og kvinnearbeid* er det to undersøkelser utarbeidd av Sosialdepartementet, nemlig om Skolebarns ervervsmessige arbeid, publisert i 1918, og om Kvinners nattarbeid i 1920. Den siste undersøkelsen ble utarbeidd våren 1919 etter oppdrag av komiteén til revisjon av fabrikktilsynsloven. Spørsmålet om forbud mot kvinners nattarbeid i industrien var tatt opp til offentlig drøfting allerede i 1913 i forbindelse med revisjon av fabrikktilsynsloven da, og det ble atskillig diskusjon om denne "sær" lovgivning for kvinner.

Om *arbeidsvilkårene i jordbruket* har A. Th. Kiær en artikkel i Statsøk. Tidsskrift 1916. - Smaabrukernes kaar og deres indsats - og i beretningen fra Den norske arbeiderbruk og boligbank 1916 finnes det en sosialstatistisk analyse over låntakernes økonomiske forhold.

Om *inntekts- og formuesstatistikk* er det intet nytt i denne periode, men spørsmålet ble drøftet på det nordiske statistiske møte i Kristiania i 1917.

Sosialdepartementets kontor for sosialstatistikk foretok i 1917 studier over lønningsforholdene i tobaksindustrien, ved margarinfabrikkene, bryggerier og mineralvannfabrikker, ved sjokoladefabrikker og bakerier, og i 1918 innen kolonial- og manufakturforretninger, banker og forsikringselskaper og engrosforretninger. Disse er i årene 1919 til 1923 offentliggjort i Sociale Meddelelser, hvor det også er oversikter utarbeidd av Einar Storsteen om Arbeidslønnens stigning i Norge siden 1914 (Soc. Medd. 1919) og Lønnsstigningen innen bygningsindustrien i de senere år (Soc. Medd. 1921 tillegg).

Publikasjonen Arbeidslønninger (femårslønnene) kom ut for 1915.

Byråets nye lønnsstatistikk begynner med publikasjonen "Lønninger og levevilkår i Norge under Verdenskrigen" i 1918 - utarbeidd av Ragnvald Jønsberg. Det er, hva lønnsstatistikken angår, et samarbeid, dels skaffet til veie fra flere institusjoner spesielt til denne publikasjon, dels satt sammen fra forskjellige trykte kilder. Dessuten inneholder publikasjonen en samling av uttalelser fra sakkyndige om levevilkårene og likeså uttalelser om de religiøse og moralske strømninger under krigen. Lønnsstatistikken er som følge av innsamlingsmåten temmelig ujamn, men gir likevel atskillig av

verdi, og viser framgangsmåter som er av stor interesse også for den nyere bearbeidelsen av lønnsstatistisk materiale. Den inneholder statistikk både over arbeids- og funksjonærlønninger, dvs. for staten og for kommunale funksjonærer i en rekke byer. De fleste av de statistiske oppgaver i denne publikasjonen fortsetter fra 1919 som årlig lønnsstatistikk bygd på oppgaver fra trygdekasser, arbeidskontorer, mønstringskontorer, skogforvaltere, en rekke bykommuner etc., og oppgaver over statsfunksjonærer etter regulativet og gruppert i samsvar med statsfunksjonærtellingen i 1915. Denne årlige lønnsstatistikk i noe varierende omfang utkommer deretter som egen publikasjon til 1930, senere i Statistiske Meddelelser.

Femårslønningene ble siste gang utgitt for 1920 sammen med den årlige lønnsstatistikk for 1921. Den statistikk over arbeidslønninger som bygde på fylkesmennenes femårsberetninger er av stor historisk betydning, men disse oppgaver - som var skjønsmessige oppgaver over den sedvanlige lønn - var etter hvert blitt mindre tilfredsstillende.

En rekke fagforbund fortsatte å utarbeide lønnsstatistikk i disse år, Jern- og Metallarbeiderforbundet, Trearbeiderforbundet, Skotøiarbeiderforbundet, Litografisk og kjemigrafisk forbund, Centralforeningen for Boktrykkere og Formerforbundet. Statistikken er hva begrepene angår noe uensartet, men gir likevel atskillig av verdi om utviklingen.

Om arbeidslønnen i jordbruk og skogbruk begynte Selskapet for Norges Vel fra driftsåret 1915/16 en årlig statistikk, fra 1923/24 ble den overtatt av Byrådet. Oppgavene blir innhentet ved spørreskjemaer som i januar blir sendt til 4 gårdbrukere i hvert herred. De skal gjelde den arbeidslønn som alminnelig blir betalt. Denne statistikk utarbeides fremdeles på samme måte.

Om funksjonærlønninger begynte Norges Byforbund å utarbeide oversikter for de kommunale i 1916/18. Norges Byforbund har i alt utgitt 3 samlede oversikter over kommunale funksjonærers lønninger i byene, 1916/18, 1930 og 1939. Det er regulativlønninger ordnet gruppevis etter stillinger, altså ikke statistiske oppgaver i vanlig forstand. For statsfunksjonærer hadde Byrådet en fullstendig undersøkelse over antall og lønninger i 1915 (Stat. Medd. 1916) og en ny undersøkelse over lønn, pensjon og forsørgelsesbyrde i 1918 (Stat. Medd. 1919).

I Lønninger 1919 er offentliggjort en undersøkelse om Private funksjonærlønninger 1914-1919, innsamlet av Byrådet til veiledning for Statens Lønnskomité.

Om boligforhold er det i denne periode av Byrådet foretatt en undersøkelse - Beboelsesstatistikk for enkelte norske byer for 1917. Oslo Kommunes Statistiske Kontor foretok i 1913/14 ved A. Skøien en undersøkelse om beboelsesforholdene i småleiligheter i Kristiania. Arbeidet bygde på den representative metode, og ga atskillig nytt av verdi både i problemstilling og materiale. Det gir både bolig- og husleiestatistikk og statistikk over rominnhold og leilighetenes stand. Her kombineres for så vidt de to problemer fra de tidligere undersøkelser, boligtetthet og boligkvalitet. Bergens Kommunale Statistiske Kontor har utarbeidd statistikk over beboelses- og be-

folkningsforhold i Bergen 1912-20.

På området *priser og levekostnader* er det i disse år en sterk utvikling av statistikken. Sosialdepartementet hadde begynt å utarbeide en levekostnadsindeks under krigen, og denne ble overtatt av Byrådet ved årsskiftet 1918/19. Opplysninger om leveomkostninger og detaljpriser kommer deretter regelmessig i Statistiske Meddelelser. For øvrig er det i Sociale Meddelelser flere artikler om disse spørsmål: - Leveomkostninger og detaljpriser 1918 av A. Th. og Th. A. E. Kiar (Soc. Medd. 1919) og Er vår detaljprisstatistikk tilfredsstillende? og Lønnsstigning og leveomkostninger av E. Storsteen (Soc. Medd. 1920 og 1921).

Oslø Kommunes Statistiske Kontor har i 1915 utgitt: "Nogen opplysninger om de senere aars prisbevegelser på livsfornödenheter i Kri. a." og en tilleggsundersøkelse utgitt i 1916 med titelen: "Prisbevegelsen på livsfornödenheter i Kristiania, samt statistiske oppgaver angående de kommunale funksjonærers forsørgelsesbyrde". Under krigen foretok Byrådet flere *husholdningsundersøkelser*. - Byrtidens virkninger på levevilkårene I og II, bygd på 651 regnskaper ført i august 1916 og 334 i februar 1917 og Husholdningsregnskaper september 1918/19 for 48 arbeiderfamilier, 20 lavere funksjonærer og 14 andre funksjonærfamilier i Oslo og Bergen.

Fattigstatistikken har ikke undergått store endringer. Fra 1914 og 1915 ble det søkt å få fyldigere oppgaver over understøttelsen ved å spørre om hvor årsaken til understøttelsen lå, og om den var midlertidig eller varig. Statistikken over forsømte barn ble fra og med 1918 overtatt av Byrådet som i forskjellige retninger la den om og lot den trykke i mer innskrenket form.

Alkoholstatistikken ble betydelig utvidd. I 1919 begynner de kvantalsvise oppgaver over drukenskapsforsøelser. Forbudets gjennomførelse i 1917 gjorde det nødvendig å undersøke stadig flere områder. Statistikken over smugling, hjemmebrenning etc. fikk en bred plass og det ble lagt stor vekt på en inngående analyse av alkoholstatistikens tall for å kunne felle en så vidt mulig objektiv dom om utviklingen.

Med loven om alminnelig sykeforsikring 1909 som trådte i kraft 1911 og med denne lovs revisjon i 1917 fulgte behovet for ny statistikk. Statistikken over sykeforsikringen begynner med 1916/18.

Om *vanføre* utarbeidde Byrådet en spesialundersøkelse i 1918/19 på grunnlag av materiale innsamlet av Centralstyret for vanføre (Stat. Medd. 1922).

Alle data om den oversjøiske *utvandring* fra 1825 til 1918 er samlet i publikasjonen "Utvandringsstatistikk" utgitt av Sosialdepartementet i 1921.

Ved Folketellingene 1910 og 1920 ble det tatt med opplysninger om hjemvendte norsk-amerikanere.

1920-1940.

Tiden mellom de to verdenskriger er i denne oversikt behandlet under ett, selv om disse tyve år sosialt og økonomisk er et temmelig uensartet tidsrom. Da statistikken for en stor del blir preget av de aktuelle samfunnsforhold,

kan det være nyttig - som en bakgrunn for framstillingen - innledningsvis å dele mellomkrigsperioden i tre avsnitt. Tiden 1920-30, en periode med avsetningsvansker og svingende pengeverdi og alvorlige problemer for næringslivet. For jordbruket skapte deflasjonen i slutten av 1920- og begynnelsen av 30-årene en alvorlig gjeldskrise. I arbeidslivet var det store vekslinger i sysselsettingen og flere alvorlige konfliktsår. Årene 1930-33 var preget av sterk depresjon. Arbeidsledigheten var meget stor i disse år - og året 1931 var dertil et stort konfliktsår. 1935 begynner en økonomisk oppgangsperiode etter hvert med stigende lønninger og økende beskjeftigelse.

Gunnar Jahn skriver i jubileumsskriftet 1926 at Byråets virksomhet etter verdenskrigen først og fremst ble konsentrert om å føre den alminnelige statistikk mer à jour, men samtidig ble arbeidet med å reformere den eldre statistikk på ny tatt opp. Byrådet la mer vekt enn før på å nytte de statistiske oppgaver til å klarlegge de økonomiske forhold. Kåre Petersen skriver i 1951 at det i tiden mellom de to verdenskriger var de økonomiske problemer som dominerte, og det var på dette felt de viktigste statistiske nyvinninger kom til å ligge. Befolknings- og sosialstatistikken kom i bakgrunnen, Byråets to hovedoppgaver i disse år var for det første å bygge ut næringsstatistikken, både ved en mer detaljert strukturanalyse og ved å hente inn årlige oppgaver over produksjon, råstofforbruk og beskjeftigelse - for det annet å bygge ut finansstatistikken og de økonomiske indeksserier slik at de kunne gi grunnlag for en tilfredsstillende konjunkturforskning.

Fra sosialstatistisk synspunkt gir mellomkrigstiden likevel stoff av stor interesse. Riktignok kan en ikke peke på noen egentlig planmessig utvikling på dette felt. Undersøkelser ble tatt opp ettersom behovene for en tilrettelegging av forholdene på spesielle områder meldte seg. Men det foreligger også flere mer dyptgående studier, f. eks. om boligforholdene, som gir materiale av stor verdi for det videre arbeid. Og de sosialstatistiske serier - som arbeidsledighetstall, lønnsserier, prisindeksserier etc. - gir også for konjunkturforskningen meget vesentlige opplysninger. Arbeidsledighetsstatistikk og sysselsettingsstatistikk tok en bred plass i denne tiden, selv om tallene hva fullstendighet angår, ikke var tilfredsstillende. Men - likesom etter arbeidsledighetskrisen ved århundreskiftet - arbeidsmarkeds-situasjonen var slik at det materiale som forelå måtte analyseres og nyttes så langt det kunne la seg forsvare. - Mellomkrigstiden gir hva sosialstatistikken angår, et bilde av vekselvirkningen mellom sosialpolitikk og sosialstatistikk - selv om utviklingen på enkelte områder - særlig av lønnsstatistikken - var nokså tilfeldig preget.

For statistikken over *erhverv- og livsstilling* kom Folketellingen 1920 til å bety et stort framskritt. Det er den største statistiske undersøkelse som er foretatt i Norge. Den ble i første hånd planlagt av Ragnvald Jønsberg som også trakk opp linjene for bearbeidelsen og ledet den. Flere nye emner ble tatt opp eller spørsmålene ble behandlet ut fra nye synspunkter og stoffet ble nyttet på en meget dyperegående måte enn ved de foregående tel-

linger. Ragnvald Jønsberg var helt innstilt som sosialstatistiker, og overtok kort før sin død 1925 Byråets sosialstatistiske avdeling. Under arbeidet med Folketellingen 1920 var det særlig i livsstillings- og boligstatistikken hans innsats satte dype spor. De spesielle livsstillingshefter for Folketellingen 1920 er både hva opplegget og resultatene angår av overordentlig stor betydning. Jønsberg la også livsstillingsstatistikken fram på det nordiske statistiske møte i Stockholm 1920 og ga en utførlig redegjøring for livsstillingsgrupperingen ved Folketellingene på møtet i Kristiania 1924. Også livsstillingsstatistikken ved Folketellingen 1930 er meget omhyggelig og allsidig utarbeidd. I en artikkel om Folketilvekst og beskjeftigelse (Statsøk. Tidsskr. 1934) har Gunnar Jahn utførlig behandlet sammenhengen mellom økingen i folkemengden og vekslingene i ervervsbefolkningen. Med utgangspunkt i Folketellingen 1930 har Gunnar Jahn også skrevet sine avhandlinger om "Kvinnenes deltagelse i ervervslivet før og nu" og om "Arbeidernes økonomiske kår før og nu", og Arne Skaug om "Befolkningsklasser og levekår før og nå".

Oslo Kommunes Statistiske Kontor har i 1937 en undersøkelse om erverv, sosialstilling og arbeidsledighet i Oslo etter beskjeftigelsesstatistikken 1/12 1935 og arbeidsledighetsstatistikken 1/12 1936.

Arbeidsmarkedets problemer og tilretteleggingen av dem, særlig arbeidsledigheten, spiller som nevnt en stor rolle i denne ustabile periode. Etter norsk initiativ ble det i 1920 i Kristiania holdt en nordisk konferanse om arbeidsledighetsstatistikken (Stat. Medd. 1920 tillegg 2). Foranledningene til den var vedtaket på Washingtonkonferansen etter krigen om at hvert land skulle sende inn regelmessige oppgaver over arbeidsledighet til det Internasjonale Arbeidsbyrå. - I 1922 har Norges Byforbund i sitt tidsskrift en del undersøkelser om arbeidsledigheten i byene og kommunale foranstaltninger mot den.

I en avhandling i 1926 (Stat. Medd.) behandler Eilif Gjermoe arbeidsledigheten og arbeidsledighetsstatistikken i Norge vesentlig fra konjunkturforskings synspunkt. Den innledes slik: Den stigende arbeidsledighet i den senere tid vekker stadig mer og mer oppmerksomhet. Det blir under disse omstendigheter sterkt behov for en samlet oversikt over de viktigste statistiske opplysninger som foreligger. - I avhandlingen er da også tatt med en samlet oversikt over den tilgjengelige statistikk siden 1913 og en vurdering av denne.

I innstillingen fra Den Departementale Arbeidsledighetskomité 1930 er det en inngående utredning om arbeidsledighetens problemer, og en samling av alle tilgjengelige statistiske serier hvorav de viktigste er fagforeningenes arbeidsledighetstall og arbeidskontorenes formidlingstall. Men begge disse kilder var ufullstendige og ga ikke nok opplysninger til et grundigere studium av problemene. På oppdrag av Den Departementale Arbeidsledighetskomité skulle Byrådet derfor foreta en spesieltelling av de arbeidsledige ved arbeidskontorene i januar 1931 for å få grunnlag for en nærmere analyse av arbeidsledighetens karakter om omfang, og såvidt mulig av årsakene til ledigheten i forskjellige ervervsgrener.

Folketellingen 1930 hadde med spørsmål om arbeidsledighet på tellingsdagen og om hvor mange uker vedkommende hadde vært ledig i 1930, og Gunnar Jahn har i to artikler i Statistiske Meddelelser 1933 lagt fram de resultater Folketellingens arbeidsledighetsoppgaver viste. Dette var en fullstendig telling, men på grunn av tellingstiden, 1. desember, voldte analysen atskillige vanskeligheter for de sesongpregede yrker.

I årsberetningene for Inspektoratet for Arbeidsformidling og Arbeidsledighetsforsikring (1916/17 - 41) finnes foruten atskillig statistisk materiale også oppgaver over de offentlige foranstaltninger mot arbeidsledigheten, nødsarbeid etc. Det er også en del spesialundersøkelser, - bl.a. en undersøkelse pr. 30/11 1933 om arbeidsledighetens omfang og årsaker og den kommunale og offentlige støtte som ble ytt de ledige. Tellingen var for en stor del skjønsmessig. En liknende, men noe mer fullstendig undersøkelse ble foretatt 30/11 1935.

I Sosial Håndbok 1937 har Erling Petersen skrevet om Arbeidsledighetens karakter og omfang og i Sosialt Arbeid 1940 har Sverre Torp en artikkel om varig arbeidsledighet, blant menn hjemmehørende i Oslo 1938/39.

I 1935 begynte Statistisk Sentralbyrå å offentliggjøre en kvartalsvis *beskjeftigelsesindeks* bygd på oppgaver fra et representativt utvalg bedrifter. Resultatene finnes i Statistiske Meddelelser 1935-46. Utarbeidingen sluttet da Arbeidsdirektoratet hadde bygd opp sin sysselsettingsstatistikk.

Om *tariff- og konfliktstatistikk* er det i disse år atskillig stoff. Riksmeglingsmannens kontor har for hvert av årene 1916-21 i Sociale Meddelelser offentliggjort beretninger om meglingsinstitusjonens virksomhet - tallet på meglinger og konflikter i sammenheng med dem. Beretningen for 1921 ble utvidd til å omfatte alle tariff- og konflikter i året og ble det første grunnlag for en fullstendig tariff- og konfliktstatistikk. Fra 1922 ble statistikken overtatt av Ryrådet og trykt som årlig publikasjon til 1930. (Siden i Stat. Medd.). For å følge konfliktstatistikens historie viser en til en artikkel i Statistiske Meddelelser 1923 av Signy Arotander om Arbeidskonflikter i Norge 1913/21 og E. Storsteens artikkel i Sosial Håndbok 1937 om Arbeidskonflikter med arbeidsstans og deres betydning. I årsberetningen for Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon finnes årlig statistikk over konfliktenes årsaker, karakter og resultater. Oversikter finnes også i Norsk Arbeidsgiverforenings jubileumsbok i 1950. I Landsorganisasjonens beretninger er det også statistikk om det spesielle spørsmål *ferie med lønn* og ferienes omfang og utvikling etter hvert som dette ble tariffestet. Opplysninger er også tatt inn i tariffstatistikken. Avtaler om feriens lengde ble som regel tatt med i tariffene i disse år, men tallet på feriedagene var forskjellige og varierte også fra år til år. Spørsmålet var meget brennende og diskusjonene preget av at det måtte fortone seg forskjellig enten en så det fra et sosialhumanitært eller fra et driftsøkonomisk synspunkt. Norsk Arbeidsgiverforenings jubileumsbok gir en interessant framstilling av utviklingen.

Om *arbeidsvilkårene i jordbruket* var det i mellomkrigsperioden flere undersøkelser. Om arbeidsdagens lengde og inndeling i jord- og skogbruk utga

Selskapet for Norges Vel en undersøkelse i 1924 (v. Paul Borgedal) hvor de av selskapet innhentede oppgaver for 1915 og 1919 ble publisert under ett. En ny undersøkelse om arbeidstidens lengde i jordbruk og gartneri ble utgitt av Byrådet i 1939. Det ble i 1938 av Regjeringen oppnevnt en komité til å behandle arbeids- og lønsvilkårene for arbeiderne i landbruket med sikte på ved lov å regulere og bedre disse. Denne komité vendte seg til Byrådet for å få hentet inn oppgaver som kunne vise forandringen i arbeidstiden siden forrige undersøkelse og som kunne gi opplysninger om ferie og fridager for den leide hjelp.

For å få fylldigere opplysninger til klarlegging av den herskende gjeldskrise i landbruket, ble det etter skattelikningen 1932/33 foretatt en undersøkelse om gårdbrukernes og småbrukernes formue og gjeld.

Om Bureising med statsstøtte 1921/36 etter telling pr. 20. juni 1938 utga Byrådet en undersøkelse i 1941.

Særlig om arbeidsvilkårene i skogsarbeid har Sønnik Andersen en undersøkelse av skogshytter og skogsarbeidernes levevilkår i 1932 og Norsk Skog- og Landarbeiderforbund om Skogsarbeidernes lønns- og levevilkår, drifts-sesongen 1937/38. I Jordbrukstillingen finnes atskillig materiale også av sosialstatistisk art - som brukenes antall, størrelse m.v. 1929, og eien-domsforholdene, arbeidsstyrken m.v. 1939.

Om inntektsstatistikk er det i denne periode særlig følgende arbeider å merke seg: Folketellingen 1930, Inntekt og Formue etter skatteligningen 1930/31 - og en rekke forskjellige undersøkelser på grunnlag av likningsoppgavene i Oslo, utarbeidd av Oslo Kommunes Statistiske Kontor. De gjelder inntektsforhold i Oslo i årene fra 1932 til 1937. De er utgitt under felles-titelen: Inntekts- og Formuesstatistikk for Oslo 1942. Bergens Kommunale Statistiske Kontor har fra 1927/28 utarbeidd statistikk over inntekt, formue og beskatning i Bergen.

Om arbeidslønninger fortsetter den årlige statistikk for industri, hånd- verk, transport og en del andre grupper, men fra 1930 blir statistikken bare tatt inn i Statistiske Meddelelser i forkortet form. Også statistikken over arbeidslønnen i jordbruket blir fra 1931/32 tatt inn i Statistiske Meddelelser og forkortet.

Opgaver over kvartalsvise lønninger for en del av statens anlegg (regnskapsstatistikk) er fra 1920/21 hvert år tatt inn i Statistiske Meddelelser.

Foruten den regelmessige statistikk ble det foretatt en del spesialundersøkelser om lønningsforhold.

Statistikk over hushjelpninger er siden 1914/18 regnet ut etter oppgaver til trygdekassene over nyinnmeldte og tatt inn i den årlige lønnsstatistikk. I Statistiske Meddelelser 1921 er tatt inn en spesiell under-søkelse over lønninger i Kristiania i 1921. I 1936 ble det av Sosialdeparte- mentet oppnevnt en komité som skulle utarbeide forslag til en hushjelplov. Denne ga Byrådet i oppdrag å undersøke arbeidsvilkårene for hushjelper i norske hjem i byene. Dette ble gjort i 1937. Den omfattet forskjellige sider av arbeidsvilkårene, arbeidstid, lønn, fritid og en rekke andre spørsmål.

Den ga et både fra sosialt, ervervs- og kvinnesynspunkt meget verdifullt materiale, og inneholdt også stoff til spesialstudier f. eks. om arbeidsvilkårene for daghjelp.

Tidligere er nevnt de undersøkelser Sosialdepartementet foretok om lønningsforholdene i forskjellige industrier. Som den siste i rekken kommer Trikotasjeindustrien (1924) med oppgaver for 1914 og 1918 og supplerende oppgaver for 1918-1921.

Til bruk for komiteen til revisjon av arbeiderlovgivningen satte Sosialdepartementet høsten 1922 i gang en undersøkelse om arbeidsforholdene ved alminnelig hotell- og kafevirksomhet. Fullføringen ble overtatt av Byrådet, da kontoret for sosialstatistikk ble overført i 1924. Undersøkelsen gjelder lønninger og andre former for pengegodtgjørelser, arbeidstid, fritid etc. Oversikter over all tilgjengelig lønnsstatistikk finnes i Innstillingen fra Den Departementale Lønnskomité 1926 og i St. prp. nr. 1, tillegg 13 1937 om lønnsregulering for offentlige tjenestemenn.

De forskjellige fagforbund fortsetter å utarbeide lønnsstatistikk. I 1926 begynner Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund å utgi en årlig meget fullstendig lønnsstatistikk. Senere kommer også lønnsstatistikk fra Papirindustriarbeiderforbundet.

Norsk Arbeidsgiverforening utarbeider hvert år fortjenestetall. Mekaniske Verksteders Landsforening hvis timelønnsstatistikk går tilbake til 1910 begynner fra 1920 også å beregne timefortjeneste særlig for fag- og hjelpearbeidere, fra 1938 også for spesialarbeidere.

Om funksjonær lønninger er det i mellomkrigsperioden flere spesialundersøkelser. Om lønningsforholdene for journalister og pressens kontor- og ekspedisjonspersonale ble det utarbeidd statistikk i 1921 (Stat. Medd.).

Om private funksjonærer foretok Byrådet på oppdrag av Den Departementale Lønnskomité en undersøkelse i 1926 (for 1921 og 1926), offentliggjort i Lønninger 1925/26. Da den hva omfanget angikk var mindre tilfredsstillende ble lønningsforholdene på ny undersøkt i mars 1927 og januar 1928 for å skaffe materiale til en jämføring av offentlige og private lønninger (Stat. Medd. 1927 og 1928). I oktober 1934 ble det foretatt en ny undersøkelse hvis resultater ble offentliggjort i en egen publikasjon i 1935.

For statsfunksjonærer og pensjonister, deres lønn eller pensjon og forsørgelsesbyrde hadde Byrådet en fullstendig telling i 1925 (Stat. Medd. 1926). Beregninger over lønnsbevegelsen for statsfunksjonærer finnes i Den Departementale Lønnskomité's innstilling 1926 og i innstillingen om lønnsregulering 1937.

I 1936 utga Departementsforeningen et skrift om funksjonærer, lønninger m.v. hvor det også finnes beregninger over bevegelsen.

I Utkastet til lov om barnetrygd med motiver (1938) finnes materiale bl. a. om familiemomentet i arbeidslønnen.

Om boligstatistikk var det i mellomkrigstiden en rekke undersøkelser. Arne Skaug nevner i sitt foredrag på det tredje nordiske statistikermøte i 1939 boligstatistikken som eksempel på sammenhengen mellom samfunnsutvikling

og statistikk. Boligstatistikken henger nøye sammen med boligpolitikken. Boligstatistikk i utbygd og tilfredsstillende form er derfor først vokst fram i og med at den erkjennelse har festnet seg at det også er statens og kommunenes oppgave å se til at folk bor i skikkelige og tilfredsstillende boliger, hevder Skaug.

Folketellingens boligstatistikk 1920 inneholdt både for byer og bygder meget inngående opplysninger om boligspørsmålets forskjellige sider, bygninger, leiligheter, boligtetthet, boligstandard og for byene også husleie, og som et særskilt punkt også boligforholdene i de ulike befolkningsklasser. Som en kulturhistorisk spesialstudie i forbindelse med Folketellingen 1920 utarbeidde Gunnar Jahn sin bok "Byggeskikker på den norske landsbygd", en verdig fortsettelse av Eilert Sundts arbeid om byggeskikker på landsbygden i Norge. Også Folketellingen 1930 ga verdifullt boligstatistisk materiale, men ikke så inngående bearbeidd som i 1920, dels fordi planen var mindre omfattende, dels på grunn av nedsatte bevilgninger. Spørsmålet om husleie ble ikke tatt med i 1930. En la hovedvekten på de oppgaver om boligstandard og boligtetthet, som kunne vise utviklingen for disse sentrale områder av boligs spørsmålet.

Den representative bolig telling 1/11 1938 er et for boligstatistikken og boligpolitikken meget betydningsfullt verk. Arbeidet var pålagt Byrådet av Sosialdepartementet og skulle gi grunnlag for det arbeid Boligplankomiteén av 1938 skulle utføre. Komiteéns videre arbeid ble stanset av krigen.

Av oversiktsartikler om boligstatistikk og -politikk har vi E. Storsteens "Om boligforholdene i Norge" (Sos. Arbeid 1929 og Sosial Håndbok) og "Om boligpolitikken", en større avhandling i 1932 (Videnskapsselskapets skrifter). Gunnar Jahns artikkel 1938 (Sos. Arbeid) "Om fremtidig boligbygging og befolkningstilvekst" gir interessante synspunkter om måling av boligbehovet. På det nordiske statistikermøte i København 1936 holdt O.H. Langeland foredrag om Boligbehovets vekst i de nordiske hovedsteder, et foredrag som i diskusjonen ble karakterisert som å ligge på grensen mellom boligstatistikk og boligpolitikk. Plan, tidsskrift for bolig- og byggespørsmål som utkom i årene 1933 til 1935 har flere interessante boligstudier og kritiske vurderinger av boligpolitikk og -statistikk bl. a. en artikkel i 1935 - Boligsituasjonen i Oslo i virkeligheten og i den offisielle statistikk av Øvergård Jørgen. Jørgen kritiserer Oslos offisielle statistikk og legger fram resultatene av sine undersøkelser og beregninger av boligbehovet. I Plan 1933 er det en kritikk av Oslo Kommunes boligpolitikk gjennom 20 år og skriftet av det navn som var utgitt om Oslo Kommunes Boligråds virksomhet. Denne kritikk inneholder atskillig verdifullt materiale.

Av spesielle studier kan nevnes Axel Strøms om boligforholdene i Oslo Gamle- og Pleishjem, (Sos. Arbeid 1936) og om husvilllebaraktene i Oslo (Sos. Arbeid 1937).

I en rekke forskjellige arbeider fra Oslo Kommunes Statistiske Kontor er boligs spørsmålet i Oslo kartlagt. De må ses som uttrykk for den sentrale plass boligs spørsmålet har i Oslo kommunale politikk. I 1927 om Befolknings -

og Beboelsesforhold i Oslo 1900-25. I 1938 om Boligforhold i Oslo 1934 og 1935 - Boligstatistikken pr. 1/12 - 1934, Husleie 1934 og 1936 og Boligundersøkelsen 1935. Den siste er i likhet med Beboelsesforholdene i småleiligheter 1913/14 også en undersøkelse av boligkvaliteten. I 1938 utarbeidde kontoret en større undersøkelse av beboelsesforholdene for Oslofamilier med barn (trykt 1940) vesentlig for å belyse spørsmålet om husleiestønad til barnerike familier¹. I 1941 kom en boligstatistisk undersøkelse for en utvalgt gruppe av arbeidere og funksjonærer i Oslo hvor blant annet sammenhengen mellom boligforholdene, inntekts- og familiestørrelse er behandlet.

Husleiens størrelse og den større forskjell i husleienivåene i Oslo i gamle og nye boliger var et spørsmål som det gjaldt å få klarlagt. Bolig- og husleiestatistikk ved folketellingene 1929 og 1931 er særskilt bearbeidd, likeså Husleie og inntektsforhold i moderne 1 og 2 roms leiligheter i Oslo og - Inntekts- og Boligstatistikk for et utvalg av arbeidere på østkanten i Oslo.

Om Nettotilveksten av beboelsesleiligheter i byene og en del større landkommuner med bymessig bebyggelse, har Statistisk Sentralbyrå utarbeidd statistikk i årene 1924 til 1945. Den er tatt inn i Statistiske Meddelelser. For årene 1940 til 1945 er tallene ufullstendige.

Av forbruks- og levekostnadsstatistikk er særlig Husholdningsundersøkelsen 1927/28 av betydning. Den omfattet årsregnskaper fra 135 arbeiderfamilier og 31 funksjonærfamilier fordelt på byene Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Drammen. Den ga detaljerte opplysninger om forbruket. Men størst betydning fikk den som grunnlag for en revisjon av levekostnadsindeksen.

I disse år er det også en rekke spesielle kostholdsundersøkelser foretatt av leger. De mest omfattende er Karl Evangs og Otto Galtung Hansens i 1933 for 301 økonomisk dårligstilte familier, de fleste på landsbygda på Østlandet, og de samme forfatteres undersøkelse i 1936/37 for 181 familier i Oslo og omegn. En viser til Knut Getz Wolds store arbeid Kosthold og levestandard, en økonomisk undersøkelse, avsluttet i begynnelsen av 1940. Der er alle offentlige og de viktigste private levekostnadsversikter i Norge gjengitt og analysert.

E. Storsteen har skrevet om Levedyrheten i de nordiske hovedsteder i Sosialt Arbeid 1929 og om Levemåte og leveomkostninger i Norge i Sosial Håndbok.

Av statistikken om sosiale vansker fortsettes *fattigstatistikken* som før, i 1921 ble det også opptatt en undersøkelse over de utbetalte understøttelsesbeløp. Statistikk over behandlingen av forsømte barn (vergerådsstatistikken) tas fra 1927 bare inn i Statistiske Meddelelser i forkortet form. I den siste publikasjonen - for 1925 og 1926 - er det en særundersøkelse over miljøet i Oslo. Om vergerådsbehandlingen og dens resultater er det privat utgitt 2 større studier - i 1933 Sigurd Dahlstrøm og Signy Arctander: Hvordan

¹ Kontoret utarbeidde også i 1941 2 utredninger om Boligtilhøva og stønadsprinsipper for barnerike familier i Oslo.

går det våre vergerådsbarn? og i 1936. Signy Arctander: Vergerådsbehandlingen og dens resultater. En spesiell undersøkelse av Eilif Gjermoe i 1926. (Stat. Medd.) - Særskolestatistikk - gir for de evnesvake barn opplysninger av interesse både som miljøstudium og som etterundersøkelse for å måle verdien av særskolearbeidet. - For studier over disse spesielle områder kan også vises til Signy Arctander: Den sosiale forskning og kampen mot samfunns sykdommene i Festskriftet til Johan Scharffenberg 1939.

I Tilråding om skuleheimskipnaden 1939 er bearbeidd statistisk de psykiatriske undersøkelser av elevene ved Toftes gave, Bastøy og Bærum skolehjem (av Einar Haugen og Signy Arctander).

Under forrige periode er nevnt den utvidelse av *alkoholstatistikken* som fulgte med forbudet. Da dette ble opphevet i 1926 ble statistikken på ny innskrenket. "Alkoholstatistikk" kom med 2-3 årsmellomrom til og med årgangen 1928/29. Deretter ble oppgavene trykt i Statistiske Meddelelser. Men det foreligger en del spesielle avhandlinger om alkoholstatistikk. En kort oversikt over all tilgjengelig statistikk på dette område finnes i Signy Arctander: Statistische Übersicht über die Mässigkeitsverhältnisse in Norwegen (Revue Internationale L'alcoolisme 1931). Johan Scharffenberg har en studie over Alkoholens innflytelse på Kriminaliteten i 1937. Om det siste spørsmål har også Hartvig Nissen i 1933 utgitt et skrift Alkohol og Forbrytelse. I Sosialt Arbeid 1940 har A. Th. Kiær en artikkel om Eiruelighetsforholdene i Norge 1932 og 1937. Kåre Petersen har utgitt et arbeid om Drukkenskapsarrestantene i Oslo 1939.

Kriminalstatistikken ble fra 1923 utarbeidd etter en ny plan. Publikasjonen for 1923 og 1924 (E. Gjermoe) gir flere nye oppgaver og en oversikt over kriminalitetens forandringer i Norge 1905-24. Fra 1923 er det oppgaver over alle som har begått straffbare handlinger, ikke bare de straffelte. Nytt er også "Tilbakefallsstatistikken" - første gang utarbeidd av Hartvig Nissen. På dette område foreligger også flere spesielle avhandlinger. Av Hartvig Nissen: - Tilbakefall blant sedelighetsforbrytere, Er det grunn til å gjennomføre en særegen strafferettslig behandling av unge lovovertredere? og Virkningen av løslatelse på prøve, og boken: Øie for øie, tann for tann, 1934. Av Johan Scharffenberg 4 artikler i Arbeiderbladet okt.-nov. 1930 om Omstreiferandet, en fortsettelse av Eilert Sundts studier av omstreiferslektene og av samme forfatter en studie i Verneforeningenes Beretning 1929/35: Om den psykopatiske belastnings betydning for kriminaliteten -. Av Signy Arctander: Miljøforholdene i Oslo, et forsøk på å vise sammenhengen mellom de økonomiske kår og forskjellige sosiale skyggesider. Det opprinnelige grunnlag for dette arbeid er det av Ragnvald Jønsberg begynte arbeid i 1924 om levevilkårene i Oslo arbeiderstrøk som ble avbrutt ved hans død i 1925. Om Tvangsarbeiderne på Opstad har Kaare Petersen laget en sosialstatistisk analyse på grunnlag av materiale fra årene 1920-34 ført fram til 1939.

Statistikken over *sosialtrygdene* fortsetter uten forandringer i mellomkrigstiden. Om de kommunale trygdeordninger for alders-, uførhets- og morstrygd har Byrådet foretatt flere undersøkelser offentliggjort i Statistiske

Meddelelser, den første i 1922 med en tilbakegående oversikt, de neste for 1930 og 1935 offentliggjort i årgangene 1931 og 1936. Om Morstrygden vises også til J. Helstads artikkel i Sosial Håndbok.

Sosiallovkomiteén av 1935 hadde til oppdrag å komme med forslag til revisjon og siden utbygging av vår sosiallovgivning. I sin innstilling III legger den fram forslag til lov om *alderstrygd*. I denne finnes atskillig sosialstatistisk materiale. Alderstrygden ble lov i 1936 etter at det hadde vært arbeidd med spørsmålet siden midten av forrige århundre.

Om *vanføreforsorgen* i Norge foreligger det i 1924 en innstilling fra det av Sosialdepartementet i 1922 nedsatte utvalg til utredning av vanføresaken. Her finnes også en oversikt over de tilgjengelige statistiske opplysninger, fra den spesielle undersøkelse i 1918 og Folketellingen 1920. Ved denne telling ble det også spurt om legemlig vanføre og for blinde og døvstumme om når dette viste seg. Med sikte på en eventuell pensjonsordning ble tatt inn et spørsmål om hel eller delvis arbeidsudyktighet. Om de delvis arbeidsføre har Henrik Palmstrøm en artikkel i 1941 (Sos. Arbeid) som delvis bygger på det materiale han og Finn Alexander hadde utarbeidd for Sosiallovkomiteén av 1935.

Om statens og kommunenes *utgifter til sosiale formål* har E. Storsteen artikler i Sosialt Arbeid 1931 og Sosial Håndbok 1937.

Om *utvandringen* er det regelmessige oppgaver i Statistiske Meddelelser og flere spesialartikler. E. Storsteen har i Nordisk Statistisk Tidsskrift 1922 en artikkel om den norske oversjøiske utvandring og likeså i Sosial Håndbok. J. Hvidsten skriver om Arbeidsløshet og utvandring i 1928 (Sos. Arbeid).

Av diverse sosialstatistikk er det en undersøkelse om Studentenes levevilkår i 1925 (Stat. Medd.).

1940-1945.

Om tiden under okkupasjonen 1940-45 skriver Kaare Petersen i jubileumsskriftet:

Krigsårene var på mange måter en passiv tid for Byrået. Administrativt fortsatte stort sett alt som før. --- Det rutinemessige arbeidet fortsatte uforandret under krigen, men det ble ikke satt i gang noen ny regulær statistikk. Den planlagte folketelling 1940 ble sløffet. - Arbeidet med den ordinære statistikken ble etter hvert atskillig forsinket. - Men samtidig tok Byrået etter eget initiativ opp enkelte viktige oppgaver med sikte på etterkrigstiden. -

Selv om det på grunn av forholdene nærmest var stillstand var det fra sosialstatistisk synspunkt en del viktige forandringer og nyskapinger i disse år. De kom riktignok som følge av lovforandringer eller spesielle vedtak som var gjort før krigen, men oppbyggingen eller omleggingen av statistikken ble - til tross for de ekstraordinære forhold - gjennomført. Dette gjelder særlig områdene sysselsettings- og arbeidsledighetsstatistikk og

lønsstatistikk. Enn videre kunne også organer utenfor Ryrået, særlig i krigens første år gjennomføre en del spesialundersøkelser og det ble av enkeltpersoner foretatt undersøkelser som ikke kom i konflikt med krigssituasjonen. Det er derfor grunn til å feste seg ved sosialstatistikken i disse år, da de opplegg som ble gjort er av atskillig betydning, selv om en ved analysen av tallene stadig må ha den ekstraordinære situasjon, tvangsinngrepene i arbeidslivet fra tyskernes side og den innflytelse disse forhold måtte ha på statistikken, for øye. N.S. myndighetene satte til dels også i gang statistiske undersøkelser, men - etter hva en har kunnet konstatere - ble de så å si uten resultat.

For oversiktens skyld skal en også for denne periode følge den generelle plan for sosialstatistikken enkelte områder.

Om *erhvervs- og livsstillingsstatistikk* er det intet å referere da folketellingen 1940 falt bort.

Statistikken over *arbeidskonflikter* falt bort fra 1939, da det ikke under krigen forekom konflikter i vanlig forstand. Den årlige statistikk over tariffoverenskomster falt også bort - den er publisert for siste gang for 1940 (Stat. Medd. 1942). Det var ikke anledning til gjennom tariffrevisjoner å foreta forandringer i lønningsforholdene under krigen.

Spørsmålet om tvungen *arbeidsledighetstrygd* var av de lover Sosiallovkomitéen av 1935 fikk å utrede. Den nye lov om trygd mot arbeidsledighet trådte i kraft i 1939 og avløste da den gamle lov om stats- og kommunebidrag til norske arbeidsledighetskasser.

Direktoratet for Arbeidsformidling og arbeidsløshetstrygd ble opprettet fra 1/4 1939, omgjort fra det tidligere inspektorat.

Etter det tyske overfall som virket sterkt forstyrrende på hele det norske arbeidsliv, fant administrasjonsrådet fra 6. mai å måtte suspendere arbeidsledighetstrygden for de besatte områder, senere for hele riket. Før trygden ble satt i kraft igjen foretok tyskerne en del endringer i den, men de var likevel ganske få, den nye forordning om arbeidsledighetstrygd av 15. nov. 1940 viste derfor liten forandring fra bestemmelsene i 1939. I Beretningen 1948 fra Direktoratet for Arbeidsløshetstrygd er det gitt en oversikt over de viktigste trekk i utviklingen av arbeidsledighetstrygd og arbeidsformidling i Norge i de siste 40 år. I et særskilt avsnitt er gjort rede for den tvungne arbeidsledighetstrygd fra 1939 til okkupasjonen og for okkupasjonsårene med statistikk over trygdens medlemstall i årene 1939-44. Det nye direktoratet utga en egen publikasjon hvor det fra 1940 av hver måned er statistikk over sysselsetting, arbeidsledighet og arbeidsformidling. For årene 1940-42 er det en særskilt publikasjon om arbeidsformidling. Fra 1943 er oppgavene slått sammen til en publikasjon - Arbeidsmarkedet. På grunn av arbeidsformidlingens utsatte stilling inneholder den så å si ingen tekstlige kommentarer til tallene. For å kunne dømme om tallene må de ses i relasjon til krigssituasjonen. Arbeidsledighetstallene var minimale. Okkupasjonsmakten satte igang omfattende arbeider på militære anlegg, og i årene 1941/43 gjennomførtes tvangsforholdsregler for å få mobilisert arbeidskraften for

tyske formål så det norske næringsliv ble nødlidende. Derfor forekom det praktisk talt ikke arbeidsledighet, i hvert fall ble den ikke meldt for å unngå tvangsinnkalling til tyskerarbeid. Tvangstiltakene kulminerte med "loven" om nasjonal arbeidsinnsats av 22/2 1943.

En del artikler i Arbeidsmarkedet 1945 behandler disse år: - *Sysselsetting* i industrien under okkupasjonen. - Arbeidskraft som gikk tapt for norsk næringsliv og folkehusholdning på grunn av krigen og okkupasjonen, - Sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomhet under okkupasjonen - og - Tilgangen på arbeidskraft og endringene i sysselsettingen fra 31/10-39 til 31/10-45.

Byråets representative sysselsettingsstatistikk som tok til i 1935 fortsatte under okkupasjonen. I krigens første år ble den også - på grunn av forholdene på arbeidsmarkedet da - utvidd med ukentlige undersøkelser. Men etter hvert ble sysselsettingsstatistikken atskillig forsinket. For det første måtte den omregnes, da viktige grupper som sjøfart, hvalfangst, og fangst på grunn av krigen måtte sjaltes ut. Dessuten ble kontrollen av oppgavene vanskelig på grunn av tyskernes utskrivning av arbeidskraft. Og det ble heller ikke mulig å foreta den årlige revisjon av utvalget som var en forutsetning for at statistikkenes representativitet skulle fortsette å være tilfredsstillende. Statistikken måtte derfor etter krigen vært revidert for alle disse år om den skulle fortsette. Den ble nedlagt i 1946 fordi Arbeidsdirektoratet da hadde sin fullstendige sysselsettingsstatistikk bygd på arbeidsledighetstrygdens oppgaver, senere på syketrygdens.

Fagforeningenes arbeidsledighetsstatistikk falt også praktisk talt bort under krigen, dels fordi den nye lov om arbeidsledighetstrygd ikke lenger bygger på de anerkjente arbeidsledighetskasser, og fagforeningenes plikt til regnskap over disse ytelser derfor falt bort. Dels ble fagforeningenes virksomhet etter de første krigsår av temmelig illusorisk art. Men det ble i krigens første år av Landsorganisasjonens statistiske kontor foretatt et par spesialundersøkelser, Beskjeftigelse og arbeidsforhold etter okkupasjonen (i 1940) og Leveomkostninger, lønninger og levestandard i tiden september 1939 til november 1940 (begge ved Morten Tuveng).

For en fullstendig oversikt over arbeidskraftproblemer gjennom et lengre tidsrom viser Morten Tuveng's avhandling Arbeidsløshet og beskjeftigelse før og under krigen.

Med *lønnsstatistikken* skjedde det i disse år en vesentlig forandring. Den årlige lønnsstatistikk som ble utgitt som egen publikasjon til og med 1930 og senere i forenklet form i Statistiske Meddelelser sluttet med 1941. Den hadde da vært utarbeidd siden 1918. Den inneholdt oppgaver over arbeidslønninger i håndverk, industri, husarbeid, transport, sjøfart etc. bygd på opplysninger fra arbeidskontorer, trygdekasser, hyrekontorer, bykommuner etc. Statistikken ble imidlertid etter hvert mindre tilfredsstillende. Kildene var uensartede, oppgavene mest indirekte og begrepene ikke klare. De ga for de viktigste grupper vesentlig den fastsatte tariffmessige lønn, ikke de faktiske lønninger eller fortjenestetall. En søkte å utfylle dem med en del oppgaver fra arbeidsgiverforeninger og fagforbund som en fikk til disposisjon.

Byrået hadde i mange år før krigen arbeidd for å få i stand en statistikk over de faktiske arbeidslønninger. I 1939 ble dette aktuelt på ny, da det internasjonale arbeidsbyrå i 1938 hadde vedtatt en konvensjon om statistikk over lønn og arbeidstid i de viktigste industrier, byggevirksomhet og jordbruk. En måtte da skaffe materiale til en ny lønnsstatistikk for industri og byggevirksomhet. Ved konferanse med arbeidsgiverorganisasjonene ble en høsten 1939 enig om en ordning som har vært praktisert siden første kvartal 1940. Den bygde på et samarbeid mellom Norsk Arbeidsgiverforening, Mekaniske Verksteders Landsforening, Papirindustriens Arbeidsgiverforening og Byrået og er stort sett en offentliggjøring av de statistiske oppgaver som arbeidsgiverorganisasjonenes medlemsbedrifter sender inn. Fra 1940 foreligger det altså statistikk over faktisk fortjeneste for arbeidere ved disse bedrifter som omfatter en vesentlig del av bedriftene i industri og byggevirksomhet. Statistikken gir oppgaver særskilt for voksne menn og kvinner og unge arbeidere og for håndverket også for fag- og hjelpearbeidere. Den gir en oppdeling av lønningene etter arbeid på tid, akkord og overtid. Denne nye lønnsstatistikk fra 1940 var et langt skritt framover i forhold til det en hadde før. Statistikken utkom årlig under tittelen Arbeidslønninger i industrien.

Av den gamle statistikk ble oppgavene over hushjelpelønninger, kvartalsvise lønninger ved Statens anlegg og kommunale arbeideres lønninger fortsatt tatt inn i Statistiske Meddelelser.

Fagforbundenes lønnsstatistikk ble fortsatt utarbeidd i de første år under krigen, men temmelig ujamt. I Papirindustriarbeiderforbundets statistikk for tariffperioden 1940/41 over produksjons- og lønnsforholdene står det opplyst at den er nr. 15 i rekken av forbundets publikasjoner. Det ble også utgitt en statistikk for 1941/42.

Av *boligstatistikken* er før nevnt de forskjellige Oslo-undersøkelser like før krigen, utarbeidd av Kommunens Statistiske Kontor og trykt i krigens første år. I denne sammenheng kan nevnes en undersøkelse av Lund og Isachsen utgitt i 1942 om Bosteder og arbeidssteder i Oslo og Ragnar Frisch' avhandling: En byggekostnadsindeks, i Statsøk. Tidsskrift 1943. I 1940 begynte Byrået i samarbeid med Norges Brannkasse å innhente opplysninger om byggeomkostningene 2 ganger årlig til utbygging av en byggeomkostningsindeks. I publikasjonen "Indeks over byggeomkostninger" utgitt 1942 er det i detalj gjort rede for det materiale som ligger til grunn for beregningene.

Ellers ble det under krigen samlet inn materiale til det som er blitt kalt Oslo By's Vels Boligundersøkelse. Da krigen hadde vart noen år begynte en i arkitektkretser å tenke på hvordan den stille tiden da all sivil byggevirksomhet var forbudt, skulle kunne brukes til positivt arbeid som kunne komme til nytte etter krigen. Arkitekt Carsten Boysen foreslo at en skulle undersøke hvordan livet artet seg i de nye småleilighetene for på denne måte å registrere de brukserfaringene som beboerne hadde høstet. Etter en henvendelse til Oslo Ry's Vel tok dette selskapet tanken opp og støttet arbeidet økonomisk, og i juli 1942 fikk det opprettet en komité som skulle føre saken ut i livet. Det var av stor betydning at selskapet i den urolige tiden gikk

god for undersøkelsen og lot den gå i selskapets navn. Arbeidet med innsamlingen av materialet foregikk under krigen. Det ble lagt opp etter to hovedlinjer. Den ene bygde på inngående studier av boligforholdene og familielivet i 196. moderne småleiligheter, den annen på en rekke spesielle undersøkelser av mer teknisk art. Resultatene er først offentliggjort etter krigen. Det som har mest interesse i denne sammenheng er Oslo By's Vels Boligundersøkelse, Bind II - Mennesker og boliger, utgitt i 1948, og Bind IV - Livsform og boligform, en fortsettelse av denne som ble utarbeidd etter krigen.

Av *kostholdsundersøkelser* har en for årene under okkupasjonen Axel Strøms: *Examination into the diet of Norwegian Families during the war years 1942/45.*

Oslo Kommunes Statistiske Kontor utga i 1941 en særskilt studie om - Indeksproblemer. -

Om de andre sider av sosialstatistikken er det intet vesentlig i tiden under okkupasjonen.

1945 - 1951.

- Sommeren 1945 kunne Byrådet igjen ta fatt på det statistiske arbeid med full kraft skriver Kaare Petersen i jubileumsskriftet. En sto da overfor to hovedoppgaver. Den ene var å bringe statistikken à jour etter forsinkelsene i krigsårene, den annen å bygge statistikken ut og modernisere den slik at den kunne tilfredsstille de sterkt økte krav som ville bli stilt i etterkrigstiden. Behovet for statistikk etter krigen har ikke bare vært større enn før, men har også skiftet karakter. Dette henger dels sammen med utviklingen i retning av mer offentlige inngrep i det økonomiske liv, dels med den nye problemstilling innen den økonomiske vitenskap som prøver å se de forskjellige sider i det økonomiske liv i sammenheng. -

For sosialstatistikken var det også etter krigen behov for nyskapingner og utvidelser, særlig var det sterke krav om en mer detaljert lønnsstatistikk. Det skjedde også i Arbeidsdirektoratets statistiske kontor store forandringer og utbygginger i sysselsettings- og arbeidsledighetsstatistikken. -

En stor del av Statistisk Sentralbyrås arbeidskraft ble i årene etter krigen nyttet til å gjennomføre en rekke store tellinger. I 1946 var det således en ekstraordinær folketelling. En hadde da ikke hatt noen folketelling siden 1930, og spørsmålet etter nye folketellingsdata var stort. I 1950 ble de ordinære 10-årige folketellinger gjenopptatt. -

Foruten de sosialstatistiske områder som i årrekker har vært undersøkt, ble det etter krigen også behov for statistiske utredninger om problemer som sto i sammenheng med krigen og okkupasjonen, de tidligere N.S.medlemmer og deres arbeidsvansker, de spesielle flyktningeproblemer og de krigsskadelidte og samfunnets hjelp til dem. Den overveiende del av opplysninger om disse spørsmål finnes i Arbeidsdirektoratets publikasjon Arbeidsmarkedet.

Om *erhvervs- og livsstillingsstatistikken* gir Folketellingen 1946 detaljerte opplysninger. Fra Folketellingen 1950 er det - på grunnlag av et utvalg på 2 % av skjemaene - foreløpige beregninger over forskyvninger fra 1946 i tallet på sysselsatte i forskjellige næringer. Om kommunale funksjonærer og

arbeidere i 1939 og i 1945 hadde Arbeidsdirektoratet en undersøkelse i 1945. Personalstatistikk for statsfunksjonærer er utarbeidd siden 1949, mer fullstendig siden 1. januar 1951. (Stortingsmelding nr. 40; 1949).

Kvinnene og deres plass i ervervs livet har vært særskilt drøftet i etterkrigstiden, men ut fra helt andre synspunkter enn i 90-årene. Den gang var problemstillingen hvorvidt kvinnene hadde "trengt mennene ut av ervervs livet" på flere områder. Nå gjaldt det å få flest mulig med i ervervs livet. I Arbeidsmarkedet 1946 er det en artikkel om mangelen på kvinnelig arbeidskraft, i 1948 om kvinnenes deltakelse i ervervs livet. Johan Vogt har etter oppdrag fra Sosialdepartementet i 1948 laget en særskilt utredning om kvinnearbeid og kvinnelønninger.

Om arbeidsmarkedets problemer, generelle og spesielle, er det i Arbeidsmarkedet en rekke utredninger av sosialstatistisk og sosialpolitisk art. På dette område er altså skjedd en desentralisering av statistikken, den er overtatt av Arbeidsdirektoratet på grunn av den nøye sammenheng med sysselsettingspolitikken og arbeidsformidlingen og fordi statistikkens kilder alt overveiende er sykestrygdens og arbeidsledighetstrygdens kontorer.

Det foreligger også i Arbeidsdirektoratet flere større særutredninger.

Av generelle arbeidsmarkedsproblemer behandler særutredningene arbeidsmulighetene i industrien etter krigen, sysselsettingsproblemet i årene framover, arbeidskraften og gjenreisningen og offentlige arbeider brukbare mot arbeidsledighet. Siden 1947 har det også vært utarbeidd særutredninger om de årlige arbeidskraftbudsjetter.

I Arbeidsmarkedet i årene 1946-51 er lagt fram dels de spesielle etterkrigsproblemer - Sysselsettingen i Finnmark, Arbeidsformidlingen og gjenreisningen av Finnmark og Troms - dels generelle arbeidsmarkedsproblemer - arbeidsledigheten som sosialt problem, tilgangen på arbeidskraft og ungdommens valg av yrke, aldersfordelingen blant de arbeidsløse, nyttingen av sesongvis og underbeskjeftiget ledig arbeidskraft ved Statens anleggsvirksomhet, arbeidsmarkedet i etterkrigstiden, påtrengende arbeidskraftproblemer i norsk industri, arbeidsledigheten i Nordland 1948/49, arbeidskraftsituasjonen i viktig eksport- og hjemmemarkedsindustri 1950; økingen i industriens sysselsetting etter krigen. Dessuten er det gjort rede for omleggingen av Arbeidsdirektoratets beskjeftigelsesstatistikk og gitt årlige oversikter over totaltellingene av sysselsatte pliktig sykestrygdede fordelt på yrker i årene 1948 til 1951. Disse tellingene damer sammen med registreringer av tilgang og avgang på medlemmer, grunnlaget for utarbeidningen av månedsstatistikken over sysselsettingen. Det kan til dels være vanskelig å følge sysselsettingsstatistikkenes tall. Inntil 1948 omfattet de bare de sysselsatte arbeidsledighetstrygdede, senere de sysselsatte sykestrygdede. Det at inntektsgrensen for pliktig sykestrygd er hevet griper også inn i statistikken. Det har derfor flere ganger måttet foretas omregninger for å kunne følge bevegelsen, men det har ikke vært mulig å unngå brudd.

I Statsøkonomisk Tidsskrift har Morten Tuveng i 1946/47 en artikkel om Arbeidskraftproblemer og Arne Haarr i 1948 om Arbeidsmarkedet i etterkrigs-

tiden. Den siste forfatter utga i 1951 også en bok med titelen: "Full sysselsetting. Kan vi garantere retten til arbeid".

Statistikken over *arbeidskonflikter* ble tatt opp igjen etter krigen, men ikke som før i sammenheng med tariffstatistikken, som det ikke er lyktes å få bygd opp på ny. Statistikken over arbeidskonfliktene offentliggjøres i Statistiske Meldinger.

Forskjellige sider av *arbeidsvilkårene* er i disse årene særskilt undersøkt.

Om *arbeidervern* viser en til Marit Aarums artikkel 1951 (Sos. Arbeid): Velferdstiltak i tekstil- og bekledningsindustrien.

Spesielt om *sykdom* har Oslo Kommunes Statistiske Kontor en undersøkelse i 1948 om samvariasjonene mellom sykefravær, inntektsforhold, boligforhold og familieforhold hos utvalgte grupper av arbeidere på grunnlag av oppgaver for året 1947. Det er også utarbeidd sykestatistikk for arbeidere og funksjonærer både før, under og etter krigen. Oslo Kommunes Statistiske Kontor har utført statistiske undersøkelser om Folkeskoleelevenes Miljø og Arbeidsforhold i Drammen 1950 og om Skolebarns Miljø og Arbeidsforhold i Oslo 1950, begge etter oppdrag av skolestyrene.

Skolebarns lønte arbeid utenfor hjemmet - som i tidligere tider var det spørsmål som ble undersøkt - er nå av helt underordnet betydning.

Om *fraværsproblemer* i alminnelighet har Arbeidsdirektoratet en særutredning i 1946 om Skoft og annet fravær i norsk industri etter frigjøringen, Axel Strøm har en artikkel om sine undersøkelser fra Freia Sjokoladefabrikk i 1949 (Sos. Arbeid) og Halvard Bojer om Fraværsproblemer i industrien i 1951 (Sos. Arbeid). Byrået har foretatt en større fraværundersøkelse for årene 1949/51 til bruk for Statens likelønnskomité hvor også sluttprosentene er undersøkt.

Om *ustabiliteten i arbeidslivet* er det ellers flere undersøkelser og statistikk, bl.a. i Mekaniske Verksteders tidsskrift, Jernindustri. I sammenheng med den nye lønnsstatistikk er regnet ut sluttprosenten for menn og kvinner i forskjellige industrier. Astri Dørum har en spesialundersøkelse i Arbeidsmarkedet 1951, Skifte av stillinger i Norge.

På grunn av *mangelen på kvinnelig arbeidskraft* etter krigen har spørsmålet om kvinnelige arbeidsreserver og muligheten for å bruke kvinner i deltidarbeid vært utredet av Sosialdepartementet, (Tilråding om rådgjerdet for å øke tilgangen på kvinnelig arbeidskraft). I 1947 har Sonja Hagemann en artikkel om gifte kvinner i Hermetikkindustrien (Sos. Arbeid) som peker på hvordan spørsmålet der er løst. Oslo Kommunes Statistiske Kontor har et par arbeider om disse spørsmål - en enquete for Sosialdepartementet om interessen for arbeid utenfor hjemmet blant gifte kvinner i Oslo med et eller flere barn, og en undersøkelse foretatt av Norges Husmorforbund om en rekke Oslo-husmødres arbeidsdag.

Om ferie og fritidsspørsmål er det en del studier. Før innføringen av Ferieloven i november 1947 foretok Landsorganisasjonens Statistiske Kontor i 1946 en omfattende *ferieundersøkelse*. Om skolebarns landopphold sommeren

1948 har Oslo Kommunes Statistiske Kontor utgitt en undersøkelse i 1949 og for Oslo Kommunes Ungdomsneemd utførte kontoret, en undersøkelse om *fritidens* anvendelse, offentliggjort i 1950.

Om *jordbrukets sosiale problemer* viser en til Jordbrukstelingen 1949, spesielt om Eiendomsforholdene, arbeidsstyrken m.v.

I Arbeidsmarkedet er det en del artikler om disse spesielle spørsmål i årene 1945-50, om arbeidskraftspørsmålet i jord- og skogbruk, sysselsettingsvariasjonen i skogbruket o.fl. Jordbrukets sosiale problemer er også behandlet fra forskjellige synspunkter i Jamstillingskomitéens innstilling 1951, hvor det dessuten er foretatt jamføringer mellom forskjellige grupper av lønnstakere.

Om inntektsforhold har en foruten Statistisk Sentralbyrås skattestatistikk som etter krigen er blitt betydelig utvidd, også en del spesialarbeider av Oslo Kommunes Statistiske Kontor for årene 1946 til 1950, et av dem utarbeidd for Jamstillingskomitéen.

Den offisielle statistikk om *arbeidslønninger* er omlagt og bygd opp på et nytt grunnlag etter krigen.

Den summariske kvartalsvise statistikk over timefortjenesten i industrien som fra 1940 ble utarbeidd av Byrået sammen med arbeidsgiverforeningene tilfredsstilte ikke de krav som ble stilt til lønnsstatistikken i etterkrigstiden. I 1946 ble det derfor oppnevnt et spesielt utvalg som skulle gjennomgå statistikken og eventuelt komme med forslag til en omlegging. I samsvar med et framlegg fra utvalget ble det i 1948 foretatt en lønnstilling basert på individualoppgaver over arbeidslønningene i jern- og metallindustrien, tekstilindustrien, elektrokjemisk industri, kjemisk industri og dermed organisasjonsmessig beslektede grupper. For 1949 ble en liknende undersøkelse foretatt for bygnings- og bygningsvareindustrien. Disse detaljerte undersøkelser ga rik erfaring i innhenting og bearbeiding av lønnsstatistikk. Fra 1950 ble det så satt i gang årlige lønnstillinger med enkeltoppgaver for hver arbeider over lønningene i hele industrien. Materialet blir innhentet som regel for et kvartal i året, forskjellig for de forskjellige industrier, men avpasset slik at resultatet av tellingene i de enkelte grupper kan brukes ved følgende års tariffoppgjør. Den summariske lønnsstatistikk fra 1940 fortsetter slik at en nå både har kvartalsoppgaver over lønnsbevegelsen og detaljerte tellinger med oversikt over lønnsstrukturen for et kvartal av året. Fra 1951 av er Byrået begynt med en ny bearbeiding av de summariske kvartalsoppgavene bygd på et utvalg av bedrifter for å få framskyndet utregningen og få med bedrifter både i og utenfor arbeidsgiverorganisasjonene og også offentlige bedrifter.

Fra 1948 utarbeider Byrået en årlig statistikk for en måned av året - over lønninger for sjøfolk i utenriksfart, og for 1951 er for første gang også innhentet oppgaver over sjøfolk i innenriksfart. Fra 1951 er samlet inn kvartalsoppgaver over lønninger for losse- og lastearbeidere.

Den årlige statistikk over arbeidslønnen i jordbruket fortsetter etter samme linje som før, men for sommeren 1951 ble også samlet inn detaljerte

lønnsoppgaver i sammenheng med den representative jordbrukstelling. Sammen med statistikken over tømmerfløtingen er det siden 1947 utarbeidd statistikk over den gjennomsnittlige timefortjeneste ved fløtingsarbeid og arbeidet med en detaljert statistikk over skogsarbeiderlønninger er tatt opp.

Statistikken over månedslønninger for hushjelp som utarbeides for oktober og de kvartalsvise lønninger ved Statens anlegg har årlig vært offentliggjort i Statistiske Meldinger. For Statens anlegg er innsamlingen av lønnsoppgavene fra 1951 omlagt og bygd opp mer detaljert og omfattende for å komme i samsvar med lønnsstatistikken ellers. For de fleste etater gjelder oppgaven et av årets kvartaler.

Det har vært av atskillig betydning for arbeidet med ombygging av lønnsstatistikken at det også fra 1946 har arbeidd en nordisk komité for samordning av de nordiske lands lønnsstatistikk. Den ga sin Betenkning i 1950, et verdifullt opplysningssskrift for disse spørsmål.

Av spesielle avhandlinger om lønnsstatistikk som behandler disse spørsmål gjennom lengre tidsrom og de forskjellige faktorer i utviklingen har Ole Kjønstad to - Hovedtendensen i lønnsutviklingen for industriarbeidere 1945/49 (Stat. Meld. 1950) og Lønnsutviklingen i forskjellige næringer 1910/50 (Stat. Meld. 1951).

Over funksjonærlønninger foretok Byrået en undersøkelse i juli 1946 etter oppdrag av Statens Lønnskomité av 1946 for å skaffe materiale til jämføring med de offentlige lønninger. Norske ingeniørers lønningsforhold er undersøkt av Ingeniørforeningen i 1947 og 1949 og offentliggjort i Teknisk Ukeblad, og Oslo Kommunes Statistiske Kontor har i 1951 bearbeidd en lønnsstatistikk for Norges Ingeniør- og Teknikerorganisasjon. Kontoret har også utgitt en statistisk oversikt over lønnsutviklingen for kommunale funksjonærer og arbeidere i tiden 1900-1950.

Om boligforhold er det utarbeidd statistikk etter folketellingen 1946, - for byene også om husleie. I byene ble det på grunn av de innviklede boligforhold spurt om hvor mange rom hver husholdning disponerte, mens det i 1930 bare ble spurt om antall rom i hver leilighet. Resultatene finnes i folketellingens femte hefte.

I Statistiske Meldinger 1951 er det på grunnlag av husleieoppgavene fra 1946 foretatt en beregning av husleien til bruk for leveomkostningsberegningene.

Oslo Kommunes Statistiske Kontor har også i etterkrigstiden flere statistiske undersøkelser og sosialpolitiske utredninger om boligforhold og byggevirksomhet. - Følgende er utgitt fra Boligrådmannen i Oslo: Boligutredning I - En utgreiing til opplegget av et sosialt forsvarlig husleienivå i Oslo, Boligutredning II - En boligstatistisk undersøkelse for 544 leiligheter i 32 bygg i Oslo ferdig til innflytting høsten 1939. Boligutredning III som bl.a. inneholder A. Gårdsregnskapsstatistikk, B. En sosialstatistisk undersøkelse av en del av Grünerløkka, E. En bearbeiding av Norsk Skog- og Landarbeiderforbunds Boligundersøkelse 1946. Boligutredning IV - Boligforhold og boligpolitikk i Kristiania fra 1820 til 1890-åra og Boligutredning V - fra

Kristianiakrakket 1899 til 1940. Kontoret har også utgitt Boligbyggingen i Oslo og Aker og Boligforholdene i Oslo i mellomkrigstiden, Boligtellingen i Aker 1946 og flere utredninger om Byggevirksomheten i Oslo siden 1945.

Bergen Kommunale Folkeregister og Statistiske Kontor har fortsatt sin statistikk over befolkning og beboelsesforhold i Bergen.

I Statistiske Meddelelser 1949 er tatt inn statistikk over byggevirksomheten i Norge. Her er også gjort rede for den tidligere statistikk over nettotilveksten av leiligheter og det forsøk som før krigen ble gjort på å samle materiale til en fullstendig statistikk om byggevirksomheten. På grunnlag av de oppgaver som kom inn utarbeidde Byrået en indeks over bevegelsen i byggevirksomheten. Men da den på grunn av ufullstendig oppgavemateriale ble lite tilfredsstillende ble den oppgitt under krigen. Den nye statistikk over byggevirksomheten begynte i 1946 på grunnlag av materiale fra Boligdirektoratet. Den Norske Stats Husbank har utarbeidd oversikter over Boligstandard, byggekostnader, finansiering, egenkapital og husleier på grunnlag av lånesøknader som er innvilget av husbanken - og undersøkelser av husleien i nybygde leiligheter for blokkhus og tomannsboliger, eksklusive eneboliger og bygg med hovedsakelig forretningsbygg¹.

I 1947 satte Byrået i gang en ny *husholdningsundersøkelse* for 1 år. Regnskapsmaterialet var mer omfattende enn tidligere, en fikk inn husholdningsregnskap for 452 arbeiderfamilier i byer og industristeder og for 52 skogs- og jordbruksarbeiderfamilier. Bearbeidelsen var også mer detaljert enn i de tidligere husholdningstellingene. Resultatene ble bl.a. brukt til en omfattende revisjon av levekostnadsindeksen. I Statistiske Meldinger 1950 er gjort rede for det nye grunnlag for levekostnadsindeksen.

Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon foretok en husholdningsundersøkelse i november 1945. Den omfattet 2 267 arbeiderhusholdningsregnskaper og ble bearbeidd av Universitetets Sosialøkonomiske Institutt. For et mindre antall av disse familier ble undersøkelsene fortsatt av Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon for november 1946 og 1947. Oslo Kommunes Statistiske Kontor har utgitt to avhandlinger om Ulikheter i levesummen "levekostnadene" i Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand og Lillehammer for en sammenliknbar levestandard vanlig hos arbeiderfamilier. I Jamstillingskomitéens innstilling del III er spørsmålet om Statistisk jamføring av levekårsfaktorene drøftet.

Av statistikken over *sosiale vansker* fortsetter statistikken over *forsorgsvesenet* og over *verjerådene* i Statistiske Meldinger. I sammenheng med forsorgsstatistikken er fra 1949 også gitt oppgaver over Statens blinde- og vanførehjelp, over arbeidsledighetstrygden og over de særskilte kommunale trygder, alderstrygd², uførhetstrygd, tuberkulosestrygd og morstrygd.

¹ The Norwegian Joint Committee on International Social Policy har utgitt en sosialpolitisk og statistisk studie - Housing in Norway - 1951.

² Kommuner som har innført særskilt alderstrygd fra tidligere alder enn 70 år.

En ny undersøkelse om Verjerådsbehandlingsresultater i forhold til barnas miljøbakgrunn av Max Petersen og Egil Nilsen utført etter oppdrag av Oslo Kommunes Ungdomsnevnd foreligger i 1951 i foreløpig utgave.

Alkoholstatistikken fortsetter etter de samme linjer som før og fra 1946 som årlige eller 2-års publikasjoner (Se også Torger Skabo: Alkoholistfor-sorgen i Norge, Sos. Arbeid 1950).

Kriminalstatistikken fortsetter som før som regel med 2-års publikasjoner. Av spesielle artikler har Hanne Marie Tjensvoll to om Ungdomskriminaliteten og de problemer den reiser (Sos. Arbeid 1950), og *The Treatment in Norway of Neglected and Refractory Children and young Offenders*, Oslo Dec. 1950.

For problemet *barn født utenfor ekteskap* har det spesielle krigsbarn-spørsmålet selvsagt vært av atskillig betydning i disse år. En viser til Innstillingen fra Krigsbarnutvalget om retningslinjer for behandlingen av krigsbarna i Norge i Sosialt Arbeid 1945, hvor det også finnes en del tallmessige opplysninger.

Om de *sosiale organer og deres virksomhet* er det atskillige redøggjøringer i etterkrigstiden. En revisjon og samordning av våre sosiale trygder og en mer systematisk sosialpolitikk i det hele var noe av det som først ble tatt opp etter krigen. Oslo Kommunes Statistiske Kontor har to generelle utredninger om disse spørsmål i 1946, - Våre trygdeordninger og sosialpolitikk. Om Arbeidsledighetstrygden finnes det regelmessige oppgaver i Arbeidsmarkedet. Om Alderstrygdene finnes det årlige oppgaver fra 1941-49, de er offentliggjort i Statistisk Årbok og fullstendige tellinger i 1941 og 1949 i Statistiske Meddelelser. Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon har utgitt et skrift i 1951 om - Aldersgrenser for pensjonister. I Stortingsmelding nr. 58 for 1948 om Folketrygden er det fullstendige oversikter over våre sosiale trygdeordninger og utgiftene til dem.

Også på dette område har det etter krigen arbeidd en nordisk komité. Dens betenkning, første del, Samordning av de Nordiske lands statistikk vedrørende den sosiale lovgivning kom i 1951: Om oppstilling av en ensartet oversikt over de sosiale utgifter.

Det har også vært atskillig interesse for - både i sammenheng med de offentlige sosiale utgifter og med de totale lønningsutgifter - å undersøke arbeidsgivernes sosiale utgifter (Se artikkel av Lars Aarvig i Arbeidsgiveren 1950). Også i Jamstillingskomitéens innstilling er verdien av forskjellige supplementære ytelser drøftet og tilrettelagt.

Om de *gamle og uføre* og deres problemer foreligger det en del spesielle utredninger. Om de delvis arbeidsføre og deres plassering i arbeidslivet er det en avhandling i Arbeidsmarkedet 1948, gjengivelse av et foredrag av direktør for yrkesskolevesenet Rolf Waaler. Om de gamle og samfunnet har dr. med. Per Hanssen en artikkel 1950 (Sos. Arbeid). Oslo Kommunes Statistiske Kontor har bearbeidd en spesiell uførhetstelling 3/11-47 som grunnlag for den av Oslo Kommune i 1949 innførte alminnelige uførhetstrygd og i 1950 har kontoret også særskilt undersøkt Boligbehovet for eldre.

Erling Wærenskjold har en avhandling i Statsøk. Tidsskrift 1950, Alderdommen som privatøkonomisk og samfunnsøkonomisk problem.

Om de spesielle *sosiale etterkrigsproblemer* foreligger det atskillig, men nokså spredt materiale. Krigsbarna er allerede nevnt.

Problemet de tidligere N.S.medlemmer og deres vansker i arbeids- og samfunnslivet tok en stor plass i de første år etter frigjøringen, og spørsmålet er behandlet fra forskjellige synspunkter i Arbeidsmarkedet.

I 1945 er det utarbeidd en statistisk oversikt over tidligere N.S.medlemmer meldt ledig til Arbeidsformidlingen 1/12-1945 og senere tilsvarende oversikter pr. 28/2-1946 og 1/10-1946. I 1946 og 1947 er det flere artikler bl. a. om N.S.medlemmers sysselsettingsforhold og arbeidsmuligheter, og tilgangen på arbeidskraft fra N.S.hold. Ist.prp. nr. 1, 1948, Justisdepartementet, er det en samlet oversikt over Rettsoppkjøret og disse spørsmål.

Om *evakuerings-, flyktninge- og fangeproblemer* kan en finne statistiske oversikter over omfanget og utgiftene i Sosialdepartementets dokumenter - Repatrieringskontorets beretning for tiden inntil 25/6-1945 hvor det bl. a. er tall over omfanget av folkeforflytningene ved krigens slutt og i St.prp. nr. 1 og 2 1945/46 om Flyktninge- og Fangedirektoratet. Der finnes oppgaver over de evakuerte og utgiftene til dem - over hjelp til utlendinger som var i Norge ved krigens slutt, hjelp til nordmenn i utlandet, hjelp til befridde norske fanger og over utgiftene til hjemsending av nordmenn fra utlandet etc. Om de senere etterkrigsproblemer er det i Arbeidsmarkedet regelmessig kvartalsstatistikk over arbeidstillatelser for utlendinger i Norge. Det er også i Arbeidsmarkedet i 1947 en artikkel om "Displaced persons" i norsk næringsliv, og i 1950 om Vandringene til og fra det norske arbeidsmarked.

I Sosialt Arbeid 1951 er artikler av K.J. Øksnes om Aktuelle flyktningeproblemer og Ottar Lund om Krigsskadelidte og samfunnets hjelp til dem, hvor det finnes en rekke opplysninger også om problemenes tallmessige omfang¹.

Julie Backer har utarbeidd fullstendig statistikk over krigsdødsfallene 1940/45 (Stat. Medd. 1948). Om Utvandringstendensene etter frigjøringen er det en artikkel i Arbeidsmarkedet i 1946.

En del sosialstatistiske studier har ikke kunnet plasseres under de forskjellige punkter - f. eks. Innflytterundersøkelser 1947, (Jarnstillingskomitéens innstilling), Harriet Bog: Sosiale problemer ved sesongfisket i Norge (Sos. Arbeid 1947) og Jan Glømme: Hybelstudentene. En sosialhygienisk undersøkelse (Sos. Arbeid 1948).

Som nevnt i innledningen kan denne redegjøringen ikke gjøre krav på å være fullstendig. Da måtte den vært bygd på undersøkelser hos en rekke forskjellige institusjoner om hva de har utarbeidd på dette område. På den

¹ Sosialdepartementet har utarbeidd en oversikt om "Assistance to victims of the War" 1950(?).

annen side skulle alle vesentlige undersøkelser være kommet med. Det er også tatt med en del stoff som mer må regnes som sosialpolitikk enn sosialstatistikk. Men det er vanskelig å trekke et skarpt skille mellom de absolutt statistiske opplysningsskrifter og den anvendte statistikk. Flere av redegjøringene i Arbeidsmarkedet viser dette. Arbeidsdirektoratet har jo først og fremst til oppgave å vareta sysselsettingspolitikken og statistikken skal være et grunnlag for denne. En del av Oslo Kommunes Statistiske Kontors utredninger er også mer av sosialpolitisk enn av statistisk art.

Også de grenser som er trukket opp for sosialstatistikken kan være diskutabile, men da det ikke er noen fast prinsippmessig grense, er det nødvendig å stille opp en plan og følge den. I et foredrag på det nordiske statistikermøte i Stockholm 1946 av Signy Arctander - Norsk sosialstatistikk i dag og dens nærmeste arbeidsplaner - ble begrepet sosialstatistikk tatt i mer begrenset omfang. I denne oversikten - som er ment som et generelt opplysningsskrift for sosialstatistikere og sosialstuderende - er begrepet tatt i videste forstand.

En analyse av sosialstatistikkenes begreper og prinsipper til forskjellige tider ville ganske visst vært av interesse, men ville bli et så stort arbeid at det ikke er mulig uten gjennom særundersøkelser av de enkelte grener. Det vil derfor naturlig bli tatt opp i spesielle historiske oversikter.

Redegjøringen i dens nåværende form gir - selv om den ikke inngående behandler de forskjellige spørsmål - et bilde av vekselspillet mellom samfunnsutviklingen, sosialpolitikken og sosialstatistikken. Det er menneskenes liv i samfunnet. Sosialstatistikken vil skildre, de sosiale kår og de sosiale vansker og sammenhengen mellom de økonomiske og de sosiale forhold.

Det er mer liv over Eilert Sundts skildringer av hvordan han gikk ut for å studere samfunnsforholdene direkte og hvordan han gjorde rede for sine funn, enn over den moderne statistikk. Men denne form for innsamling av sosialstatistikk egner seg ikke for vår tids mer kompliserte samfunnsforhold - selv om en i de moderne intervjuetoder kan se en slags fortsettelse av den.

Men ser en de forskjellige slags sosialstatistikk, de løpende undersøkelser, spesialstudiene og tellingene i sammenheng på bakgrunn av de tider da de ble tatt opp, gir også disse uttrykk for menneskenes liv i samfunnet.

GENERELL INNLEDNING.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

- Beretninger om Rigets økonomiske Tilstand 1827-1855 se: Stat. Sentralb.
 Fortegn. over N.O.S. 1828-1950.
- Departementet for det indre. Tabeller vedkommende folketællingerne i Norge
 1801 og 1825 se: Stat. Sentralb. Fortegn. over N.O.S. 1828-1950.
- Socialdepartementet. Utvandringsstatistikk. Kra.1921. (N.O.S.)
- Statistisk sentralbyrå. Fortegnelse over Norges offisielle statistikk
 1828-1950. Oslo,1951. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbyrå. Sakregister til Statistiske meddelelser
 1882-1923. Kra. 1924.
- Statistisk sentralbyrå. Sakregister til statistiske meddelelser 1924-1945.
 Oslo, 1949.
- Statistisk sentralbyrå. Statistisk Sentralbyrå gjennom 75 år. Oslo, 1951.
 (N.O.S.)
- Statistisk sentralbyrå. Statistiske oversikter 1948. Oslo, 1949. (N.O.S.)
- Statistiske tabeller for Kongeriget Norge 1838-1860 se: Stat. Sentralb.
 Fortegn. over N.O.S. 1828-1950.

Statistisk sentralbyrå. Statistiske meddelelser.

- 1913 Beboelsesforholdene i vort land 1876-1910, av G.H. Gottenborg.
- 1947 Den norske befolkningsstatistikk, av Julie E. Backer.
- 1948 Den norske befolkningsstatistikk, av Kåre Ofstad.

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Boligutredning utg. for Boligrådmannen i
 Oslo. Oslo, 1948.

IV Boligforhold og boligpolitikk i Kristiania 1820-1890.

V Boligforhold og boligpolitikk i Oslo fra Kristianiakrakket i 1899 til
 1940.

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Den industrielle utvikling i Oslo, del
 I-II. (i Stat. kvartalshefte 1950, 2.kv. særtr. 9/1-2)

S t o r t i n g s s a k e r

Huusmandscommissionen. 1850. Indstilling. Chra. 1857.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Einarsen, Einar. Gode og dårlige tider. Kbh./Kra. 1904.

Fagorganisasjonens historie i Norge, b.1. Oslo, 1949.

Hertel-Aas, Bernt. Den sosiale og politiske bakgrunn for Norges første
 fabrikktilsynslov 1892. Oslo, 1943. (i Årsberetninger fra Arbeidsrådet
 og Arbeidstilsynet, 1942)

- Jahn, Gunnar. Diskusjonsinnlegg til Arne Skaugs foredrag om Statistikkens oppgaver og betydning... (i Beretning fra Det 3. Nordiske statistikermøte i Oslo, 1939)
- Jahn, Gunnar. Nordiske statistiske møter 1889-1939. (i Stat. Medd. 1939)
- Kiær, A.N. Sekretær J.N. Mohns statistiske virksomhed. (i Stat. Medd. 1882/83)
- Kristiania. Sundhedskommissionen. Historiske oplysninger om prostitutionsvæsenet i Christiania. (i Beretning 1880)
- Lous, J.C. Om husmandsvæsenet. Chra. 1851.
- De mekaniske verksteders landsforening 1889-1949, av Hans P. Lødrup. Oslo, 1949.
- Mohn, J.N. Folkemængdens forandringer i forskjellige dele av Riget siden 1769. (i Norsk Retstidende 1882)
- Norsk arbeidsgiverforening 1900-1950, av Erling Petersen. Oslo, 1950.
- Norsk jern- og metallarbeiderforbund 1891-1951, av Margit Thorud. Oslo, 1951.
- Petersen, Erling. Veien til tallenes verden. Oslo, 1942.
- Rygg, Nocolai. Eilert Sundt 1817-1917. (i Statsøkonomisk tidsskrift 1917)
- Schou, August. Håndverk og industri i Oslo 1833-1933. Oslo, 1933.
- Skappel, S. Om husmandsvæsenet i Norge, dets oprindelse og utvikling. (Videnskapsselskapets skrifter. Hist.filos. kl. 1922, nr. 4)
- Skraug, Arne. Statistikkens oppgaver og betydning i dag og de krav en må stille til den. (i Beretning fra Det 3. Nordiske statistikermøte i Oslo, 1939)
- Stang, Thomas. Den norske husmandsclassens tilstand. Chra. 1851.

I. 1850-1876

Offisiell statistikk

- Criminalstatistiske tabeller for Kongeriget Norge 1860-1878 se: Stat. Sentralb. Fortegn. over N.O.S. 1828-1950.
- Departementet for det indre. Statistiske oppgaver til belysning af Norges industrielle forhold 1870-74. Chra. 1876. (N.O.S.)
- Departementet for kirke- og undervisningsvæsenet. Fattigstatistik 1866. (tillige med oversigt for aarene fra 1851) -1877 se: Stat. Sentralb. Fortegn. over N.O.S. 1828-1950.
- Det statistiske centralbureau. Statistik over Norges fabrikanlæg ved udgangen af aaret 1875. Chra. 1879. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbureau. Statistiske meddelelser. 1892 Indtægter i norske byer efter skatteligningen for 1859.
- Kristiania. Kommunens statistiske kontor. Daglønninger ved Christiania brand- og ingeniørvæsens arbeidsavdelinger, 1855- (i utg.'s Statistiske meddelelser 1887-)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

- Kiær, A.N. Den norske utvandring til Amerika. (Artikkelserie i Aftenbladet 1864)
- Mohn, J.N. Statistiske bidrag til belysning af privatformuens fordeling i Norge. (i Norsk Retstidende 1873)
- ↳ Mohn, J.N. Statistiske oplysninger om børns og kvinders arbeide i fabrikerne 1874. (i Norsk Retstidende 1874)
- Mohn, J.N. Indtægts- og formuesforholde i Christiania og Bergen 1868 og 1874. (i Norsk Retstidende 1875)
- ↳ Mohn, J.N. Lovudkast med motiver angaaende børns og unge menneskers anvendelse til arbeide udenfor hjemmet. Chra. 1878.
- Semmingsen, Ingrid. Utvandringen til Amerika 1866-73. (i Historisk tidsskrift 1938)
- Sundt, Eilert. Beretning om fante- eller landstrygerfolket i Norge. Chra. 1850.
- Sundt, Eilert. Om dødeligheden i Norge; bidrag til kundskab om folkets kaar. Chra. 1855.
- Sundt, Eilert. Om giftermaal i Norge; bidrag til kundskab om folkets kaar og søder. Chra. 1855.
- Sundt, Eilert. Om sædelighedstilstanden i Norge. Chra. 1857. (1.beretning)
- Sundt, Eilert. Om Piperviken og Ruseløkbakken; undersøgelser om arbeiderklassens kaar og søder i Christiania. Chra. 1858.
- Sundt, Eilert. Om Røros og omegn; reiseberetning. T.hjem. 1858.
- Sundt, Eilert. Fortsat beretning om fantefolket. Chra. 1859.
- Sundt, Eilert. Om ærueligheds-tilstanden i Norge. Chra. 1859.
- Sundt, Eilert. Aarsberetning om fantefolket, nr. 2. Chra. 1862.
- Sundt, Eilert. Om bygningsskikken på landet i Norge. Chra. 1862.
- Sundt, Eilert. Aarsberetning om fantefolket, nr. 3. Chra. 1863.
- Sundt, Eilert. Fortsatte bidrag angaaende sædelighedstilstanden i Norge. Chra. 1864. (2. beretning)
- Sundt, Eilert. Aarsberetning om fantefolket, nr. 4. Chra. 1865.
- Sundt, Eilert. Om sædelighedstilstanden i Norge. Chra. 1866. (3. beretning)
- Sundt, Eilert. Blade til fattigkommissionerne I. Chra. 1867.
- Sundt, Eilert. Blade til fattigkommissionerne II. Chra. 1868.
- Sundt, Eilert. Om renlighedsstellet i Norge. Chra. 1869.
- Sundt, Eilert. Om fattigforholdene i Christiania. Chra. 1870. (Aktstykker vedk. Chra. kommune 1870, II, dok. 5)

II. 1876-1890

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Criminalstatistiske tabeller for Kongeriget Norge 1879. Kra. 1882. (N.O.S.)

Departementet for kirke- og undervisningsvæsenet. Fattigstatistik 1878-81.

Chra. 1883-84. (N.O.S.)

Justitsdepartementet. Tabeller vedkommende Norges kriminalstatistik 1880-82.

Kra. 1883-85. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Fattigstatistik 1882-89. Chra. 1886-1891.

(N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Oversigt over de vigtigste resultater af

Norges kriminalstatistik for aarene 1846-85. Kra. 1888. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Tabeller vedkommende arbejdslønninger i årene 1875, 1880, 1885 samt delvis tidligere år. Kra. 1888. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Tabeller vedkommende Norges kriminalstatistik 1883-89. Kra. 1887-91. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Statistiske meddelelser.

1882/83 Den oversjøiske udvandring i aarene 1866-1880, av Boye Strøm.

1883/84 Daglønninger i Kristiania 1855-82.

St o r t i n g s s a k e r

Arbejderkommissionen. 1885. Indstilling I-III. Kra. 1888-89.

I : Forslag til lov om tilsyn med arbeide i fabrikker m.v....

Innhold av sosialstatistikk bl. a. :

Oppg. o. arbeiderantall fordelt etter alder og kjønn ved 1799 anlegg med særskilte oppg. om barnarbeid.

Oppg. o. den sedv. daglige arbeidstid.

Oppg. o. anvendelsen av overtidsarbeid og betalingen for det.

Oppg. o. nattarbeid.

II : Forslag til lov om arbeideres sygeforsikring.

Hermansen, Z. Oversigt o. de norske syge- og begravelsekassers virksomhed i 1885.

III: Forslag til lov om ulykkesforsikring for arbeidere i fabrikker m.v.

Hazeland, A. Statistiske undersøgelser angaaende ulykkestilfælde under arbeide ved norske virksomheder 1885 og 1886.

Forslag til lov om husmandsvæsenet. Chra. 1884. (Dokument no. 19/1884)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Berner, H.E. Arbeiderforsørgelsen i de nordiske lande. (i Statsøkon. tidskrift 1894)

Mohn, J.N. Statistiske meddelelser om husmandsklassens betydning i samfundet og husmændenes økonomiske stilling. (i Norsk retstidende 1880)

Smitt, J. Om arbeiderforholdene i landbruget. (i Statsøkon. tidsskrift 1894)

III. 1890-1901.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

- Riksforsikringsanstalten. Ulykkesforsikringen 1895-99. Kra. 1906. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbureau. Arbeids- og lønningsforhold ved skovdrift og tømmerflødning. Socialstatistik I. Kra. 1895. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbureau. Arbeids- og lønningsforhold ved træsliberier og cellulosefabriker 1892 og 1893. Socialstatistik III. Kra. 1897. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbureau. Arbeidslønninger 1890, 95, 1900. Kra. 1899-1903. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbureau. Fattigvæsen 1890-1900. Kra. 1895-1903. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbureau. Folketellingen 1891.
Bebodde hus og husholdninger samt folkekængde fordelt efter kjøn, alder og ekteskabelig stilling. Kra. 1895. (N.O.S.)
Folkemængde fordelt efter livsstilling. Kra. 1896. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbureau. Kriminalstatistik 1890-1900. Kra. 1893-1903. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbureau. Kriminel retspleie 1892-1900. Kra. 1898-1903. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbureau. Statistiske oplysninger om indtægts- og formuesforhold 1891. Socialstatistik II. Kra. 1897. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbureau. Statistiske meddelelser.
1893 Arbeidslønninger i 1890 sammenlignet med tidligere år.
1894 Socialstatistik, særlig forsaavidt angaar arbeidslønninger samt andre lønnings- og indtægtsforhold i Norge, av A.N. Kiær.
- Kristiania. Kommunens statistiske kontor. Statistisk aarbok, 1890-1901.
Kra. 1890-1901.

S t o r t i n g s s a k e r

- Opgaver over arbeidernes lønninger efter skatteligningen 1889. (St. prp. 48/1890)
- Parlamentariske arbeiderkommissionen. 1. 1894. Socialstatistik I-II.
- I : Indledning indeh. forklaring ang. de af komm. iværksatte socialstatistiske undersøgelser samt oversigt over de vigtigste resultater... udarb. ved A.N. Kiær og Eugen Hanssen. Kra. 1898-99. (Bilag til Indstilling)
- II: Statistiske oplysninger om alders- og indtægtsforholde etc. da begyndt at arbeide og indtægtsforholde 1894. Kra. 1897. (Bilag til Indstilling)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Aschehoug, T.H. Til orientering i spørgsmaalet om bygning af arbeiderboliger.
(i Statsøkonomisk tidsskrift 1895)

Gjennemsnitlig dagsfortjeneste for voksne arbejdere i bygge-virksomheder
inden de enkelte amter i Norge i 1896. (i Norsk tidsskrift for haandverk
og industri 1898)

Holst, Axel. Undersøgelser og forslag angaaende arbeiderstandens boliger i
Christiania. (i Aktstykker vedk. Kra. kommune 1895, II, dok. 29)

Kiær, A.N. Den repræsentative undersøgelses metode. (Videnskapselskapets
skrifter. Hist.filos. kl. 1897, nr. 4) (Samme i Förhandlingar vid
Nordiska stat. møtet. Sthm. 1897)

IV. 1901-1914.

Generell afdeling.

S t o r t i n g s s a k e r

Folkeforsikringskomitéen. 1907.

Undersøkelser angaaende fattigbyrder av N. Rygg. Kra. 1909. (Bilag nr.
3 til Indstilling)

Indtægtsforhold utarb. til bruk for den dept. folkeforsikringskomité av
A.N. Kiær + Tillagsopgaver vedk. indtægtsforhold. Kra. 1907-11. (Bilag
nr. 4 til Indstilling)

Forslag til lov om arbejdsformidling med motiver. Afgivet af en komité nedsatt
af Dept. for udenrigske sager, handel, sjøfart og industri. Kra. 1903.

Parlamentariske arbejderkommission. 2. 1900. Socialstatistik b. 5.

Statistiske opgaver angaaende sygdomsforholdene i Norge (morbidity-
statistik) for 1894, udarb. af Eugène Hanssen. Kra. 1903. (Bilag nr. 2
til Indstilling)

Udkast til lov om stats- og kommunebidrag til norske arbejdsledighedskasser;
indst. fra den af Det kgl. dept. for handel, sjøfart og industri i 1904
nedsatte komité. Kra. 1905.

Av indholdet bl.a.: Ormestad, M. Statistiske oversigtstabeller over de
norske arbejdsledighedskasser og deres virksomhed.

Voss, F. Arbejdsledighedsforsikringen i Norge.

1. Erverv og livsstilling.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Det statistiske centralbureau. Folketellingen 1900, h. 5. Folkemængde fordelt
efter livsstilling. Kra. 1905. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Folketellingen 1910, h. 4. Folkemængde fordelt efter livsstilling. Kra. 1913. (N.O.S.)

2. Arbeidsmarkedet.

Offisiell statistikk

Arbeidsledighet, arbeidsmarkedet se: Stat. Medd.

Arbeidsmarkedet, årg. 1-8, 1903-1910, utg. av Det statistiske centralbureau. Kra. 1905-12.

Maanedsskrift for socialstatistik 1911-1912 (9-10 årg. av Arbeidsmarkedet), utg. av Det statistiske centralbureau. Kra. 1912-13.

Socialdepartementet. Arbeidsledighet og arbeidsledighetskasser. Kra. 1915. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Arbeidsledigheds-tællinger i 1905 og 1906. Socialstatistik VI. Kra. 1907. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Arbeidsmarkedet 1906. Arbeidskonflikter i Norge 1903-1906, av A.Th. Kiær.

Kristiania. Kommunens statistiske kontor. Arbeidsledighetstillinger 1903 og 1904 se: Kra.komm.stat.kontor. Stat. aarbog 1904.

Stortingsaker

Forslag til lov om arbeidsformidling med motiver. Afgivet af en komité ned-satt af Dept. for udenrigske sager, handel, sjøfart og industri. Kra. 1903.

3. Arbeidsvilkår.

Offisiell statistikk

Socialdepartementet. Arbeidstiden i industrien september 1913. Kra. 1914. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Arbeids- og lønningsforhold for syersker i Kristiania tilligemed opplysninger angaaende lønninger i andre kvindelige erverv i Norge. Socialstatistik IV. Kra. 1906. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Fabrikktællingen 1909, h. 3. Arbeidstiden i industrien. Kra. 1913. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Haandverkstællingen 1910, h.3. Arbeidstid. Kra. 1914. (N.O.S.)

Kristiania. Kommunens statistiske kontor. Erhvervsmæssig arbeide blandt sko-

lebarne i Kristiania. Kra. 1913. (Specialundersøkelse I)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Hjemmearbeidsutstillingen 1911. Kra. 1911.

Iversen, Sverre. Arbeidstidens længde i haandværk og industri; Statistisk oversigt august 1912. Kra. 1913.

Kristiania sundhedskommission. Beretning om undersøgelser af systuer i Kristiania. (Bilag nr. 7 til Beretning 1898)

Rygg, N. Arbeidstiden i kontinuerlige bedrifter (i Statsøkon. tidsskrift 1912)

Rygg, N. Undersøgelser angaaende hjemmeindustrien. Kra. 1911.

5. Inntekt og lønninger.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Det statistiske centralbureau. Arbeids- og lønningsforhold ved sagbrug og høvlerier. Socialstatistik VII. Kra. 1907. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Arbeidslønninger 1905, 1910. Kra. 1908-13. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Fabrikstøllingen 1909, h. 2. Arbeidslønninger i industrien. Kra. 1913. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Haandverkstøllingen 1910, h. 4. Arbeidslønninger Kra. 1914. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Handelsfunktionærernes lønningsforhold m.v. Kra. 1912. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Indtægt, formue og fordelingen av den kommunale skat 1913-1914. Kra. 1915. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Indtægts- og formuesforhold efter skatteligningen 1911. Kra. 1915. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Skatternes fordeling efter indtægt og forsørgelsesbyrde. Socialstatistik VIII. Kra. 1909. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Statistiske meddelelser. 1912. En sammenligning mellem lønsforholdene og arbeidstiden for handelsfunktionærerne i Norge, Sverige og Finland, av F. Heber.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Centralforeningen for boktrykkere. Lønnsstatistikk 1902, 1908 (i utg.'s årsberetning 1908), 1910, 1912, 1914. Kra. 1902-14? (titelen varierer)

Kiær, A.N. Indtægtsforholdene i Norge og andre land. (i Statsøkonomisk tidsskrift 1908)

Kiær, A.N. Norges nationalindtægt og nationalformue samt kapitalværdien av

- vort folks arbeidsevne. (i Statsøkonomisk tidsskrift 1913)
- Kristiania arbeidskontor. Lønninger 1898- (i utg.'s Aarsberetning 1898-)
- Lønnsstigning 1880-1918. (i Meddelelser fra Norsk arbeidsgiverforening 1918)
- Nissen, Hartvig. Statens tjenestemænd med høiere uddannelse; alders- og lønsforhold. (i Statsøkonomisk tidsskrift 1908)
- Norsk jern- og metallarbeiderforbund. Lønnsstatistik 1901 (i utg.'s Beretning 1900/01), 1905, 07, 10, 11, 13. Kra. 1906-14. (titelen varierer)
- Norsk litografisk og kjemigrafisk forbund. Lønnsstatistik 1903-14. Kra. 1903-14. (delvis i Norsk litografia)
- Norsk skotøyarbeiderforbund. Lønnsstatistik 1908, 1912/13. Kra. 1909-14. (titelen forskjellig)
- Norsk træarbeiderforbund. Statistik over arbeidsløn og arbeidstid 1908, 1912/13, 1914. Kra. 1909-14.
- Den norske ingeniørforening. Norske ingeniørers lønnings- og pensionsforhold. Kra. 1910.

6. Boligforhold.

Offisiell statistikk

- Kristiania. Kommunens statistiske kontor. Boligstatistik 1887- (i utg.'s Statistiske meddelelser (Stat. aarbog) 1888-)
- Kristiania. Kommunens statistiske kontor. Husleiestatistik 1900- (i utg.'s Statistisk aarbog 1903-)
- Kristiania sundhedskommissions bygningskontor. Aarsrapport om undersøkte leiligheters rominnhold og hygieniske forhold 1897- (Bilag til Kra. Sundhedskomm. Beretning 1897-)

Andre publikasjoner

- Amneus, G. Meddelelser ang. beboelsesforholdene i Kristiania, tildels sammenlignede med Stockholm og Kjøbenhavn. (i Statsøkon. tidsskrift 1904)

7. Forbruk og priser.

Offisiell statistikk

- Priser på livsformødenheter (i Månedsskrift for socialstatistik 1911-12; senere i Sociale meddelelser.)
- Det statistiske centralbyrå. Husholdningsregnskaper for handelsfunktionærer m.v. Kra. 1915. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbyrå. Husholdningsregnskaper for gaardbrukere 1913/14. (Anhang nr. 2 til utg.'s Jordbruk og fædrift 1911-1915). Kra. 1917. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Husholdningsregnskaper for 12 arbeiderfamilier 1906/07. (Bilag nr. 1 til Socialstatistik VIII). Kra. 1909. (N.O.S.)

Kristiania. Kommunens statistiske kontor. Husholdningsregnskaper ført i Kristiania, Bergen, T.heim, Drammen, Kr.sand og Hamar i 1912/13. Kra. 1915.

Prismateriale med tilbakegående tabeller se: Kra.komm.stat.kontor. (Stat. aarbok, særlig fra 1900-)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Ornestad, M. Priser på livsfornödenheter. Kra. 1910.

8. Sosiale misforhold.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Det statistiske centralbyrå. Alkoholstatistik I-III.

I : Forbruk av brändevin, vin og øl i Norge 1814-1909. Kra. 1910. (N.O.S.)

II : Samme 1908-1911. Kra. 1913. (N.O.S.)

III : Drukkenskapsarrestationer i Norge 1896-1912. Kra. 1916. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Arbeidende kvinder og prostitutionen. (Anhang til Socialstatistik IV). Kra. 1906. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Fattigvæsen 1901-12. Kra. 1905-15. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Forsømte barn 1900-1913. Kra. 1906-15. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Forsømte og forbryderske barn i Norge; en statistisk undersøkelse av Hartvig Nissen. Kra. 1917. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Kriminalstatistik 1901-1914. Kra. 1905-17. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Kriminalstatistik. Oversigt 1886-1904. Kra. 1913. (N.O.S.)

Det statistiske centralbureau. Om børn, fødte udenfor ægteskab. Socialstatistik V. Kra. 1907. (N.O.S.)

Kristiania sundhedskommission. Barn født utenfor ægteskap i Kristiania i 1911, 1912, og deres forældre. (Bilag 1, 1912, 1913 til Kra. sundhedskomm. Beretning)

S t o r t i n g s s a k e r

Barnevernskomitéen. 1915. Om reformer i vergeopdragelsen; indstilling. Kra. 1919. (Anhang Ot.prp.2/1921)

Rygg, N. Undersøkelser angaaende drikkfældigheten og dens sociale følger i

Norge. Kra. 1914. (Bilag nr. 3 til Alkoholkomm. 1910. Indstilling)
 Særskilt bilag: Figenschau, K.J. Om alkoholisme som aarsak til fattigdom.
 Skolehjemskomitéen. 1908. Om skolehjemmenes ordning; indstilling. Kra. 1909.
 (Anhang Ot.prp. 37/1910)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Daae, Anders. De samlede resultater af de norske gutte-skolehjems virksomhet
 1901-07. (i Nordisk tidsskrift for fængselsvesen 1908)
 Hanssen, Eugène. Opgave over fattigunderstøttede familier observerte 1910.
 (Aktstykker vedk. Kra. kommune 1911, dok. 24.)
 Kiær, A.N. Statistikens betydning for æruelighedssagen. Kra. 1905.
 Kiær, A.Th. Statistiske undersøgelser vedkommende æruelighedsforhold og
 forbrug af alkoholholdige drikke i Kristiania 1900. Kra. 1909.
 Rygg, N. Om fattigdomsspørsmaalet. (i Statsøkon. tidsskrift 1911)
 Rygg, N. Drikkens sociale skade. Kra. 1915.
 Scharffenberg, J. Forbudsbestemmers indflydelse paa drukkenskap og for-
 brydelser. (i Norsk avholds-aarboek 1910)
 Scharffenberg, J. Alkoholen og samfunnet. T.hjem 1914.

9. Sociale organer. Sociale udgifter.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Riksforsikringsanstalten. Fiskerforsikringen 1909-1913. Kra. 1910-14.
 (N.O.S.)
 Riksforsikringsanstalten. Sjømannsforsikringen 1913-1917. Kra. 1920.
 (N.O.S.)
 Riksforsikringsanstalten. Ulykkesforsikringen 1900-1913. Kra. 1909-16.
 (N.O.S.)

10. Alder. Uførehet.

Kiær, A.N. Invaliditetsforholdene. (i Statsøkon. tidsskrift 1903)

12. Utvandring.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Det statistiske centralbureau. Utvandringen fra Norge (i Folkemængdens
 bevægelse)

Det statistiske centralbureau. Statistiske meddelelser.

- 1909-15 De for udvandringen angivne aarsaker, 1906-07, 1907-09, 1908-10,
1911-14.
1911 Opgave over den norske utvandring 1901-1910.
1916 De utvandrede i 1914 fordelt efter alder og civilstand.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Skaug, Arne. Memorandum on fluctuations in migration from Norway since
1900, compared with other countries, and causes of these fluctuations.
Paris 1937. (Intern. studies conf. 10. sess. 1937)

V. 1914-1920.

1. Erverv og livsstilling.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Jahn, G. Nogen bemerkninger om alder, livsstilling og indtægt. (i Statsøko-
nomisk tidsskrift 1915)

2. Arbeidsmarkedet.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Arbeidsmarkedet, arbeidsformidling se: Stat. Medd. og Sociale meddelelser.

3. Arbeidsvilkår.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Socialdepartementet. Arbeidstiden i anleggs- og byggevirksomheter m.v.
Kra. 1920. (N.O.S.)

Socialdepartementet. Arbeidstiden i handels- og kontorvirksomheter i 1918.
Kra. 1923. (N.O.S.)

Socialdepartementet. Kvinners nattarbeide. Kra. 1920. (N.O.S.)

Socialdepartementet. Skolebarns erhvervsmessige arbeide. Kra. 1918.
(N.O.S.)

4. Arbeidsvilkår i jordbruket.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Socialdepartementet. Den norske arbeiderbruk- og boligbank; en socialstatistisk undersøkelse av laantagernes økonomiske forhold. Kra. 1916. (N.O.S.)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Kiær, A.Th. Til belysning av smaabrukernes kaar og deres indsats i vort landbruk. (i Statsøkon. tidsskrift 1916)

5. Inntekt og lønninger.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Det statistiske centralbyrå. Arbeidslønninger 1915, 1920/21. Kra. 1917-22. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Lønninger 1919, 1920. Kra. 1919-21. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Lønninger og levevilkår i Norge under verdenskrigen. Kra. 1918. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Private funksjonærers lønninger 1914-1919. (i utg.'s Lønninger 1919. Kra. 1919) (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Statistiske meddelelser.
1916 Statsfunktionærer og deres lønninger i 1915.

1919 Statsfunktionærer og pensjonister, deres lønn (pensjon) og forsørgelsesbyrde i 1918.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Centralforeningen for boktrykkere. Lønnsstatistikk 1918, 19, 20. Kra. 1918-20? (titelen varierer)

Dyrtid og løn; prisstigning - lønnsstigning. (i Meddelelser fra Norsk arbeidsgiverforening 1918)

Indtægts- og formuesstatistikken i de tre nordiske land. (i Forhandlinger fra 10. Nordiske statistiske møte. Kra. 1917)

Lønningsforhold i tobaksindustrien 1917, ved norske margarinfabrikker 1917, ved bryggerier og mineralvannsfabrikker i Norge 1917, innen kolonial- og manufakturforretninger 1918, ved norske chokoladefabrikker 1917, innen banker og forsikringssselskaper 1918, innen engrosforretninger 1918, ved bakerier 1917. (i Sociale meddelelser 1919-22)

- Norsk byforbunds centralbyrå. Oversigt over lønsreguleringer 1916-1918 i endel norske byer. Kra. 1921.
- Norsk jern- og metallarbeiderforbund. Arbeidslønninger 1915, 1917 (i forbundets beretning 1917), 1918, 19, 20. Kra. 1916-21?
- Norsk litografisk og kjemigrafisk forbund. Lønnsstatistikk 1914-20. Kra. 1914-20 (delvis i Norsk litografia.)
- Norsk skotøiarbeiderforbund. Arbeidsløn i skotøiindustrien 1916, 18, 19, 20. Kra. 1916-20.
- Norsk trærarbeiderforbund. Statistikk over arbeidsløn og arbeidstid m.v. 1914, 16, 17, 18. Kra. 1914-19.
- Selskap for Norges vel. Kra. Arbeidslønnen i jordbruket 1915/16-1922/23. Kra. 1917-23.
- Storsteen, E. Arbeidslønnens stigning i Norge siden 1914. (i Sociale meddelelser 1919)
- Storsteen, E. Lønnsstigning og leveomkostninger; lønnsstigningen innen byggningsindustrien i de senere aar. (i Sociale meddelelser 1921, tilleggshefte nr. 1)

6. Boligforhold.

Offisiell statistikk

- Det statistiske centralbyrå. Beboelsesstatistikk for enkelte norske byer for 1917 (1916). Kra. 1918. (N.O.S.)
- Kristiania. Kommunens statistiske kontor. Beboelsesforholdene i småleiligheter i Kristiania 1913/14. Kra. 1915. (Specialundersøkelse II)
- Bergens kommunale folkeregister og statistiske kontor. Oversigt over beboelses- og befolkningsforhold i Bergen, 1912-17 og 1917-18, 1920. Bergen, 1920-21.

7. Forbruk og priser.

Offisiell statistikk

- Det statistiske centralbyrå. Dyrtidens virkninger paa levevilkaarene, del I-II. Kra. 1917-18. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbyrå. Husholdningsregnskap sept. 1918-sept. 1919. Kra. 1921. (N.O.S.)

Leveomkostninger og detaljpriser se: Stat. Medd. og Sociale meddelelser.

Kristiania. Kommunens statistiske kontor. Nogen opplysninger om de senere aars

prisbevægelse paa livsforødenheter i Kristiania. Kra. 1915. (Specialundersøkelse nr. 3)

Kristiania. Kommunens statistiske kontor. Prisbevægelsen paa livsforødenheter i Kristiania samt statistiske opgaver angaaende de kommunale funktionærers forsørgelsesbyrde. Kra. 1916. (Specialundersøkelse nr. 5)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Kiær, A.Th. og Th.A.E. Kiær. Leveomkostninger og detaljpriser aug.-des. 1918. (i Sociale meddelelser 1919)

Storsteen, E. Er vår detaljprisstatistikk tilfredsstillende? (i Sociale meddelelser 1920)

8. Sosiale misforhold.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Kirke- og undervisningsdepartementet. Behandlingen av forsømte barn 1914-15. Kra. 1920. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Alkoholstatistikk 1918-19. Kra. 1920. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Behandlingen av forsømte barn 1918-20.

Kra. 1923. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Drukenskapsforøeelser 1913-15, 1916-17.

Kra. 1915-1918. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Fattigvæsenet 1913/14-18/19. Kra. 1916-22.

(N.O.S)

Det statistiske centralbyrå. Oversikt over fattigvæsenet 1916-21, Fattigutgiftenes fordeling i 1921, av R. Jønsberg og E. Gjermoe. (i utg.'s Fattigvæsenet 1920/21. Oslo 1925) (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Kriminalstatistikk 1915-16, 1917-18. Kra. 1920-22. (N.O.S.)

9. Sosiale organer. Sosiale utgifter.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Riksforsikringsanstalten. Fiskerforsikringen 1914-19. Kra. 1915-21. (N.O.S.) (1918 og 19 trykt sammen med Sjømannsforsikringen)

Riksforsikringsanstalten. Sjømannsforsikringen 1913-17, 1918, 1919. Kra. 1920-22. (N.O.S.)

Riksforsikringsanstalten. Sykeforsikringen 1916/18-20. Kra. 1920-21. (N.O.S.)

Riksforsikringsanstalten. Ulykkesforsikringen 1914-19. Kra. 1917-22. (N.O.S.)

10. Alder. Uførhet.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Det statistiske centralbyrå. Statistiske meddelelser.
1922 Legemlig vanføre 1918-19.

VI. 1920-1940.

1. Erverv og livsstilling.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Det statistiske centralbyrå. Folketellingen 1920. Kra. 1923-25. (N.O.S.)

h. 9 Folkemengden fordelt efter livsstilling. Riket- bygder- byer.

h. 10 Folkemengden fordelt efter livsstilling, alder og ekteskapeelig stilling.

h. 11 Folkemengden fordelt efter livsstilling. Fylker- byer og herreder. Procenttall.

h. 13 Oversikt over livsstillingsstatistikken og tellingens utførelse.

Det statistiske centralbyrå. Folketellingen 1930. Oslo, 1934-35. (N.O.S.)

h. 6 Folkemengden fordelt efter livsstilling.

h. 8 Hovedoversikt over livsstillingsstatistikken. Folkemengden fordelt efter alder og ekteskapeelig stilling.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Jahn, G. Folke-tilvekst og beskjeftigelse. (i Statsøkon. tidsskrift 1934)

Jahn, G. Kvinner i arbeidslivet før og nu. (i Samtiden 1934)

Jahn, G. Arbeidernes økonomiske kår før og nu. (i Arbeidsfredens problemer, Norsk rikskringkastnings serieforedrag nr. 11. Oslo, 1936)

Jønsberg, Ragnvald. Om livsstillingsgruppering ved folketellingene. (i Forhandlinger fra 13. Nordiske statistiske møte. Oslo, 1924)

Jønsberg, Ragnvald. Classification by occupation and industries at the general census. (i Nordisk statistisk tidsskrift 1925)

Jønsberg, Ragnvald. Livsstillingsstatistik. (bilag nr. 2 til Nordiske statistiske møte. 11. Sthm. 1920, trykt i Forhandlinger til 14. møte. Sthm. 1927)

Skang, Arne. Refolkningsklasser og levekår i Norge før og nå. (i Arbeidernes opplysningsforbund. Fagbevegelsens økonomiske problemer. Oslo, 1938)

2. Arbeidsmarkedet.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Arbeidsledighet, arbeidsformidling se: Stat. Medd.

Det statistiske centralbyrå. Arbeidsledighetstellingen 15. jan. 1931 ved de off. arbeidskontorer. Oslo, 1931. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Tariffoverenskomster og arbeidskonflikter i Norge 1922-30. Kra. 1923-31. (N.O.S.) (Fra 1931- se: Stat. Medd.)

Det statistiske centralbyrå. Statistiske meddelelser.

1923 Arbeidskonflikter i Norge 1913-21, av Signy Arctander.

1926 Arbeidsledigheten og arbeidsledighetsstatistikken.

1931- Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1931-

1933 Arbeidsledighet efter folketellingen i 1930.

1935-46. Indeks over beskjeftigelse (kvartalsvis).

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Opgaver fra erhvervstelingen pr. 1/12 1935 og arbeidsledighetstelingen pr. 1/12 1936. (i Statistisk måneds- skrift 1937)

. S t o r t i n g s s a k e r

Den Departementale arbeidsløshetskomité. 1930. Arbeidsløsheten; innstilling. Oslo, 1932.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Arbeidsløsheten i byerne og kommunernes foranstaltninger. (i Kommunalt tids- skrift 1922)

Konferansen angående arbeidsledighetsstatistikken. Kra. 1920. (Tilleggs- hefte 2 til Stat. Medd. 1920)

Mæglingsinstitutionen. Virksomheten 1916-21. (i Sociale meddelelser 1917-22) Petersen, Erling. Arbeidsledighetens karakter og omfang. (i Social håndbok. Oslo 1937)

Statens inspektorat for Arbeidsformidlingen og Arbeidsledighetsforsikringen. Årsberetning 1920/21-39/41. Kra. 1922-42.

Storsteen, E. Arbeidskonflikter med arbeidstans og deres betydning. (i Social håndbok. Oslo 1937)

Torp, Sverre. Varig arbeidsledighet blant menn hjemmehørende i Oslo; en socialstatistisk undersøkelse. (i Sosialt arbeid 1940)

4. Arbeidsvilkår i jordbruket.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

- Det statistiske sentralbyrå. Arbeidstiden i jordbruk og gartneri 1939. Oslo, 1939. (N.O.S.)
- Statistisk sentralbyrå. Bureising med statsstøtte 1921-36. Telling pr. 20. juni 1938. Oslo, 1941. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbyrå. Gårdbrukernes og småbrukernes formue og gjeld efter skatteligningen 1932/33. Oslo 1933. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbyrå. Jordbrukstelingen 1929, h. 3. Brukenes antall og størrelse m.v. Oslo, 1931. (N.O.S.)
- Statistisk sentralbyrå. Jordbrukstelingen 1939, h. 2. Eiendomsforholdene, arbeidsstyrken m.v. Oslo 1941. (N.O.S.)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

- Andersen, Sønnik. Undersøkelse av skogshytter og skogsarbeidernes levevilkår. Oslo 1932.
- Borgedal, Paul. Arbeidsdagens lengde og inndeling i jordbruk og skogbruk i Norge. Fredrikshald 1924. (Selskap for Norges vel. Undersøkelser over jordbrukets driftsforhold)
- Norsk skog- og landarbeiderforbund. Skogsarbeidernes lønns- og levekår; en sosialstatistisk undersøkelse for driftssesongen 1937/38. Oslo 1940.

5. Inntekt og lønninger.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

- Socialdepartementet. Arbeids- og lønningsforhold i trikotasjeindustrien. Kra. 1924. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbyrå. Arbeidsforholdene ved hotell- og kafévirksomhet. Oslo, 1925. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbyrå. Arbeidslønnen i jordbruket 1923/24-30/31. Kra. 1924-31. (N.O.S.) (For senere år se: Stat. Medd. og utg.'s Jordbruksstatistikk)
- Det statistiske centralbyrå. Arbeidsvilkårene for hushjelp i norske byer. Oslo 1938. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbyrå. Folketellingen 1930, h. 7. Inntekt og formue efter skatteligningen 1930/31. Oslo, 1934. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbyrå. Lønninger 1920-30. Kra. 1921-31. (N.O.S.) For senere år se: Stat. Medd.
- Det statistiske centralbyrå. Private funksjonærers lønningsforhold 1921 og 1926. (i Lønninger 1925-26. Oslo, 1927. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Private funksjonærers lønningsforhold i oktober 1934. Oslo, 1935. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Statistiske meddelelser.

- 1921- Kvartalsvise lønnsversikter for endel av Statens anlegg.
- 1921 Lønnsforhold m.v. blandt journalister og pressens kontor- og ekspedisjonspersonale.
- 1921 Tjenestepikers lønnsforhold i Kristiania ved nyttår 1921.
- 1926 Statsfunksjonærer og pensjonister, deres lønn eller pensjon og forsørgelsesbyrde.
- 1927 Private funksjonærers lønningsforhold i mars 1927.
- 1928 Private funksjonærers lønningsforhold i jan. 1928.

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Inntekts- og formuesstatistikk for Oslo. Oslo 1942.

Bergens kommunale folkeregister og statistiske kontor. Indtægt, formue og beskatning i Bergen 1920/21- Bergen, 1921- (delvis utg. særskilt, delvis publ. i Stat. månedsskrift for Bergen og delvis i Stat. Årbok for Bergen)

S t o r t i n g s s a k e r

Den departementale lønnskomité. 1926. Innstilling. Oslo 1926.

Finans- og tolldepartementet. Om lønnsregulering for offentlige tjenestemenn. Oslo 1937. (St. prp. nr. 1, tillegg 13/1937)

Utkast til lov om barnetrygd med motiver; innstilling fra Barnetrygdkomiteén av 1934. Oslo 1938.

Av innholdet særlig:

Hva koster det å opfostre et barn?

bilag 4: Palmstrøm, H. Familienomentet i arbeidslønnen.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Arctander, Signy, Arbeidsvilkårene for daghjelp. (i Hushjelpen 1939)

Departementsforeningen. Funksjonærer, lønninger m.v. Oslo 1936.

Norsk kjemisk industriarbeiderforbund. Lønnsstatistikk 1925/26- Oslo, 1926.

Skaug, Arne. Inntekts- og formuesforhold i Norge. (i Social håndbok. Oslo 1937)

6. Roligforhold.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Det statistiske centralbyrå. Folketellingen 1920. Kra. 1923-25. (N.O.S.)

h. 7 Boligstatistikk; byer

h. 8 Boligstatistikk; bygder

h. 12 Byggeskikker på den norske landsbygd, av Gunnar Jahn.

Det statistiske centralbyrå. Folketellingen 1930, h. 10. Boligstatistikk. Oslo 1935. (N.O.S.)

Statistisk centralbyrå. Representativ bolig telling 1. nov. 1938. Oslo 1941. (N.O.S.)

Det statistiske centralbyrå. Statistiske meddelelser. 1925- Nettotilvekst av beboelsesleiligheter.

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Befolknings- og beboelsesforhold i Oslo 1900-1925; de viktigste resultater av den kommunale folketelling 1925. Oslo 1927.

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Bolig- og husleiestatistikk fra folketellingen i Oslo 1929, 1931. (i Statistisk månedsskrift 1930, 1933)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Boligbyggingen i Oslo og Aker i mellomkrigsperioden. (i Stat.kvartalsh. 1950, 1. kv. særtr. 7)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Boligforholdene i Oslo 1934 og 1935. Oslo 1938. Inneholder: Boligstatistikken 1934, Husleiestatistikken 1934 og 1936. Boligundersøkelsen 1935.

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Boligforholdene i Oslo i mellomkrigsperioden. (i Stat. kvartalsh. 1950, 1. kv. særtr. 7)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. En boligstatistisk undersøkelse for en utvalgt gruppe av arbeidere og funksjonærer i Oslo. (i Statistisk månedsskrift 1941)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Boligtilhøve og stønadsprinsipper for barnerike familier i Oslo. Oslo 1941.

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Husleie- og inntektsforhold i moderne 1- og 2- roms leiligheter i Oslo. (i Statistisk månedsskrift 1939)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Inntekts- og boligstatistikk for et utvalg av arbeidere på østkanten i Oslo. (i Stat. månedsskrift 1939)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. En oversikt over beboelsesforhold m.v. for Oslofamilier med barn 1938. (i Statistisk månedsskrift 1939, også trykt i utg.'s Boligtilhøve og stønadsprinsipper ...)

Bergen. Kommunens statistiske kontor. Oversikt over beboelses- og befolkningsforholdene i Bergen 1922-37. Bergen, 1923-39.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r .

Boligsituasjonen i Oslo i virkeligheten og i den offisielle statistikk. (i Plan 1935)

Jahn, G. Byggeskikker på den norske landsbygd se: Off.stat. (Folketellingen 1920, h. 12)

- Jahn, G. Fremtidig boligbygging og befolkningstilvekst. (i Sosialt arbeid 1938)
- Langeland, O.H. Boligbehovets vekst i de nordiske hovedsteder; demografiske og økonomiske forutsetninger. (i Forhandlinger fra 16. Nordiske statistiske møte. Kbh. 1936)
- Oslo kommunes boligpolitikk gjennom 20 år. (i Plan 1933)
- Storsteen, E. Boligpolitikken i Norge. Oslo 1932. (Norske videnskapsakademi. Skrifter. Hist.filos.kl. 1931, no. 2)
- Storsteen, E. Boligforholdene i Norge. (i Social håndbok, Oslo 1937)
- Storsteen, E. Boligpolitikken i Norge i de senere år. (i Social håndbok, Oslo 1937)
- Strøm, Axel. Boligforholdene i Oslo gamle- og pleiehjem. (i Sosialt Arbeid 1936)
- Strøm, Axel. Husvillebarakkene i Oslo. (i Sosialt arbeid 1937)

7. Forbruk og priser.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k.

Det statistiske centralbyrå. Husholdningsregnskap 1927/28. Oslo, 1929. (N.O.S.)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

- Evang, Karl og O. Galtung Hansen. Norsk kosthold i små hjem. Oslo 1937.
- Evang, Karl og O. Galtung Hansen. An inquiry into the diet of 301 poorly situated families in Norway. H.fors, 1939.
- Storsteen, E. Levedyrheten i de nordiske hovedsteder. (i Sosialt arbeid 1929)
- Storsteen, E. Levemåte og leveomkostninger i Norge. (i Social håndbok, Oslo 1937)
- Wold, Knut Getz. Kosthold og levestandard; en økonomisk undersøkelse. (Oslo 1941).

8. Sosiale misforhold.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k.

- Det statistiske centralbyrå. Alkoholstatistikk 1920/21-28/29. Kra. 1922-30. (N.O.S.) For årene 1930-45 se: Stat. Medd. og Stat. Årbok.
- Det statistiske centralbyrå. Behandlingen av forsømte barn 1921/22, 25/26. Kra. 1924-28. (N.O.S.) For 1923/24, 1927- se: Stat. Medd. Vergerådsstatistikk.

- Det statistiske centralbyrå. Fattigvesenet 1920/21-26/27. Oslo 1925-30.
(N.O.S.) For senere år se: Stat. Medd.
- Det statistiske centralbyrå. Forbudsavstemningen 1926. Oslo 1927. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbyrå. Kriminalstatistikk 1923/24. Med hovedoversikt 1905-24. Oslo 1927. (N.O.S.) Inneholder særutredning av Hartvig Nissen: Tilbakefallsforholdene innenfor strafferettspleien i Norge.
- Det statistiske centralbyrå. Kriminalstatistikk og kriminell rettspleie 1921/22-39/40. Oslo 1925-42. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbyrå. Statistiske meddelelser. 1926 Særskolestatistikk, av Eilif Gjermoe.
- Det statistiske centralbyrå. Spesialundersøkelse for Oslo i 1926 (tillegg til utg.'s Behandlingen av forsømte barn 1925/26. Oslo 1928. (N.O.S.)

Kristiania. Kommunens statistiske kontor. Barnekriminaliteten i Kristiania 1912-21. (i Statistisk månedsskrift 1922)

Stortingssaker

- Haugen, E. og Signy Arctander. Psykiatriske undersøkelser av elevene ved Toftes gave, Bastøy og Bærum skolehjem. (Vedlegg til Tilråding om Skuleheimsskipnaden. Oslo 1939)
- Nissen, Hartvig. Statistiske undersøkelser vedkommende sedelighetsforbrydelser. (Bilag 7 til Innstilling I fra Straffelovskomiteén 1922. Oslo 1925)
- Nissen, Hartvig. Er der grunn til å gjennomføre en særegen strafferettslig behandling av unge lovovertridere? (Bilag 2 til Ot.prp. 13/1928)
- Nissen, Hartvig. Løslatelse på prøve i Norge; en statistisk undersøkelse. (Bilag 3 til Innstilling fra Fængselsreformkomiteén). Oslo 1930.

Andre publikasjoner

- Arctander, Signy. Miljøforholdene i Oslo; en sosialstatistisk studie. Oslo 1928.
- Arctander, Signy. Statistische Übersicht über die Mässigkeitsverhältnisse in Norwegen. (i Revue internationale contre l'alcoolisme 1931)
- Arctander, Signy. Vergerådsopdragelsen og dens resultater; sammenheng mellom anlegg, kår og utvikling. (i Statsøkon. tidsskrift 1936)
- Arctander, Signy. Den sosiale forskning og kampen mot samfunnssykdommene. (i Frihet- og sannhet; festskrift til J. Scharffenberg, Oslo 1939)
- Dahlstrøm, Sigurd og Signy Arctander. Hvordan går det våre vergerådsbarn? Oslo 1933.
- Kiær, A.Th. Fårueighetsforholdene i Norge 1932 og 1937. (i Sosialt arbeid 1940)
- Landmark, F.W. Vergerådsarbeidet for forsømte, moralsk truede, eller forbryterske barn. (i Sosialt arbeid 1929)

- Nissen, Hartvig. Alkohol og forbrytelse. Oslo 1933. (Utg. av Landsrådet for edruelighetsundervisning)
- Nissen, Hartvig. Øie for øie, tann for tann? Skiftende syn på straff og fangebehandling. Oslo 1934.
- Petersen, Kaare. Drukkenskapsarrestantene i Oslo; en sosialstatistisk undersøkelse. Oslo 1939.
- Petersen, Kaare. Tvangsarbeiderne på Opstad; en sosialstatistisk analyse. Oslo 1942.
- Rognlien, B.R. Edruelighetsforholdene i Norge. (i Nordiske avholdskongress. 16. Oslo, 1938)
Inneholder Statistisk oversikt, ved Kaare Petersen.
- Scharffenberg, J. Drikk, drukkenskap og forbud i Norge; alkoholstatistiske opplysninger. Oslo 1925.
- Scharffenberg, J. Om alkoholbrukets orsaker. Sthm. 1929.
- Scharffenberg, J. Den psykopatiske belastnings betydning for kriminaliteten. (i Beretning fra Verneforeningenes landsforbund 1929-35)
- Scharffenberg, J. Omstreiferondet. (Artikler i Arbeiderbladet 1930, nr. 288, 308, 316, 321-22)
- Scharffenberg, J. Alkohol und Kriminalität. (i Forschung zur Alkoholfrage 1935)
- Scharffenberg, J. Alkoholens innflytelse på kriminaliteten. (i Aktuelle edruelighetsspørsmål, utg. av Arbeidernes opplysningsforbund, Oslo 1937)

9. Sosiale organer. Sosiale utgifter.

Offisiell statistikk

- Riksforsikringsanstalten. Fiskerforsikringen (fiskertrygden); Sjømannsforsikringen (sjømannstrygden) 1920-39. Kra. 1922-42. (N.O.S.)
- Riksforsikringsanstalten. Sykeforsikringen (Syketrygden) 1920-39. Kra. 1921-41. (N.O.S.)
- Riksforsikringsanstalten. Ulykkesforsikringen (fra 1925- m. tit.: Industriarbeiderforsikringen) 1920-39. Kra. 1923-42. (N.O.S.)

10. Alder. Uførhet.

Offisiell statistikk

- Det statistiske centralbyrå. Folketellingen 1920, h. 5. Blinde, døvstumme, ändssvake, sinnsyke og vanføre. Kra. 1923. (N.O.S.)
- Det statistiske centralbyrå. Statistiske meddelelser.
1922 Oppgaver over kommunal alders- og uførhetstrygd.

1930 Kommunal alders- uførhets- og morstrygd.

1936 Kommunal alders- uførhets- og morstrygd.

Stortingsaker

Sociallovkomitéen. 1935. Innstilling III, V. Oslo 1936-37.

III Lov om alderstrygd

V Lov om pensjon til uføre, blinde og vanføre.

Vanføreforsorgen i Norge; innstilling fra det av Socialdept. 21. sept. 1922
nedsatte utvalg. Kra. 1924.

Helstad, J. Kommunal morstrygd. (Sosial håndbok, 2. utg. b.l. Oslo, 1952)

Palmstrøm, H. Forsørgelsen av delvis arbeidsføre. (i Sosialt arbeid 1941)

Storsteen, E. Statens og kommunenes utgifter til sociale formål (i Social
håndbok, Oslo 1937)

12. Utvandring.

Offisiell statistikk

Statistisk centralbyrå. Statistiske meddelelser.

1924 Nordmenn i utlandet.

1924 Den oversjøiske utvandring fra Europa efter krigen, av
Julie E. Backer.

1925 Den oversjøiske utvandring fra Europa i 1924, av Julie E. Backer.

Andre publikasjoner

Hvidsten, J. Arbeidsløshet og utvandring. (i Sosialt arbeid 1928)

Storsteen, E. Den norske oversjøiske utvandring. (i Nordisk statistisk
tidsskrift 1922)

Storsteen, E. Utvandringen fra Norge. (i Social håndbok, Oslo 1937)

13. Diverse sosialstatistikk.

Offisiell statistikk

Statistisk centralbyrå. Statistiske meddelelser.

1925 En statistisk undersøkelse av studentenes levevilkår, av
Julie E. Backer.

Andre publikasjoner

Wold, Knut Getz. Ferien og dens bruk. (i Sosialt arbeid 1939)

VII. 1940-1945.

2. Arbeidsmarkedet.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Arbeidsdirektoratet. Arbeidsmarkedet 1945. Av innholdet bl.a.:

- nr. 6 Sysselsettingen i industrien under okkupasjonen, av M. Tuveng.
- nr. 8 Arbeidskraft som gikk tapt for norsk næringsliv og folkehusholdning på grunn av okkupasjonen, av M. Tuveng.
- nr. 8 Arbeidsløsheten som sosialt problem, av M. Tuveng.
- nr. 9 Sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomhet under okkupasjonen, av M. Tuveng.
- nr. 11 Tilgangen på arbeidskraft og endringene i sysselsettingen fra 31. okt. 1939 til 31. okt. 1945, av A. Haarr og L. Aarvig.

Statistisk sentralbyrå. Statistiske meddelelser.

1940-45 Sysselsettingsindeks 1940-45.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Direktoratet for arbeidsløshetsstrygd. Beretning; arbeidsformidling og arbeidsløshetsstrygd i Norge inntil 7. mai 1945. (+ Arbeidsløshetsstrygden fra 7. mai 1945 til 1. juli 1947) Oslo 1948.

Tuveng, M. Landsorganisasjonens undersøkelse over beskjeftigelse og arbeidsforhold etter okkupasjonen. Oslo 1940. (Utg. av A.F.L.)

Tuveng, M. Arbeidsløshet og beskjeftigelse i Norge før og under krigen. Bergen 1946. (Sak og samfunn nr. 13)

5. Inntekt og lønninger.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Statistisk sentralbyrå. Arbeidslønninger i industrien 1940-43/44. Oslo, 1942-46. (N.O.S.)

Statistisk sentralbyrå. Statistiske meddelelser.

1940-45 Arbeidslønna i jordbruket 1939/40-44/45.

1941-46 Lønninger og arbeidsstyrke ved statens anlegg 1940-45.

1943 Lønninger for kommunale arbeidere og hushjelp.

6. Boligforhold.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Statistisk Sentralbyrå. Indeks over byggeomkostninger. Oslo 1942. (N.O.S.)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Frisch, Ragnar. En byggekostnadsindeks grunnlagt på de faktiske byggeforhold til enhver tid. (i Statsøkon. tidsskrift 1943) (Også utg. som Publ. no. 16 fra Universitetets Sos.økon.inst.)

Mennesker og boliger. Oslo byes vel's boligundersøkelse, b. II; red. av Odd Brochmann. Oslo 1948.

Sund, Tore og F. Isachsen. Bosteder og arbeidssteder i Oslo. Oslo 1942.

7. Forbruk og priser.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Indeksproblemer m.v.; en materialsamling. Oslo 1941.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Strøm, Axel. Examination into the diet of Norwegian families during the war-years 1942-45. Oslo 1948. (Supplem. til Acta medica Scandinavia, vol. 131)

8. Sosiale misforhold.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Statistisk sentralbyrå. Kriminalstatistikk 1941/42-43/44. Oslo 1945-47. (N.O.S.)

Statistisk sentralbyrå. Statistiske meddelelser.

1940-45 Alkoholstatistikk, (forskj. tab.)

1941-46 Fattigvesen 1940-45

1941-46 Verjerådene 1940-45.

9. Sosiale organer. Sosiale utgifter.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

- Rikstrygdeverket. Fiskertrygden 1940-46. Oslo 1950. (N.O.S.)
 Rikstrygdeverket. Industriarbeidertrygden 1940/42-43/45. Oslo 1946-48.
 (N.O.S.)
 Rikstrygdeverket. Syketrygden 1940-44. Oslo 1942-48. (N.O.S.)

VIII. 1945-1951.

1. Erverv og livsstilling.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Arbeidsdirektoratet. Arbeidsmarkedet.

1945 nr. 11 Telling av kommunale og fylkeskommunale funksjonærer og arbeidere pr. 1. sept. 1939 og 1. sept. 1945.

1946 nr. 3 Noen betraktninger omkring mangelen på kvinnelig arbeidskraft, av Lars Aarvig.

1948 nr. 2 Kvinnernes deltakelse i ervervslivet, av Ole Arnstad.

Statistisk sentralbyrå. Folketellingen 1946, h. 3. Folkemengden etter kjønn, alder, ekteskapelig stilling, etter levevei og etter fødested i de enkelte herreder og byer. Oslo 1950. (N.O.S.)

Statistisk sentralbyrå. Folketellingen 1950. Personer over 15 år fordelt etter levevei. Oslo 1952. (Pressemeld. 2/2 1952)

S t o r t i n g s s a k e r

Om antallet av personer i statstjeneste 1949- (St.meld. 1949/40, 1950/13,
 1951/45, 1952/52- , Finansdept.)
 (1949 har tittel: Statsadministrasjonen)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Vogt, Johan. Kvinnearbeid og kvinnelønninger. Oslo 1948. (utarb. for Sosialdept.)

2. Arbeidsmarkedet.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Arbeidsdirektoratet. Arbeidsmarkedet.

1946 nr. 5 Arbeidsformidlingen og gjenreisningen av Finnmark og

Nord-Troms, av Per Haraldsson.

- nr. 9 Sysselsettingen i Finnmark, av Astri Dørum
- nr. 10 Aldersfordelingen blant arbeidsløse
- nr. 10 Tilgangen på arbeidskraft og ungdommens valg av yrke
- nr. 12 Noen merknader om full beskjeftigelse, av Thor Skrindo
- 1947 nr. 3 Nyttning av sesongsvis ledig og underbeskftiget arbeidskraft ved Statens anleggsvirksomhet 1947/48, av L. Torgersen.
- 1948 nr. 3/4 Arbeidsmarkedet i etterkrigstiden, av A. Haarr.
- 1949 nr. 1 Arbeidsløshetsstrygden for sjømenn i utenriksfart.
- 1950 nr. 2 Påtrengende arbeidskraftproblemer i norsk industri, av H. Bojer.
- 1950 nr. 3 Arbeidsløsheten i Nordland, av A. Dørum (Arbeidsdirektoratets særundersøkelser 1948-49)
- 1950 nr. 10 Arbeidskraftsituasjonen i viktig eksport- og hjemmemarkedsindustri, av R.B. Krogs vold. (Arbeidsdirektoratets spesialundersøkelse sommeren 1950)
- 1951 nr. 11 Økingen i industriens sysselsetting etter krigen, av E. Saxe bøl.

Arbeidsdirektoratet. Arbeidsmarkedet. Særutredninger.

- 1. Arbeidsmulighetene i fabrikkindustrien våren 1946, av A. Haarr. 1945.
  - 2. Sysselsettingsproblemet i de nærmeste årene framover, av P.J. Bjerve. 1946.
  - 4. Arbeidskraften og gjenreisningen. Forskyvninger i sysselsettingen 1939-45 og den sannsynlige utvikling på arbeidsmarkedet sommeren 1946 og vinteren 1946/47. 1946.
  - 8. Offentlige arbeider brukbare mot arbeidsløyse 1948. 1948.
- Statistisk sentralbyrå. Statistiske meddelelser.
- 1948-51 Arbeidskonflikter 1945/47-50.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Haarr, Arne. Arbeidsmarkedet i etterkrigstiden. (i Statsøkon. tidsskrift 1948)

Haarr, Arne. Full sysselsetting; kan vi garantere retten til arbeid? Oslo 1951.

Komitèen for internasjonale sosialpolitiske saker. Employment policy in Norway. Oslo 1950.

Tuveng, Morten. Arbeidskraftproblemer. (i Statsøkon. tidsskrift 1946/47)

3. Arbeidsvilkår.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Arbeidsdirektoratet. Arbeidsmarkedet.

- 1951 nr. 7 Skifte av stillinger i Norge, av Astri Dørum.

Arbeidsdirektoratet, Arbeidsmarkedet. Særutredninger.

6. Skoft og annet fravær i norsk industri etter frigjøringen. 1947.

- Oslo. Kommunens statistiske kontor. En enquete-undersøkelse utført for Sosialdepartementet. A. Om interessen for arbeid utenfor hjemmet blant gifte kvinner i Oslo med ett eller flere barn. (Stat. kvartalshefte 1950, 1. kv. særtr. 5b)
- Oslo. Kommunens statistiske kontor. Fritidsundersøkelsen. En enquete-undersøkelse utført for Oslo kommunes ungdomsnemnd. (Stat. kvartalshefte 1950, 1. kv. særtr. 4)
- Oslo. Kommunens statistiske kontor. En rekke Oslo-husmødres arbeidsdag. Undersøkelse foretatt av Norges husmorforbund. (Stat. kvartalshefte 1951, 1. kv. særtr. 8)
- Oslo. Kommunens statistiske kontor. Skolebarns landopphold sommeren 1948. (Stat. kvartalshefte 1949, 4. kv. særtr. 2)
- Oslo. Kommunens statistiske kontor. En undersøkelse av samvariasjonen mellom sykefravær, inntektsforhold, boligforhold og familieforhold hos utvalgte grupper av arbeidere på grunnlag av oppgaver for 1947. (Stat. kvartalshefte 1948, 3. kv. særtr. 6)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

- Aarum, Marit. Velferdstiltak i tekstil- og bekleidningsindustrien. (i Sosialt arbeid 1951)
- Arbeidernes faglige landsorganisasjon. Ferieundersøkelsen 1946. Oslo 1947.
- Bojer, Halvard. Fraværproblemer i industrien. (i Sosialt arbeid 1951)
- Hagemann, Sonja. Gifte kvinner i hermetikkindustrien. (i Sosialt arbeid 1947)
- Sirkulasjon av arbeidskraften. (i Jernindustri)
- Sosialdepartementet. Tilråding om rådgjerder for å øke tilgangen på kvinnelig arbeidskraft. Oslo 1948.
- Strøm, Axel. Fraværshyppigheten ved en norsk bedrift under og etter krigen. (i Sosialt arbeid 1949)

4. Arbeidsvilkår i jordbruket.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Arbeidsdirektoratet, Arbeidsmarkedet.

- 1945 nr. 9 Arbeidskraftsspørsmålet i jord- og skogbruk vinteren 1945/46, av L. Mørtvedt.
- 1946 nr. 3 Arbeidshjelpen til tømmerdriften vinteren 1945/46, av L. Mørtvedt.
- nr. 9 Sysselsettingsvariasjoner i det norske skogbruk, av Leiv Torgersen.

1947 nr. 12 Er utstrømningen av arbeidshjelp fra jordbruket stoppet?

1950 nr. 4 Aldkordarbeid i jordbruket; et middel til avhjelp av mangelen på arbeidskraft, av L. Mørtvedt.

Statistisk sentralbyrå. Jordbrukstillingen 1949, h. 2.

Eiendomsforholdene, arbeidsstyrken m.v. Oslo 1951. (N.O.S.)

S t o r t i n g s s a k e r

Jamstillingskomitéen. 1946. Innstilling. Oslo 1951.

5. Inntekt og lønninger.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Statistisk sentralbyrå. Arbeidslønninger 1945- Oslo, 1947- (N.O.S.)

Statistisk sentralbyrå. Lønnstillingen 1948. Jern- og metallindustri, tekstilindustri, kjemisk og elektrokjemisk industri. Oslo, 1950. (N.O.S.)

Statistisk sentralbyrå. Lønnstillingen 1949. Bygnings- og bygningsvareindustrien. Oslo, 1950. (N.O.S.)

Statistisk sentralbyrå. Private funksjonærers lønningsforhold i juli 1946. Oslo, 1947. (N.O.S.)

Statistisk sentralbyrå. Statistiske meddelelser.

1949-50. Lønnsstatistikk for sjøfolk; en undersøkelse på norske skip i utenriksfart nov. 1948, nov. 1949.

1950 Hovedtendenser i lønnsutviklingen for industriarbeidere 1945-49, av Ole Kjøenstad.

1951 Lønnsutviklingen i forskjellige næringer 1910-50, av Ole Kjøenstad.

Hushjelpelønninger (regelmessig)

Lønninger for kommunale arbeidere, tariffsatser. (regelmessig)

Lønninger i jordbruket (regelmessig)

Lønninger og arbeidsstyrke ved Statens anlegg (regelmessig)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Inntektsundersøkelse 1949 for arbeidere tilsluttet Norsk hotell- og restaurantarbeiderforbund. (i Stat. kvartalsh. 1950, 2. kv. særtr. 13)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Lønnsstatistikk; undersøkelse foretatt av Norges ingeniør- og teknikerorganisasjon. (i stat. kvartalsh. 1951, 1. kv. særtr. 9)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Lønnsutviklingen for kommunale funksjonærer og arbeidere i tiden 1900 til 1950. (i Stat. kvartalsh. 1951, 1. kv. særtr. 4)

Andre publikasjoner

- Magnus, Morten H. Inntekts- og formuesforhold i Norge. (i Sosial håndbok, 2. utg. b.1. Oslo, 1952)
- Norsk jern- og metallarbeiderforbund. Lønnsstatistikk 1948- Oslo, 1948-
- Norske ingeniørers lønningsforhold; utdrag av N.I.F.'s hovedstatistikk 1946, 1948. (i Teknisk ukeblad 1947, 1948)
- Samordning af de nordiske landes løns-statistik, Betænkning afgivet af den af de nordiske socialministerier nedsatte ekspertkomité. Kbh. 1950.

6. Boligforhold.

Offisiell statistikk

Statistisk sentralbyrå. Boliger tatt i bruk 1946-50; boliger under arbeid 1946-50. (i Statistisk årbok 1951)

Statistisk sentralbyrå. Statistiske meddelelser.
1949- Byggevirkksomheten (regelmessig)
1951 Beregning av husleien - til bruk for levekostnadsberegningene.

Statistisk sentralbyrå. Folketellingen 1946, h.5. Boligstatistikk. Oslo, 1952. (N.O.S.)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Boligtellingen i Aker 1946. (i Stat. kvartalsh. 1948, 3. kv. særtr. 1-2, 4. kv. særtr. 1)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Boligutredning; utgitt for Boligrådmannen i Oslo.

- I : En utgreiing til opplegget av et sosialt forsvarlig husleienivå i Oslo. 1948.
- II : En boligstatistisk undersøkelse for 544 leiligheter i 32 bygg i Oslo, ferdig til innflytting høsten 1939. 1948.
- III/A : Gårdsregnskapsstatistikk.
  - B : En sosialstatistisk undersøkelse av en del av Grünerløkka.
  - C : Forespørsel fra Boligrådmannen om høvelig størrelsesfordeling av de nye leiligheter som skal bygges på det nyregulerte Enerhaugområdet.
  - D : Leilighetsfordeling etter behovsprinsippet.
  - E : En bearbeiding av Norsk skog- og landarbeiderforbunds boligundersøkelse 1946.

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Byggevirkksomheten i Oslo, 1945-49. (i Stat. kvartalsh. 1950, 1. kv. særtr. 6)

Bergen. Kommunens statistiske kontor. Boligforholdene i Bergen pr. 15. nov. 1948. Bergen, 1950.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

- Komitéen for internasjonale sosialpolitiske saker. Housing in Norway; a survey. Oslo, 1951. + Supplem. I: Building practices and housing standards in Norway; a statistical survey. Oslo 1950.
- Myhrvold, Jul. Norsk boligpolitikk etter 2. verdenskrig. (i sosialt arbeid 1951)
- Den norske stats husbank. Boligbehov og boligunderskudd i Norge 1939-69. Oslo, 1950.
- Den norske stats husbank. Boligstandard, byggekostnader, finansiering og husleier; en statistisk oversikt over søknader ..... som er ferdigbehandlet 1946-50. Oslo, 1946-51.
- Oslo byes vel's boligundersøkelse, b. IV. Livsform og boligform, red. av Odd Brochmann. Oslo, 1952.
- Seip, J.L. Boligforholdene i Norge i slutten av 1940 årene. (i Sosialt arbeid 1951)

7. Forbruk og priser.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Statistisk sentralbyrå. Husholdningsregnskaper mai 1947 - april 1948. Oslo 1950. (N.O.S.)

Statistisk sentralbyrå. Statistiske meddelelser. 1950 Levekostnadsindeksen på nytt grunnlag.

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Ulikhetene i levesummen ("levetekostnadene") i Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Kr.sand og Lillehammer for en sammenlignbar levestandard (levetilstand) vanlig hos arbeiderfamilier bestående av far, mor og to barn under 16 år. (Statistisk kvartalshefte 1950, 3. kv. særtr. 12/1-4 + resultatsammendrag)

S t o r t i n g s s a k e r

- Jamstillingskomitéen. 1946. Statistisk jamføring av levekårsfaktorene (del 3 av Innstilling). Oslo 1951.
- Lønnssystem-utvalget. 1951. Spørsmålet om lønn etter forsørgelsesbyrde bør innføres etter pris- og lønnsituasjonen høsten 1951 (Tilråding I). Oslo 1951.

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Arbeidernes faglige landsorganisasjon. Levekostnadsundersøkelse for november 1945. (utgitt særskilt for 9 områder). Oslo 1947.

Arbeidernes faglige landsorganisasjon. Levekostnadsundersøkelse nov. 1945 - nov. 1946. - nov. 1947; 45 familier i Oslo og Bergen. Oslo 1948.

8. Sosiale misforhold.

Offisiell statistikk.

Statistisk sentralbyrå. Alkoholstatistikk 1946- Oslo, 1948- (N.O.S.)
 Statistisk sentralbyrå. Kriminalstatistikk 1945/46- Oslo, 1948- (N.O.S.)

Statistisk sentralbyrå. Statistiske meddelelser.

Forsorgsvesen (regelmessig). Fra 1949 også oppg. over personer med stønad av off. trygd.

Verjerådene (regelmessig)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. En sosialstatistisk undersøkelse av en del av Grünerløkka. (Boligutredning III. B. utg. for Boligrådsmannen i Oslo) Oslo 1948. (Også trykt som Stat. kvartalshefte 1947, 3. kv. særtr. II)

Andre publikasjoner

Fjogstad, Leif. Innstillingen fra Krigsbarnutvalget om behandlingen av krigsbarna i Norge. (i Sosialt arbeid 1945)

Petersen, Max og Egil Nilsen. Verjerådsbehandlingsresultater i forhold til barnas miljøbakgrunn; en etterundersøkelse av barn anmeldt til Oslo verjeråd i årene 1929-1933. Oslo 1951.

Skabo, Torger. Alkoholistforsorgen i Norge. (i Sosialt arbeid 1950).

Tjensvoll, Hanne Marie. The treatment in Norway of neglected children and young offenders. Oslo 1950.

Tjensvoll, Hanne Marie. Ungdomskriminaliteten og de problemer den reiser. (i Sosialt arbeid 1950).

9. Sosiale organer. Sosiale utgifter.

Offisiell statistikk

Arbeidsdirektoratet. Arbeidsløshetsstrygd (i Arbeidsmarkedet)

Rikstrygdeverket. Industriarbeidertrygden (Ulykkestrygden for industriarbeidere) 1946- Oslo, 1949- (N.O.S.)

Rikstrygdeverket. Syketrygden 1945- Oslo, 1948- (N.O.S.)

Rikstrygdeverket. Ulykkesforsikringen for sjømenn 1946/48 - Oslo, 1951- (N.O.S.) (Trykt sammen med Ulykkesforsikringen for fiskere)

Statistisk sentralbyrå. Alderstrygdede 1940- (i Stat.Årbok 1943/45-)
 Statistisk sentralbyrå. Tellingen av alderstrygdede pr. 31. des. 1940 (i
 Stat.Årbok 1946/48)

Statistisk Sentralbyrå. Statistiske meddelelser.
 1950 Alderstrygdede ved tellingen 1. juli 1949.

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Sosialpolitikk og sosial trygd i Norge.
 (i Stat. månedsskrift 1946)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Våre nåværende trygdeordninger. Oslo 1946.

S t o r t i n g s s a k e r

Sosialdepartementet. Om folketrygden. Oslo 1948. (St.meld. nr. 58/1948)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Aarvig, Lars. Arbeidsgivernes frivillige sosiale utgifter. (i Arbeidsgiveren
 1950)

Arbeidernes faglige landsorganisasjon. Aldersgrense for pensjonister; inn-
 stilling fra Komitéen for forhøyelse av aldersgrenser for pensjonister.
 Oslo 1951.

Komitéen for internasjonale sosialpolitiske saker. Social insurance in Norway.
 Oslo 1950.

Lund, Ottar. Barnetrygden (i Sosialt arbeid 1949)

Mitsem, Andreas. Det offentliges utgifter til sosiale formål i Norge i årene
 1947/48 og 1948/49, (i Sosial håndbok, 2. utg. b.1, Oslo, 1952)

Samordning af de nordiske landes statistik vedrørende den sociale lovgivning;
 betænkning afg. af den af de nordiske socialministerier nedsatte ekspert-
 komité, del 1. Kbh. 1951.

10. Alder. Uførhet.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Arbeidsdirektoratet. Arbeidsmarkedet.

1948 nr. 8. De delvis arbeidsføre og deres plasering i arbeidslivet, av
 Rolf Waaler.

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Boligbehovet for eldre. (Stat. kvartals-
 hefte, 3. kv. særtr. 8)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Uførhetstillingen for Oslo 3/11 1947.
 (Stat. kvartalshefte 1948, 4. kv. særtr. 5)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Hansen, Per. De gamle og samfunnet. (i Sosialt arbeid 1950)

Waaler, Rolf. Omskoling (i Sosialt arbeid 1950)

Wærenskjold, Erling. Alderdommen som privatøkonomisk og samfunnsøkonomisk problem. (i Statsøkon. tidsskrift. 1950)

11. Sosiale problemer etter okkupasjonen.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Arbeidsdirektoratet. Arbeidstillatelser for utlendinger i Norge. (i Arbeidsmarkedet)

Arbeidsdirektoratet. Arbeidsmarkedet

1945 nr. 11 Oversikt over tidligere N.S. medlemmer meldt ledig til arbeidsformidlingen 1/12 1945.

1946 nr. 2 N.S. medlemmers sysselsettingsforhold og arbeidsmuligheter
nr. 10 Arbeidsformidling og forsorgsunderstøttelse av tidligere N.S. medlemmer.

nr. 11 Landssvikoppgjøret og tilgangen på arbeidskraft fra N.S. hold. av Astri Dørum.

1947 nr. 2 "Displaced persons" i norsk næringsliv.

nr. 12 Landssvikernes arbeidsmuligheter, av Astri Dørum.

1951 nr. 6 Vandringer til og fra det norske arbeidsmarked i 1950, av J. Jørgensen.

Statistisk sentralbyrå. Statistiske meddelelser.

1948 En statistisk oversikt over krigsdødsfallene, av Julie E. Backer.

S t o r t i n g s s a k e r

Flyktnings- og fangedirektoratet. St.prp. 1, st.prp. 2, kap. 1185/1945-46, (Sosialdepartementet)

Repatrieringskontoret. R.-kontorets beretning for tiden inntil 25/6 1945. Oslo, 1945?

Rettsoppgjøret med landssvikerne. (St.prp. 1/1948, kap. 311, Justisdepartementet.)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Lund, Ottar. Krigsskadelidte og samfunnets hjelp til dem. (i Sosialt arbeid 1951)

Sosialdepartementet. Assistance to victims of the war. Oslo 1951.

Øksnes, K.J. Aktuelle flyktningproblemer. (i Sosialt arbeid 1951.)

12. Utvandring.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Arbeidsdirektoratet. Arbeidsmarkedet.

1946 nr. 4. Utvandringstendensene etter frigjøringen, av J. Tannæs Fjeld.

13. Diverse sosialstatistikk.

O f f i s i e l l s t a t i s t i k k

Jamstillingskomitéen. Innflytterundersøkelse 1947. (Stat. kvartalshefte 1948, 1. kv.)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Folkeskoleelevenes miljø- og arbeidsforhold i Drammen; en statistisk undersøkelse. (i Statistisk kvartalshefte 1951, 4. kv. særtr. 3)

Oslo. Kommunens statistiske kontor. Skolebarns miljø- og arbeidsforhold i Oslo 1950. (Stat. kvartalsh. 1952, 3. kv. særtr. 5)

A n d r e p u b l i k a s j o n e r

Arctander, Signy. Norsk sosialstatistikk i dag og dens nærmeste arbeidsplaner. (i Forhandlingar fra det 4. nordiske statistikermøte. Sthm. 1946)

Bog, Harriet. Sosiale problemer ved sesongfisket i Norge. (i Sosialt arbeid 1947)

Glømme, Jon. Hybelstudentene; en sosialhygienisk undersøkelse. (i Sosialt arbeid 1948)